

Liefde

Pieter Frans van Kerckhoven

bron

Pieter Frans van Kerckhoven, *Liefde*. Jos. van Ishoven, Antwerpen 1851

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/kerc007lief01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

David Eliaers aen P.F. van Kerckhoven.

Brussel, 31 Mei, 1850.

Goede vriend,

Gy weet het, ik zie de dichters geern, ofschoon ik zelf geen dichter ben en misschien omdat ik geen dichter ben. Als ik zeg: dichters, bedoel ik geenszins die geesten die, aen een ziekelyk gevoel lydend, hunne klagten en verzuchtingen enkel naer zon of maen sturen, en aen het zuiderwindje of aen een roosje, of aen een leeuwerik spreken; die mannen die hunnen zout- en- nutteloozen rimram op alle toonen stellen; maer toch immer het zelfde liedje uitkramen. Neen, vriend, zulke woordenwevers heb ik nooit den eernaem van dichter toegekend, en sedert ik het gentsch jaerboekje lees, waer dat

ras als de paddestoelen weelderig in opgroeit, heb ik er eenen volkomen walg van gekregen.

Doch ik koom op myn thema terug. - De dichters geern ziende, is het geen wonder dat ik voor de dichterlyke voortbrengsels uitkoom, en het is slechts door deze laetste dat ik aen de dichters verkleefd ben; want, onder ons gezegd, buiten de poëzy, zyn de poeten, zoo veel als ze zyn, aerdige mannen. - Ik maek eene uitzondering voor u, dat spreekt van zelf.

Vergeef my dat ik zoo van den os op den ezel val; maer waerum hebt gy, by het eindigen uwer ziekte, niet eenige weken te Brussel komen doorbrengen, in plaets van by den vriend B. in de heide. Gy hadt u immers hier zoo goed als in die zandwoestyn kunnen herstellen, en voor my immers moest gy niet bevreesd wezen; vermits gy toch gezworen had geene enkele pil uit den apothekers hutsepot meer te gebruiken en ik u met geene medecynen zou vervolgd hebben.

Gy schryft my dat gy besloten hebt uwen geest eenigen tyd te laten uitrusten, en u met geen schryven meer bezig te houden, vooraleer gy uwe lichamelyke krachten ten volle zult hebben teruggewonnen. Dit is een goed besluit en, in myne hoedanigheid van geneesheer, zou ik u, in het geval, zulks hebben opgelegd; - doch ik ken de poëten, vriend lief, ik ken de schryvers, en weet wel dat gy uwen eed geene acht dagen gestand zult doen. De geest kan niet ledig blyven en, hoe werkeloos gy u ook zult willen houden, uwe verbeelding zal niet laten hare gewoone vlugt te nemen en uw geest zal zich door de gedachten vermoeijen. - Ik weet een beter

middel. Zoek een werk dat slechts eene halve geestinspanning voordert, - of liever, zoek niet; want ik beschik u dit werk, met het overzenden van eene nog al aenzienlyke briefwisseling, welke, zoo men ze wil drukken, met er de helft wit papier tusschen te laten, zoo als het thans de gewoonte is geworden, ligt een klein boekdeel zal samenstellen.

Lees die briefwisseling, vriend, en laet daer uwe letterkundige hand eens overloopen. Trek die stof eens een beschaefd kleedje aen en het dichterlyke, dat er in besloten ligt, zal er slechts kunnen door winnen, en, ik twyfel er niet aen, of, zoo doende, zult gy met weinig arbeid eene blydzyde te meer in het boek schryven dat den titel van *menschelyk gevoel draegt*.

Ik weet niet of de rol die ik persoonlyk in die briefwisseling speel, er voor iets tusschen is; doch meermaels heb ik, by het herlezen der brieven van Amelie, onwillig eenen traen in het oog voelen opwellen. Doet het zulk een uitwerksel op andere lezers, dan zullen wy ons nooit de rugtbaerheid moeten beklagen welke wy aen die eenvoudige gebeurtenis hebben willen geven.

Slechts een verzoek heb ik te doen. - Mynen naem moet gy niet verzwynen, daer is geen belang by, te meer daer ik, om zoo te zeggen, slechts een rol van *figurant* in dit alles speel; doch verzwyg de familienaem der overige personen, alhoewel meest allen afwezig of gestorven zyn. Het belang zal daer door niet verminderen en het geheim zal voortdurend bewaerd blyven.

En nu, myn vriend, blyf ik in afwachting om te zien wat gy over myn aenbod zult beslissen en bied u mynen hartelyken handdruk.

uw trouwe DAVID.

P.F. van Kerckhoven aen David Eliaers.

Antwerpen, 3 Juny, 1850.

Beste vriend,

Toen ik, by de ontvangst, uwen brief las, vatte ik het voornemen op u in het lang over den tekst te schryven dien gy in het begin aenraekt en u een stelsel ter beoordeeling te geven, waerin ik de poëten in klassen verdeel, zoo als daer zyn: de klassen van weverspoëten, smederspoëten, lym-poëten, zon- maen- en starpoëten, poëten met vol orkest, enz., enz...Dan, ik las de briefwisseling welke uw schrift begeleidde en, ik weet niet, doch alras was alle spotlust verdwenen om voor ernstige, treurige gevoelens plaets te maken..Amelie! hemelsche natuer!...Laurens!...hoe zal ik hem noemen? Moet ik hem veroordeelen? beklagen?...ik weet niet.

Het is nogtans waer zoo als gy zegt. De dichter, of zeggen wy liever de schryver; want de meeste menschen verstaen door dichters slechts verzenmakers, de schryver is van eene wonderbare natuer...Zie eens! Ik ben byna boos op u omdat gy my in het hartengeheim van Amelie hebt ingewyd.

Hadt gy my raed gevraegd, alvorens my de brieven te overhandigen, ik zou u gezegd hebben: ‘verbrand dit zielengeheim!’ en zoo gy my nu zegdet: ‘verbrand!’ dan zou ik u niet gehoorzamen. - Een harmonische toon heeft myne ziel geraekt en die toon moet hervoortgebracht worden. Gy hebt my het hart van Amelie laten ontleden, gy hebt my naer den geest van Laurens laten raden, en nu verlang ik dat iedereen met my naer de oplossing zoeke van het raedsel dat ons de geest en het hart van Laurens voorstellen. - Wat beteekent zulk een verlangen? Misschien niets anders dan dat de schryver, dat de dichter slechts een effen glinsterend vlak is waerin de natuer zich herspiegelt, eene snaer die, onder de aenraking van den goddelyken natuervinger, onwederstaenbaer trillen moet?...

Wat er ook van zy, anderen zullen met ons die bladzyde, zoo als gy het te regt noemt, van het groote boek van's menschen gevoel, lezen, en zoo als wy, er valt niet aen te twyfelen, zullen zy in hunne ziel gewaerwordingen voelen ontstaen, die slechts hun hart zullen kunnen vertederen, iets dat zoo veel zegt als beschaven.

Daerin zal het nuttige bestaen en daerby zullen wy verschooning vinden, indien men ons mogt beschuldigen van geheimen te ontsluijeren die voor iedereen hadden moeten geheiligd blyven.

Er is een punt, myn goede David, waerin ik uwen raed niet zal volgen. - Ik zal my wel wachten het eenvoudige gevoel een zoo gezegd letterkundig kleedje aen te passen.

Het zou slechts eene vermomming wezen. - De brieven zullen gedrukt worden zoo als ze geschreven zyn. Laten wy by die oorspronkelyke natuer geene kunst voegen; laten wy liever hier en daer eenige letterkundige onvolmaektheden bestaen, dan gevaer te loopen, door te willen verbeteren, het verhevene te verliezen dat uit het eenvoudige voortspruit.

Uw brief, myn goede, en wat ik u heden schryf, kunnen ligt als voorrede doorgaen en ik zal het een en ander voor de briefwisseling drukken, welke ik onder den titel van *Liefde* - hoe willen wy het toch beter noemen... - zal laten volgen.

Uw verkleefde,

P.F. VAN KERCKHOVEN.

Liefde.

I. Amelie aen Clotilde.

Antwerpen, 17 November, 1843.

Er is een boek - ik weet niet of gy het ooit gelezen hebt - het draegt voor titel *Daniël* en de schryver er van is...nu, ja, het is een lange, moeijelyke naem en ik heb hem vergeten. Dat doet echter niets aen de zaak. In dit boek dan komt eene zekere Maria voor, die, zoo als ik thans, aen hare vriendin schryft en aen deze de gewaerwordingen haers harten blootlegt. Het schynt, als men de afschildering harer gevoelens leest, dat de gansche natuer op eens een feestkleed heeft aengetrokken, dat de bloemen geuriger balsemen, dat de zon meer koesterend is geworden, dat de nacht een dich-

terlyker, meer droomend gevoel verspreidt, met een woord, dat alles in het geschapen een lachend en zielstreelend voorkomen heeft verkregen. - Die verandering, gy hoeft het niet te zeggen, zoo als de vriendin uit het boek waarvan ik spreek, die verandering is niet in het uitwendig te zoeken; zy bestaet niet in de omringende natuer; maer in de ziel, die veranderd, die opgehelderd is, die op eens, als het ware, eene nieuwe schepping ontwaert, die een ryk voor zich ziet openen waarvan zy zich nooit de pracht door hare verbeeldingskracht had kunnen voorstellen.

Het gaet thans zoo met my, myne lieve Clotilde: die zelfde verandering heeft zich in myne ziel opgedaen.

Tot hiertoe was myn leven zoo kalm; het vloeide zoo zacht voort dat ik my, om zoo te zeggen, niet voelde leven. - Kinderliefde en vriendschap hebben tot hiertoe myn hart gestreeld; thans doen zy dit hart kloppen en my een onuitsprekelyk genot smaken. - Ik ben immer aen de muziek gevoelig geweest; doch nooit heb ik de harmony zoo diep gewaer geworden als thans en het is my onmogelyk eene schoone stem te hooren zingen, zonder tranen van droefgeestige vreugde over myne wangen te voelen rollen. En, wonder! het ongekunstelde doet op myne ziel verreweg den diepsten indruk. - Men zegt dat ik tamelyk wel het piano bespeel, en gy weet dat er my weinige moeiljykheden, aen het klavier eigen, kunnen afschrikken. Welnu, ik vind er geen vermaek meer in om, zoo als vroeger, geleerde stukken uittevoeren, om het lastige der theorie te overwinnen, en breng thans mynen tyd voor het klavier door, met myne inbeelding te laten verdwalen en toonen voorttebrengen die, ongetwyfeld wel met myne geeststemming overeenkomen; maer voorzeker als geene muzikale voortbrengsels zouden kunnen doorgaen.

Neen! voorzeker niet; want, ware het zoo, dan zou ik er moeten uit besluiten, dat er niets natuerlyks ligt in de muziek zoo als ze men ze ons geleerd heeft en zoo als zy dagelyks gebruikt wordt om op het gevoel te werken. - Het is vreemd, niet waer? - Het is echter niet alles en, mits ik toch vry aen u mag spreken, ga ik u nog breeder myne gewaerwordingen trachten afteschilderen.

Ik heb immer de bloemen met drift lief gehad; ik minde ze om hare ryke, prachtige kleuren, om haren balsemenden geur, om de tengerheid harer vormen, en het was my een echt genoegen wanneer ik eene zachte roos op mynen boezem mogt hechten en hare geurige adem zich met mynen adem voelde mengen en er myne kleederen als door gebalsemd voelde worden. - Thans schynt my die liefde ikzuchtig: ik beminde de bloem voor my en niet voor haer zelve. Nu vergenoeg ik my, nu vind ik er myn grootste vermaek in het schoone der bloemen te bewonderen en, kon ik nog een schooner kleedsel voor haer uitvinden, kon ik haer prachtigere kleuren en eenen fyneren balsem schenken, ik zou het doen en, indien het in myne magt was, ik zou haer eeuwig met dien rykdom doen pryken. - Ik wil ze niet meer aenraken; want haer blos vermindert daer door; de dons harer blaedjes verdwynt onder den ligtsten vingerdruk! o Zoo ik wist dat ze in het open veld onaengeraekt zouden bloeijen en door de milde natuer moederlyk behandeld worden, ik zou ze, by het toekomende lentejaergety, niet langer in onzen tuin besloten houden, niet langer in myn vertrek naer eene zonnestrael laten verlangen. Doch het is met de bloem zoo als met een gevoeligen mensch. Beter is het dezen een kwynend maer kalm leven in afzondering te leiden, dan in de volle wereld door de winden gezweept en

soms door eenen nydigen voet vertreden te worden. Die gedachte zal my myne lievelingen ook des zomers doen by my houden en my aensporen om, door myne zorgen, haer het gemis eener vryere lucht, zoo veel mogelyk, te vergoeden.

Gy kent wel de ligtgele canarievogel die in de achterkamer hangt of liever rondvliegt, en die, om zoo te zeggen, deel van het huisgezin maekt. - Gisteren kwam hy weêr op mynen schouder zitten en streelde my den hals met zyn fyn kopje. Ik wendde het hoofd om en, als ware hy met verstand begaefd - en waerom toch zou hy niet met verstand begaefd zyn; vermits hy gevoelt en zich aen de menschen verkleeft! - hy stuerde zyne glinsterende oogjes in de myne, als scheen hy te willen lezen wat er in myne ziel omging. En waerlyk, ik geloof dat ik hem myne gewaerwordingen mededeelde; want daer ik het hoofd moedeloos hangen liet, streek hy ook het hoofd neder en ik voelde de donzige pluimkens van zynen hals op den mynen streelen. - Ik dacht er aen om hem ook, by de aenstaende lente, de vryheid te hergeven en hem in de volle lucht, naer het land van waer hy herkomstig is, te laten heenvligen, opdat hy niet meer alleen zou geweest zyn; doch dezelfde vrees die my beletten zal myne bloemen te verlaten, zal ook hier dit besluit tegen houden. Ik dacht aen de wreede klauwen der roofvogels die de hemelbaen onveilig maken en ik voelde dat hem de halve vryheid, die hy thans geniet, voordeeliger is. - Ik streelde hem zacht met de hand en, als of hy myn besluit begreep en er over verheugd was, begon hy juichend heen en weder door het vertrek te vliegen. Het scheen my dat hy daer door wilde toonen dat die beperkte vryheid hem voldoende was en hy, buiten die en onze liefderyke zorgen, niets meer verlangde.

Ik zou u zoo nog honderd dingen kunnen afschilderen,

myne lieve Clotilde, en daer toe had ik slechts de voorwerpen in oogenschouw te nemen die my in het huisgezin omringen. - Myne liefde voor myne ouders is vuriger geworden; myne vriendschap voor de dienstboden is warmer; het welzyn, het geluk van allen gaet my ter harte. Dan, ik voel het, ik zou slechts onder andere vormen kunnen herhalen wat ik u reeds genoeg, door het weinige dat ik gezegd heb, heb doen verstaen, en dat uw hart, dat my zoo nauw verkleefd is, genoeg zal begrypen.

Vraegt gy my, na dit alles, nog de rede der verandering welke myne ziel ondergaen heeft?..o Ik zal ze u regt uit verklaren en niet wachten tot gy het my komt zeggen, zoo als Elisabeth - de vriendin van Maria heet Elisabeth - waervan het boek spreekt dat ik u daer straks genoemd heb. Ja, dit alles is aen een gevoel te danken dat sedert eenigen tyd in myne ziel ontwaekt is; dat alles zal u door een enkel woord, dat gy toch reeds geraden zult hebben, verstaenbaer gemaekt worden, dat alles ligt in het woord: *Liefde*. Ik bemin, Clotilde!...Doch ik kan thans niet voortschryven; myne moeder wacht my om eene wandeling te doen. Ik wil echter mynen brief nog heden doen vertrekken en ga hem in haest toezegelen. Morgen schryf ik u verder.

Uwe vriendin,

AMELIE.

II. Amelie aen Clotilde.

Antwerpen, 18 November, 1843.

Gy zult u nog wel het feest herinneren dat over twee maenden, by de aanwezigheid der koningin van Engeland, te Antwerpen plaets greep. Gy weet hoe schoon onze Schelde is en wat een *Venetiaensche nacht* zeggen wil. Verbeeld u, by hoog water, dien schoonen stroom in de duisternis des nachts gedompeld, zonder dat zich maen of starren aen den hemel opdoen. Eensklaps worden op de vlaemsche wal met honderden pektonnen ontstoken en deze maken eenen lichtkrans op den horizon; doch zyn echter slechts sterk genoeg om aen den stroom een half weifelend licht te verleenen, dat aen het oog de wemeling der schepen en ligte bootjes, die den stroom doorklieven, doet gewaer worden. Dan, allengs ontwaert men

op het water zelve hier en daer een klein pinkend lichtje; de lichtjes vermeerderen op honderd verschillende punten; daer komen er meer en meer, alsof het een het ander voortbragt, en allengs ontwaert men masten van licht, touwen van licht en eindelyk gansche schepen, die, uit duizende lichtjes vervaerdigd, als uit zoo vele diamanten schynen samengesteld. Nu geraken de vaertuigen in beweging, vuerpylen gaen hier en daer op en doen, als het ware, de ryke verlichting in de lucht weërkaetsen, terwyl de waterspiegel ieder lichtje tiendubbel teruggeeft en er eene tweede verlichting in het water schynt plaets te grypen.

Intusschen schynt een der groote vaertuigen aen de algemeene verlichting geen deel te nemen. Zyne aenwezigheid is enkel zichtbaer door twee flauwe lantaernlichten welke op den voor- en achtersteven treurig staen te kwynen. Doch houd het oog op dit schip gevestigd; want het is met een der byzonderste deelen van het feest belast. - Eensklaps brandt een kanon los en de echo herhaelt drymael het feestschot. Het is een gegeven sein; want nauwelyks is de rookwolk van het buskruid verdwenen, of een vuer ontstaet op het schip en de gansche omtrek is in eene roode kleur gehuld, terwyl het vaertuig zelve, nu op alle punten zichtbaer, met karmozyn en fluweel bedekt schynt. - De kleur versterft; een tweede kanonschot gaet af, een nieuw licht ontstaet en ditmael is de gansche omtrek, met de duizende, duizende aenschouwers die zich op den boord der Schelde bevinden, in hemelsch blauw gekleurd. - Zoo volgen al de kleuren welke het bengaelsch vuer kan aanbieden, en hoe prachtig, hoe verbazend schoon zulke voorstellingen zyn, kan ik u niet beschryven... Waerom toch zyt gy ons, tydens die feesten, niet komen bezoeken, Clotilde? Ik had u nogtans zoo dringend verzocht!

Ik bevond my, by dit schoone schouwspel, tusschen de menigte aen de Schelde. Aen den arm myner moeder gehecht, liet ik myne oogen over de tooverachtige verlichting weiden, en had het bulderend vuerwerk, dat den stroom tot in zyn binnenste scheen te schokken en eenen gouden regen in de verte verspreidde, nagestaerd, toen op eens myn blik toevallig op de rondgeschaerde menigte vallende, twee glinsterende oogen ontmoette, die zich in myne oogen als vasthecteden en tot in het binnenste myner ziel schenen doortedringen. Ik voelde eene trilling myn gansch lichaem doorloopen; het bloed scheen my na het aenzigt te snellen; myn hoofd werd gloeiend, en beschaemd sloeg ik eindelyk myne blikken ter aerde. Dan, ik werd weldra als gedwongen weder op te zien; doch ik had de voorzorg de blikken des onbekenden te ontwyken en, zoo veel het my mogelyk was, zynen persoon en houding gade te slaen. Myne ontsteltenis groeide meer en meer, by die beschouwing, aen...

Hy stond tegen eenen boom geleund en, vreemd genoeg, met den rug naer het prachtige vuerwerk gekeerd, alsof hem het feest geenen oogslag waerd was, en hy er slechts aen dacht om zynen vurigen blik op my te laten branden. Ik voelde die branding en vermydde zynen oogslag. Hy was noch ryk, noch prachtig; doch met goeden smaek gekleed. Een zyden doek, zwierig om den hals geslagen, lostte op zyn blank borsthemd uit, en zyn toegeknoopt kleed deed de tengerheid van zynen middel uitschynen. Zyn hoed stond hem los op het hoofd en liet zynen breeden schedel bloot. In zyne eene hand hield hy eenen ligten gaenstok, waerop hy half scheen te leunen, en zyne andere hand verborg zich tusschen de knopen van zyn overkleed.

Ik waegde het eindelyk om zyn wezen met eenige aendacht

te onderzoeken, zorg hebbende nogtans zynen blik niet regstreeks te ontmoeten, en nu scheen het my dat ik dit wezen meermaels gezien had. Terwyl ik na myne herinneringen zocht, vergat ik myne voorgenomen voorzigtigheid en eensklaps voelde ik weêr myne bliken in zyne oogen gevestigd en het scheen my alsof myn gansch aenzyn daerin versmolten was. Ik hoorde of zag niets meer dan hem. Ik werd niet gewaer wanneer het vuerwerk had opgehouden en toen myne moeder, my zachtjes den arm schuddende, zegde: 'kom, gaen wy Amelie' scheen het als of men my uit eenen diepen droom ontwaakte. Ik liet my werktuigelyk heentrekken; doch kon my niet wederhouden meermaels het hoofd naer den onbekende omtewenden, die, nietteenstaende de menigte in volle beweging geraekte, immer op zyne plaats gevestigd bleef, alsof er niets rond hem gebeurde, en my met zyne bliken bleef opvolgen...

In onze wooning teruggekeerd, voelde ik my vermoeid en spoedde my myn slaepvertrek te bereiken. Wat er in myn binnenste omging, weet ik niet, of zou het u niet kunnen zeggen. Het scheen my als of er zich een gansche ommekeer in myne ziel had opgedaen; myn gemoed was geschokt en ik wierp my voor myne slaepstede op de knieën en overvloedige tranen ontsprongen aen myne oogen. - Die tranen hadden een hemelsch genot in...

Ik legde my eindelyk ter rust; doch de slaep vlugtte my; myn geest verdwaelde in gedachten die, zich slechts half voordeden; doch waerin het beeld van hem immer doorstraelde. - Het dacht my alsof ik nog altyd zyn bywezen gewaer wierd, alsof zyn blik nog immer in myne oogen was gevestigd, en ik geloof dat het my niet zou verwonderd hebben, had ik hem eensklaps, by het schemerlicht myner nachtlamp, op myne kamer zien verschynen.

Den ganschen nacht werd in die verdwaling doorgebracht en het was slechts tegen den morgen dat ik eenige stonden, met een meer bedaerd, gemoed kon inslapen.

Het is sedert dien nacht, myne lieve Clotilde, dat de verandering dagteekent, waarvan ik u in mynen eersten brief gesproken heb. - Wat er sinds is voorgevallen? ô dat is zoo weinig, zoo onbeduidend, dat het waerlyk geene verhalen weerd is; en toch is het zoo veel, dat ik er gansche boeken, dunkt my, zou kunnen mede opvullen en dan nog niet genoeg gezegd hebben. De uitwendige dingen zyn niets, myne lieve, het echte leven is inwendig!...Dan, hoe onbeduidend de zaken ook schynen, ik ga in myn verhael voort. Myn hart is te vol; ik moet het uitstorten, en by wie kan ik het beter dan by u, gy die immer zoo goed, zoo toegevend jegens my geweest zyt?...

Eenige dagen verliepen; doch de indruk welken ik in myne ziel ontvangen had, bleef er immer versch in geprent en ik werd door verlangens overmeesterd, die zich in myn hart opdeden en waarvan ik tot heden toe nog geene verklaring zou kunnen geven. Alleen begreep ik dat er boven alles een vurige wensch heerschte, en die wensch was van haer weêr te zien; doch, by nader onderzoek, voelde ik my by die gedachte als afgeschrikt en indien men my alsdan gezegd had: 'daer zult gy hem vinden' ik zou voorzeker de aengewezene plaets gevlugt hebben. Dan, zekeren dag, by het vallen van den avond, deed ik met myne moeder eene wandeling langs de schelde, en myn hart klopte toen ik den boom herkende waer hy tegen geleund en waer ik hem gezien had. Doch hoe veel sterker nog werd myne ziel aengedaen, toen op eens, by het omwenden om terug te wandelen, ik hem voor my staen zag en byna zyne kleederen de myne

voelde aenraken. Hy deed eene ligte, sprakelooze buiging en liet ons den vryen doorgang; doch hy had tyds genoeg gevonden om weder zynen blik in den mynen te vestigen. - Myn hart klopte, als wilde het zich uit mynen boezem rukken, en ik voelde mynen arm op dien myner moeder beven. Ik vreesde my te verraden, en voorzeker indien myne moeder den blik op my geslagen had, zou haer de hoogroode kleur, die zich eensklaps op myn aengezigt verspreid had, niet hebben kunnen ontsnappen; doch de goede vrouw dacht er niet aen en myne ontsteltenis bleef onopgemerkt.

Nog menigen keer wandelden wy op en weder de kade en telkens ontmoette ik hem. Iedermael wendde zich zyn blik op my; doch het scheen my thans dat die blik veel zachter was geworden en er iets vreesachtigs mede gepaerd ging. Ik voelde myne ontsteltenis daerby verminderen, en hoe vlugtig ook ik hem telkens, in het voorbygaen, kon beschouwen, bezat ik echter thans genoeg kalmte om de trekken zyns wezens met aendacht gade te slaen.

Nooit, myne lieve Clotilde, nooit heb ik een wezen ontmoet dat meer indrukwekkend is en fynere trekken aanbiedt: zyne tint is ligt bruin, zyn hair pikzwart en zyne oogen zyn hemelsch blauw. Zyn schedel is breed uitgezet en zyne mond is fyn als de mond eener vrouw. Zyne kleederen, zonder eene slaefsche navolging der mode te verraden, hangen hem zwierig om de fyne leden en vermeerderen zyne bevalligheid. o Myn eerste indruk heeft my niet bedrogen!

Sedert die tweede ontmoeting is myn gemoed meer bedaerd geworden. Eene soort van vrees, die ik vroeger gewaer wierd, is verdwenen om voor een zachter gevoel plaets te maken. Ik voorzie het wel, ik zou thans zyne tegenwoordigheid niet meer ontvlugten en ik geloof, zoo hy tot my sprak, dat ik die

ontsteltenis zou te boven komen, welke my vroeger zou belet hebben een woord te uiten.

Wanneer zal ik hem, of liever zal ik hem ooit spreken? Ik wanhoop daer niet van. Iets wat zeker gaet, is dat hy aendacht op my maekt, dat ik hem niet gansch onverschillig kan wezen. Ware het anders, waerom dan die blik telkens met zoo diep een gevoel tot my gerigt, wanneer ik hem ontmoet? waerom die onderzoekende oogslag, iedermael dat hy voorby onze wooning komt en my aen het venster gewaer wordt? - Er moet iets tusschen onze zielen bestaen; het kan niet anders! waeraen toch, zoo niet aen eene neiging onzer zielen, die talryke ontmoetingen, toeschryven?...Ik ga byna nooit uit zonder hem te zien: ga ik naer een concert; hy is er; naer den schouwburg, ik zie hem: overal! hy is overal! en dan ook wen ik hem niet zie, is zyne beeldtenis by my en in mynen geest is hy nooit afwezig...

Wat zal het vervolg, wat zal het einde van dit alles wezen, myne goede Clotilde? Ik durf er niet aen denken; ik schrik daer soms voor; maer toch voel ik my gelukkig.

Schryf my nu eens, myne lieve, en zeg my uw gedacht vranc en vry, zoo als gyhet in uw hart zult voelen opkomen. - Gy zyt ouder dan ik en zult misschien in dit alles klaerder zien. Ik, langs mynen kant, zal voortgaen, met u onbewimpeld myne innigste gevoelens medetedeelen.

AMELIE.

Naschrift. - Morgen ga ik weêr naer het Concert. Zal ik er hem vinden? Myn hart zegt: ja...

III. Laurens aen David.

Antwerpen, 3 October, 1843.

Hoe het komt dat ik u sedert lang niet geschreven heb? - Ja, hoe komt dat? - Hoe komt het dat ik zoo vele dingen niet doe die anderen doen, en er zoo vele doe die anderen niet doen? - Dat is, zeggen de vrienden, omdat ik een origineel man ben. Het is mogelyk; maer wat wil ik u schryven, als ik u niets te vertellen heb? - Om de vriendschap te onderhouden, zult gy zeggen. - Is onze vriendschap dan zoo klein, zoo zwak, dat zy van het verzenden van briefjes op vaste tydstippen, afhangt? Ik heb er een beter gedacht over, en gy ook; ik ben er zeker van.

Gy vraegt my hoe het met myne wysgerige studiën is? - Ik ben ze ten einde, vriend, en ben tot het zelfde besluit

gekomen als Salomon, dat is te zeggen, dat het alles ydelheid is, en goed eten en drinken en rusten het eenigste is wat de mensch op aerde kan verlangen. - Zoodra ik tot die eindsom gekomen ben, heb ik aen mynen baerdscheerder verzocht - ge weet dat die figaro my een soort van knecht is - van alle myne boeken naer de merkt te dragen, en ze te laten verkoopen voor wat men wilde bieden. - Er is zes franken van gekomen! - Zes franken voor het *Compendium* van al de filosofen, van al de wysheid die de mensch op aerde ooit heeft kunnen ontdekken. - Ik heb de zes franks aen Karel, mynen baerdscheerder, geschonken. Hy is er meê op zwier gegaen en heeft des nachts zyne gansche buerte overeind gezet. Zyne vrouw heeft hem willen tot reden brengen: doch hy heeft haer geantwoord dat hy geenen raed noodig had, daer hy op dit oogenblik de waerde van al de wereldsche wysheid in het lyf had, en zelfs nog iets meer; want de zes franken waren niet toereikend geweest en hy had er van zyne eigen beurs nog moeten by inschieten.

Toen Karel my dit alles, onder het scheren myns baerds, vertelde, kwam ik op de gedachte dat die duivelsche kerel ook wel een filosoof kon wezen. Ik vroeg hem derhalve:

- Karel, kent gy de filosofie?
- Wat is dat, mynheer, de filosofie?
- Of de wysbegeerte, indien gy het verkiest?
- Ha! dat is de kwestie van die boeken! ja, ja...maer zeg eens, mynheer, wat verstaet ge eigentlyk door eenen wysgeer?
- Een wysgeer, Karel, dat is hy die best het schoon en het goede kan bevatten! verstaet ge?
- Niet goed, mynheer; zoudt ge my zoo geen voorbeeld kunnen geven; my, zoogenomen, een wysgeer aenwyzen?

Ik meende te zeggen: - Bezie my! - maer ik durfde niet.

- Wel, Karel, kent gy den heer D....?

- Die zoo veel geld heeft?

- Juist!

- Inderdaed, die heeft het schoon en goed; maer het schynt my dat het ook wel zynen pligt zou wezen, van het de anderen ook al nu en dan eens schoon en goed te laten hebben, en, gy weet, hy is zoo gierig als een raef!

- Dan is hy geen echt wysgeer...en mynheer C?

- Ja, die heeft het ook schoon en goed en gratis.

- Hoe gratis?

- Hy heeft de gewoonte van nooit te betalen, mynheer. Ik heb hem dry jaer lang om niet geschoren.

Ik noemde nog een aental mannen die allen als wysgeer bekend stonden; doch Karel wist op ieder wat aftewyzen en besloot eindelyk dat, nu hy de zaak goed inzag, verstond, dat de wysbegeerte hierin lag: van een zacht hooi en een warmen stal te bezitten. - Zoo dat hy van het zelfde stelsel was als ik en Salomon, de wyste der menschen, en ik wel had geraden toen ik hem verdacht van een echt filosoof te wezen.

Hiermede eindigen myne wysgerige studiën, vriend David, en al wat ik er u over te zeggen heb. - En nu van andere studiën, waarmede gy ook wel bekend staet, doch waerin gy niet zoo ver als ik zyt gevoorderd geweest. Ik bedoel de studie van het vrouwenhart. -

Het mag uwe doctorale statigheid aenstootend of niet voorkomen, vriend David, ik vraeg u of gy u den tyd nog herinnert, wanneer, zoo als men zich gewoonelyk uitdrukt, onze harten aen de inspraek der liefde begonnen gevoelig te worden? - Gelukkige tyd, myn vriend! wanneer een droomende oogslag tot in het binnenste onzer ziel doordringt, wanneer

eene enkele aenraking eene trilling in onze leden doet ontstaen; wanneer een ligte handdruk zich tot in het merg der beenderen doet gevoelen en men zich, by een kus op de wangen der liefste gedrukt, als in den derden hemel vervoerd denkt. Het is de tyd dat men op de vermaken verslingerd is, dat men de balfeesten afloopt en leert dansen - niet om te dansen; maer om in het geval te wezen handen, poezelige handen, in de zyne te drukken, zachte leden tegen de zyne te voelen klemmen, brandenden adem op den wang te voelen en zich door eene wederzydsche betoovering zat te maken. Het herinnert my nog als of het slechts gisteren geschied was. Er ging geen zondag voorby of wy offerden er tien centen aen op, om by den dansmeester B...de les by te wonen, of liever, aen het soort van dagbal deel te nemen. - Bals van 10 centen! hoe zou men met ons lachen, indien wy zulks in het openbaer durfden bekennen. - Op myn woord! ik heb nooit bals gekend waer het vermaek eenen gerusteren zetel vond. Jongheid! niets dan frische jongheid! meisjes in het prilste harer jeugd - dan wanneer de adem balsemend is, de oogen vonkelend, de huid rozig en zacht als fluweel, de handen tenger en nog door geenen arbeid gerimpeld, de lippen rood als inkarnaet, de tanden blanker dan het ivoor, en het gansche lichaem door eene magnetische vloeistof omwasemd, die er ons naer trekt en er ons doet aen vastkleven!...

Hoe dikwyls heb ik het medelyden in myne ziel voelen opwellen en den spotlach op myne lippen moeten bedwingen, wanneer ik, my later op een zoo gezegd bal der groote wereld bevindende, die houten poppen voor myne oogen zag wemelen, - met hare geschilderde wangen, hare verglaesde oogen, hare valsche tanden en hairlokken, en daerboven en

met dit alles die zeker *air* van: breng myn *coiffuer* niet in de war, verkreuk myne kleederen niet, eerbiedig mynen opschik...pouah!

Neen! leve onze dagballen! Daer was het leven, daer was de gezondheid, de prille jeugd; daer slingerde men dooreen, de haren in de war, de kleederen verfronst; daer mogt men den arm om den middel slaen, zyne danseres als eene silfide opligten en er mede rondzweven, en in de verwarring ook al een kus stelen. - Niemand zag het, en zag men het ook, men vond er geen been in, en, als het niet te ver ging, kwam er de dansmeester niet tusschen, ofschoon hy er aen hield zyn *etablissement* de faem van zedig te doen verdienen. - En, by den duivel! zedig was het en des te zediger, daer het der huichelary niet toegelaten was er den voet in te plaetsen.

- Lisa, 'k zie u geern! - En ik dan? - Gy zyt een engeltje! - En gy dan? - Ik aenbid u! - En ik dan? - Lies, dat het huwelyk geen H. Sacrament ware, ik trouwde u. - Zwyg, slechte bliksem!...daer is de galop! Vooruit!..

En dan rondgedraefd, tot dat wy beide, afgemat en buiten adem, op eene bank neêrvielen:

- Onf!...Lies, hoe is het met den vryer?
 - Slecht! - Hoe slecht? - Af! - Het kan niet zyn! - Het is zoo! - En hoe komt dat?
 - Ja, hoe komt dat?...Ik wil geen jaloerschen... - Hy is jaloersch? - Als een kat. - Dan hebt ge er zeker reden toe te geven? - Dat zou ik aen u moeten zeggen... - Hoe dan!...Ik, zou...de schuld? - Ja, gy... - Het spyt my. - Gy zyt een dommerik! - Ik geloof dat ge gelyk hebt... - Nu, nu, denk er niet aen! Daer is de dans; het is de laetste; ik moet naer huis, en herbegyn niet om my uitgeleide te willen doen, hoort gy? - En waerom niet;

mits gy zonder vryer zyt? - Dat is geen reden om u te nemen. Lies kent hare plaets en zal niet verder reiken als hare armen lang zyn. - Hoe flauw! - Ja, mynheer...

Dat is eene geheele historie, vriend David, te lang om u in eenen brief te vertellen. Lies is myne eerste liefde geweest; dat is te zeggen, ik was hare eerste liefde; doch ik heb het slechts geweten als het veel te laet was: ze is er byna van uitgeteerd. - Zy is thans getrouwd en volkomen gelukkig - Als ik haer ontmoet, doet zy als of ze my nooit gezien had: *mirabilis Deus in operibus suis*.

Ik wilde die goede tyd nog kunnen terug wenschen: tyd der eerste zachte gevoelens, tyd van ontwaking des harten; tyd van vreugde zonder gal; tyd van opregte, ongehuichelde, ongekunstelde liefde.

De liefde, vriend David, de liefde tot de hoogte van deugd opgevoerd, bestaet slechts by het volk, by het echte volk, by den kleinen middelstand. - In de hooge kringen is het alles verpest en bedorven; daer is de liefde eene berekening, eene speculatie, eene zaak die veel of weinig winst kan aenbrengen. In den laegsten stand der maetschappy, is de liefde dierlykheid, het voldoen van eenen lagen drift, eene verbeesting. Het volk slechts, dat is te zeggen, die klas die slaeft en lydt, die het hart zedig heeft en den geest onbedorven; dit volk alleen kent de liefde: daer bemint men om te beminnen en men trouwt met het gedacht om de liefde daer door te vereeuwigen.

Wat den zoo genoemden goeden burgerstand betreft, dat is te zeggen, diegene die aen hunne kinderen eenen bruidschat, een zeker inkomen, by de trouw, kunnen medegeven. Die stand ook al is bedorven. Zy zyn niet verpest, die brave belachelyke burgers, zoo als de ryken; niet verbeest zoo als

de armen; maer het belang, het stoffelyk belang is hunne dryfveer. - Zie eene moeder met hare dochters. - Staet gy bekend als veel geld bezittende, gy zult op het wezen der vrouw kunnen lezen, dat zy u hare dochters te koop aanbiedt; haer glimlach zal u aenmoedigen en zy spant u strikken. Zyt gy een arme duivel zonder schyven; doch met een onrustwekkend voorkomen, haer stuersche oogslag zal u luid op zeggen, dat zy u verbiedt den blik op hare *mamesellen* te werpen en gy wel moet verstaen, dat het geen spek voor uwen bek is; dat hare dochter niet geboren is om uwe vrouw te worden en daerom niet in het pensionaet eene *educatie* heeft gekregen en zooveel geld gekost heeft...

Dat wil echter niet zeggen dat er in den begoeden burgerstand geene uitzonderingen aen dien regel zyn. Ja, toch, en wanneer het meisje soms lang genoeg en nutteloos op eene goede party gewacht heeft, dan gebeurt het weleens dat zy *derogeert* en zich met eenen jongeling zonder fortuin in den echt begeeft, wel te verstaen, indien die jongeling eene goede broodwinning aen de hand heeft en er hoop is dat hy weleens fortuin zal maken. Is er die laetste voorwaerde niet by, dan blyft er het meisje slechts over of van eenen zotten streek te begaen en met den eersten den besten vryer op te steken, of wel eene nog veel dommere streek aentevangen met kwezel te worden en, aen het hoofd eener congregatie, haren wrok van ongetrouwd te moeten blyven, op jonge godvruchtige zielen te koelen en haer, door onverdraegzaamheid en dweepery, te martelen.

Ik ben zeker, vriend David, dat gy uit dit alles gaet besluiten, dat ik sterk voor het huwelyk genegen ben. Gy zyt mis; ik ben nog immer van dezelfde meening als toen ik Lies kende en zoo lang het een Sacrament blyft, doe ik niets.

Ik weet byna niet meer met welk inzicht ik hier dit onderwerp van liefde heb aengeraekt, of liever, ik begryp de noodzakelykheid niet van al dat gebrabbel, dat u als eene soort van voorrede kan toeschynen, voor het weinige en het onbeduidend dat ik u te zeggen heb. Gy kunt er zeer goed het spreekwoord op toe passen: *parturiunt montes, nascitur ridiculus mus*, wat in het vlaemsch wil zeggen: *veel geschreeuw en weinig wol*. Dan, om u niet langer in eene bedriegelyke of ongegronde nieuwsgierigheid te houden, ga ik u zeggen, vriend David, wat er eigentlyk van is.

Zoo als er menschen zyn, die men honderdmael zal ontmoeten, zonder zich ooit uitgelokt te voelen om er den blik op te vestigen, zoo zyn er ook huizen waer men honderdmael, duizendmael zal voorbytreeden, zonder er eens het oog laten optevallen, zonder ze gewaer te worden, zonder te weten dat ze bestaen. - Het schynt my - dat er voorgevels zyn die my vriendelyk toelachen; andere die my met een stuer wezen bekyken; anderen die my luid op uitlachen; anderen die met schele oogen naer my gewend staen en my doen twyfelen of zy my al of niet bezien; andere eindelyk die, zedig of beschaemd, de oogen ter neêrgeslagen houden en voor de beschouwing bevreesd schynen. - Van die laetste soort staet er een op den weg, die van myne wooning naer myne suikerrafinadery geleidt en dat is ongetwyfeld de reden waerom ik die huizing, sedert zes jaer dat ik er dagelyks viermael voorby treed, slechts sedert twee maenden heb opgemerkt, en nog had ik dezelve niet gekend, indien ik er niet naer gezocht hadde.

Ik ga u die zaak eens verhalen, en nu herinner ik my waerom ik die lange voorrede over de liefde geschreven heb.

Het was tydens de zoo gezegde feesten, ter eere van de koningin Victoria, te Antwerpen gevierd. Er was vuerwerk,

venetiaensche nacht op de Schelde, en ik was den stroom der menigte gevolgd. Op de kade tegen eenen boom geleund, trachtte ik my uitleggen: waerom toch het antwerpsch volk vreugdekreten had aengeheven, waerom men feest vierde ter eere van eene vreemde koningin, een soort van monarchiek speelding, dat door het engelsche volk, by toeval van geboorte, op eenen troon geplaetst, als een werktuig voor de uitspraak der wetten gebruikt wordt. Het is waer dat achter dit zwakke vrouwenbeeld de engelsche natie schuilt en dat de engelsche natie veel van zyne koningen en koninginnen houdt, als het dezelve niet op het schavot ombrengt. Die tengere vrouw verbeeldde de markten van koffy, katoen, suiker, enz., en daerom geloof ik dat er onze stadsgenoten zooveel ontzag voor gevoelden. - Dan, wat er ook van zy, het feest was schoon en prachtig, en de koningin van Engeland mag er smaek in gevonden hebben, duizende burgers vonden er, langs eenen anderen kant, hun vermaek in en meer zelfs, geloof ik, dan de koningin, die den moed niet had het ding tot het einde toe na te zien en te midden van het vuerwerk, zegt men, met prins Albert te bed trok.

Terwyl ik daer in nagedachten stond, ontwaerde ik eensklaps voor myne oogen een dier eerbiedwaardige familien: een vader des huisgezins, die, op het uitwendig te oordeelen, zeker alle jaren eenige duizende franks inkomsten moest hebben; eene nog eerbiedwaardigere huismoeder, wier uiterlyk aenduidde dat zy een zacht hooi en warmen stal had zoo als myn barbier zegt, en tusschen die twee persoonaedjes, een jong meisje, de laetste vrucht van het huwelyk, de fierheid des vaders, de hoop der moeder, de geest der twee lichamen!...

De dochter was de laetste waerop ik myne oogen liet vallen, en het is aerdig, vriend David, het dacht my dat myne

blikken, in hare oogen spiegelen, tot in het binnenste der ziel van het meisje doordrongen. - De verlichting van het vuurwerk gaf aen onze aenzigten eene tooverachtige kleur en myne gewoone ernstige uitdrukking moest daer, ik ben er verzekerd van, veel by winnen: er moest op dit oogenblik iets noodlottigs op myn wezen geprent staen. - Nogmaels ontmoette ik de blikken van het meisje en nogmaels scheen het my in haer hart doortedringen. Bedroog ik my, ik weet het niet, doch het dacht my dat ik hare ledematen door eene ligte, stuipachtige trilling aengedaen zag, en ik voelde ter zelfder tyd iets in my dat my zegde, dat ik slechts te willen had en dat dit meisje onder myne magt was. In alle geval was ik zeker dat myne beeldtenis langer dan dien avond in haer geheugen moest blyven.

Het vuurwerk eindigde; ik zag myne persoonaedjen tusschen de menigte wegschuiven; doch deed geene moeite om haer te volgen. - Er was iets in my dat my zegde, dat ik ze later wel zou terug vinden.

Ik ging myne ruststede opzoeken, en sliep zacht in.

Ik was het voorgevallen byna vergeten, toen ik, eenige dagen later, op myne gewoone avondwandeling aen de Schelde, het meisje met hare moeder ontmoette. Wy stapten elkaer menigmalen voorby, en ik maekte ditmael gebruik om het lieve kind, dat telkens, by de ontmoeting, scheen schaemrood te worden, zoo goed mogelyk te onderzoeken. Ik mogt my daerby overtuigen, dat Amelie - zy heet Amelie, vriend David - dat Amelie een der schoonste meisjes is die ik ooit op myne baen ontmoet heb. Hare tint is rozig; hare trekken fyn en toch grootsch van form; hare oogen zyn bruin en zacht als fluweel, en blonde hairen, die iets van het blauw der zomerdraden bezitten, omkransen haer engelenwezen, waer-

op een zacht en heilig gevoel geprent staet. - Het scheen my een goddelyk genoeg van zoo een meisje bemind te worden, en ik zou, ik weet niet hoeveel op dien stond gegeven hebben, zoo men my op eens de hersenschimmen eens jongelings had kunnen herschenken en myne ziel voor die zoogezegde genuchten der heilige liefde had kunnen vatbaer maken; zoo men my een hart had kunnen beschikken op denzelfden toon gestemd als het harte van Amelie, dat is te zeggen, vatbaer voor droomeryen, vatbaer voor de bedriegelyke verbeelding... - Dan, gy kent my, vriend David, en gy weet hoever myn verstompt gevoel van dit alles verwyderd is en met welke yskorst myn hart omschorst ligt.

Dit alles echter belette niet myne nieuwsgierigheid te doen ontwaken en ik besloot dien avond nog het verblyf van Amelie te kennen. Ik verliet de Schelde, wel voorziende, dat zoo zy my niet meer ontmoette, zy ook weldra de wandeling zou gestaekt hebben. Het gebeurde zoo en, van uit mynen schuilhoek, zag ik de twee vrouwen den boord der rivier verlaten. Ik volgde haer van verre op en myne verwondering was groot, toen ik ze eindelyk de woning waervan ik u gesproken heb en die zich aen de oogen schynt te ontstelen, zag binnentreden.

Inlichtingen, die ik myeenige dagen later verschafte, kwamen myn voorgevoel bewaerheden. - Amelie is eene eenige dochter en woont daer met hare ouders. Haer vader heeft zich een schoon fortuin door den handel in manufactuergoederen verschafte en leeft thans rykelyk op zyne inkomsten.

Twintig jaren oud wezen, eene warme verbeelding hebben, het vuer der frische jongheid door het gansche lichaem voelen stroomen, het bruisende bloed door de buigzame aders voelen loopen, de wereld langs den schoonen kant

beschouwen - en dan een meisje ontmoeten zoo als Amelie, haren blik, bevreesd maer toch versmeltend, in uwe oogen voelen glyden, haer boezem van innige aendoening zien golven, zich in hare nabyheid bevinden en de levende vloeistof, die haer omwademt, zich met uw eigen leven voelen mengen, hare hand op uwe hand voelen drukken, haren poezeligen arm op uwen arm voelen rusten. - o Dit is het grootste geluk op aerde, een genoeg dat uit den hemel moet herkomstig zyn! Het is de zaligheid!

- Doch wanneer men zyn negen-en twintigste jaer heeft bereikt, wanneer men, zoo als ik, ouders, broeders en zusters van den familiestam heeft zien afrukken, en daer, als eene eenzame vrucht, staet te verdroogen; wanneer men op de zee des levens de baen slechts heeft leeren kennen door de menigvuldige schipbreuken welke men er geleden heeft; wanneer men honderde vrouwenharten doormynd heeft en overal belang of dierlyken drift heeft ontmoet; wanneer men zich heeft kunnen overtuigen, dat de meest dichterlyke liefde nog immer eene belachelyke zaak is, iets dat den mensch vernedert, zoodra het dekkleed, dat zyne verbeelding hem voor de oogen hield, is weggeschoven; wanneer men, gematigd, de braspartyen heeft bygewoond en de dwaze vreugden in hare volle werking heeft kunnen ontleden en dan, een dag later, de wezens der brassers gezien heeft; met een woord, wanneer men met de mikroskoop de zielen der menschen als ontleed heeft... - ô Dan berst men in eenen satanschen schaterlach los, op het zien der schouwspelen, die de menschen onder elkaer vertoonen en ieder, in het byzonder, met zich zelven speelt; dan hebben de minnende oogen slechts stoffelyk vuer, de handen der geliefden slechts lichamelyke, natuerlyke warmte, en een hygende boezem doet ons slechts

verstaen dat het dier lust voelt, dat het zynen honger zou willen verzadigen.

Eenen anderen zou ik het niet willen zeggen, vriend David; doch u mag ik alles toevertrouwen: zoo is het, ongelukkiglyk of Goddank! met my gelegen. Myn hart is koud, onbarmhartig koud en myn geest staert slechts op de dingen die hy goed kan onderscheiden, waervan hy zich volkomen rekening kan geven.

Ik ben zeker, zoo gy Amelie kondet ondervragen, dat zy er gansch anders zou over denken. Voor haer zal myn koude, snydende blik vol liefde schynen; zy zal daerin myne ziel zien uitstralen, - niet zoo als die ziel is, dat is te zeggen, rustig en ongenaekbaar; maer vlammend van een innig liefdegevoel dat slechts vraegt en zoekt om te kunnen losbersten, om hare ziel te omvangen en den brand medetedeelen. - Ik lees zulks op haer wezen, in hare houding, telkens dat ik haer ontmoet - en ik ontmoet ze dikwils; het noodlot wil het zoo, of liever, zal Amelie misschien zeggen - het is een uitwerksel van de onverklaerbare neiging onzer zielen. -

Doch ik staek mynen brief, vriend David, nogtans belovende u met den loop myner liefdegeschiedenis bekend te houden, liefdegeschiedenis die tot hier toe nog met nevelen omhuld is en in de wolken zweeft; doch die my niettemin eene soort van bezigheid en tydverdrijf verschaft. En ik heb zoo iets noodig, vriend David, nu ik, de wysbegeerte doorgrond hebbende, een einde aen die studiën heb moeten stellen. - Het zal my te meer eene reden zyn om u te schryven, en ik schryf u geern, gy weet het, ofschoon gy tot hier toe weinige brieven van my hebt ontvangen.

LAURENS.

IV. Amelie aen Clotilde.

Antwerpen, 12 October, 1843.

Gy zyt goed, Clotilde, goed als een engel. Vergeef my; ik dacht er niet aen, toen ik u over myne gevoelens schreef, dat zulks in uw hart treurige herinneringen zou ontwaekt hebben, dat het u eene beeldtenis terug in den geest zou geroepen hebben, die u zoo vele zielenvreugden heeft doen smaken en, eilaes! later zoo vele smarten gekost heeft. - Beminnen, door wederliefde beloofd worden en dan den uitverkoren des harten door eene plotselinge dood verliezen! o Het is verschrikkelyk geweest en ik versta nu eerst welke harde slag uwe gevoelige ziel daer by onderstaen heeft en hoe bloedend het herdenken thans nog moet wezen. Doch, gy zegt het my, en ik moet u gelooven, die herinnering, hoe

smartvol ook, brengt hare vreugde mede en uw verlangen is, dat ik openhartig zou voortgaen met u rekening myner gevoelens te geven. Het doet u, als het ware, zegt gy, uwe liefde in verbeelding herbeginnen; want in myne gevoelens hervindt gy uwe gewaerwordingen van weleer, en gy voelt uw hart herleven.

Het zy dan zoo, Clotilde, en God zy er dank voor, dat ik kan voortgaen u myn hart te openen! Ik heb zulks noodig, myne goede, en buiten u ken ik niemand die my zou begrypen, niemand by wie ik myn overlopend gemoed zou kunnen uitstorten.

U zeggen wat er sedert myn laetste schryven gebeurd is, is gemakkelyk en ter zelfder tyd onmogelyk. Ik heb hem gezien, meermalen gezien. dagelyks byna gezien...doch wat ik inwendig gevoeld heb! o dat kan ik u niet uitleggen. - Herinner u de eerste dagen uwer liefde, Clotilde, toen alles nog vreugde was, toen gy u door een onbeseftbaer geluk als omringd voeldet en uw geest in streelende gedachten verdwaelde. Wat gy toen gewaer wierd, gevoel ik thans en, daer onze zielen zoo sterk aen elkaer gelyken, zult gy ligt, door het ondervondene, kunnen beseffen wat ik thans moet gevoelen...

Gisteren bevond ik my met myne moeder op het concert. Myn hart zegde my dat hy er was en myn oog had hem weldra ontdekt. Hy stond tegen eenen pyler geleund en klaer was het voor my dat hy die plaets had uitgekozen om my te kunnen zien. Zyn zigt ontstelde my eerst en ik voelde myn hart een stond als toeknypen en het bloed naer myn hoofd snellen. Dan, die ontroering bedaerde en nu durfde ik met kalmeren blik hem gadeslagen. Het was de eerste mael dat ik hem met ontblooten hoofde zag en nu eerst voelde ik hoe schoon hy is. Men zegt dat een breed gevormd voorhoofd een

teeken van genie is. Is het zoo, dan moet hy met een helder, doordringend verstand begaefd wezen; want nimmer heb ik een meer indrukwekkend, een schooner gevormd voorhoofd gezien. Geestenkracht en genie stralen er glinsterend uit, en wanneer hy zyn blik over de menigte liet dwalen, scheen hy als allen te beheerschen, aen allen te gebieden en de God der vergadering te wezen.

Het was eene betoovering van twee uren lang, Clotilde. Onze oogen spiegelden in elkaer en, hoe groot ook de afstand was, scheen het my alsof ik naest hem gezeten ware en zynen invloed voelde. Het was my een genot dat ik u niet kan beschryven. Het muziek deed de harmony door de zael stroomen; doch grooter nog was de harmony welke ik in myne ziel gewaer wierd en de eerste hielp slechts om deze te volmaken.

Het concert eindigde. - By het verlaten der zael en in den drang van het volk bevond hy zich eensklaps naest myne zyde. Onze kleederen ruischten tegen elkaer en het scheen my alsof myn gansch lichaem door eenen elektrieken schok werd ontroerd, terwyl ik op denzelfden stond my den boezem benepen voelde en genoodzaekt werd op den arm myner moeder te leunen. Hy bleef naest my stappen...Nu en dan ontmoetteden zich onze blikken en telkenmale voelde ik eene nieuwe zenuwschokking door myne leden ryzen. Die nabyheid nogtans was my eene zaligheid en die weinige stonden hebben my meer genot verschaft dan ik tot hiertoe in myn gansch leven gevoeld had. Ik was er door overstelpt; myn geest verdwaelde; het scheen my dat ik niet meer aen de aerde raekte en, als dronken, door de menigte zweefde. - Ik liet my werktuigelyk door myne moeder geleiden en stapte met haer het rytuig binnen, zonder de killige nacht

lucht gewaer te worden of er aen te denken om myne zyden mantilje over mynen ontblooten hals te trekken.

Wat had ik niet gegeven om myne moeder te beletten my het woord toetesturen en myne zalige droomen door de eene of andere vraeg te komen onderbreken. Dan, de brave vrouw kon die inwendige toestand niet voorzien en ik was verpligt de samenspraek te onderhouden.

Hoe de liefde ons ikzuchtig maekt, Clotilde! ik ben er beschaemd om: myne moeder verveelde my en ik moest myzelve geweld aendoen om haer met myne gewoone toegenegenheid te beantwoorden. Myn hart is daerom echter niet verslecht; want ik ben haer meer nog dan vroeger toegedaen, en, buiten myne liefde, ik voel het, zou ik in staet zyn my alle opofferingen voor haer te getroosten.

Te huis gekomen, spoedde ik my om myne slaepkamer te bereiken, en legde my weldra met al den schat myner herinneringen te bed. Ik sloot myne oogen en in verbeelding zag ik hem terug voor my staen, met zyn ernstig maer goedig wezen, zyn breed blank voorhoofd, zynen fonkelenden oogslag en al die bevalligheid welke in zyne beweging, in zyne gebaren en in zynen vasten en mannelyken gang wordt opgemerkt. - De slaep maekte zich ongevoelig van my meester; doch zulks gaf slechts meer kracht aen de verbeelding en het verschynsel, dat ik my door de herinnering had voorgebragt, verkreeg daer by een volle leven. Wy spraken met een alsof wy elkaer immer gekend hadden, alsof wy broeder en zuster zouden geweest zyn. - Ik zag my eensklaps met hem aen den boord der Schelde vervoerd. Aen zynen arm gehecht en zacht op hem rustend, wandelden wy naest den juichenden stroom, waerin zich eene koesterende zomerzon spiegelde, en hy suisde aen myne ooren van die woorden

die ongetwyfeld door de engelen uitgevonden wierden, die men slechts in de verbeelding kan voelen en in de aerdsche spraek niet kan herhalen. Het woord *liefde* viel uit zynen mond niet; doch al wat hy zegde was liefde, het noemen alleen van mynen naem was de verwezenlyking van dit gevoel en iedere oogslag, welke wy op elkaer rigtteden, was als eene omarming, eene omhelzing waerin onze zielen versmolten.

Des morgens waren al die verschynsels vervlogen; doch er bleef my een zacht genot by dat nog heden myn hart koestert en my als gedwongen heeft, myne goede Clotilde, aen u te schryven en u myne vreugd mede te deelen.

AMELIE.

V. Laurens aen David.

Antwerpen, 11 October 1843.

Als er nu voor vyf centen poëzy in myn lyf stak, dan had ik zeker verleden nacht geen oog toegeloken en verzen geschreven waeraen geen einde zou te vinden zyn geweest. Wat al zoete herinneringen had ik niet, op zyn dichtersch, in den geest kunnen terugroepen! - Wat al schoone beelden had ik niet kunnen scheppen! - Wat al verzuchtingen had ik tot den hemel niet kunnen sturen! - Wat al verlangens had ik in myn hart niet voelen opwellen! - Hoe zou my de boezem geklopt hebben! - Hoe zou my het bloed naer het hoofd zyn gestroomd!...Ik had *haer* gezien! eenen ganschen avond gezien! uren lang myne oogen in de hare gespiegeld en haren maegdelyken blik in myne blikken voelen versmel-

ten! - En zulks terwyl de muziek haren prachtigsten rykdom ten toon spreidde, terwyl Vieuxtemps, de jonge maer reeds beroemde Vieuxtemps, een concerto gaf en beurtelings, door zyn speeltuig, ons kon doen juichen of weenen...

En dan, by het eindigen van het concert heb ik een einds wegs, tusschen den drang van de menigte naest *haer* voortgestapt, hare zyden kleederen hooren kraken en tegen myne kleederen voelen schuiven. o Was ik maer dichter!...Er is zelfs een oogenblik geweest dat hare arm tegen den mynen prangde en dat er ten hoogste zes centimeters afstand tusschen onze beide aengezigten bestond... - Het is onbegrypelyk, vriend; na al die aendoeningen, na al die gebeurtenissen, te bed gaen, met het gemoed bedaerd, het harte kalm, den geest rustig, en inslapen zoo als de eenvoudigste sterveling, en voortronken tot 's morgens, zonder zelfs eenen enkelen stond van *haer* te droomen...*Oh! pudor!* - Integendeel, van gansch andere dingen droomen! droomen dat de katolieken godvreezend waren geworden en deugdzaam, en dat de liberalen zich eindelyk tot eene party hadden gevormd... - o Nu is het wel degelyk bewezen, vriend David, dat ik het meest prozaische schepsel ben dat de goede God ooit op het ondermaensche dal heeft in het leven geblazen, en dat myn hart zoo koud en zoo ongevoelig als een steen is geworden, of liever, altyd geweest is.

En toch was zy schoon; schoon als een engel, zoo als zy daer by het muziekfeest zat. - Hare kostbare, maer zedige kleeding, omgaf haer met iets heiligs, iets dat van den hemel herkomstig scheen; hare zachte ziel scheen op hare albasteren voorhoofd uit en in hare glinsterende blikken kon ik de liefde lezen, waarvan haer gemoed als overstelpt is en dat slechts eene gelegenheid zoekt om te kunnen

uitstroomen en zich in eene jonge ziel over te storten.. Waerom is myne ziel niet jong meer?... - Waerom ben ik, zonder juist van alles geproefd te hebben, van alles verzadigd geworden? waerom zie ik de dingen slechts zoo als ze zyn en niet zoo als ze zouden moeten wezen? waerom zyn al de gevoelens voor my als ontheilgd? o Is het wel myne schuld, en is het alles niet eerder een gevolg van wat myn hart in en door de wereld reeds geleden heeft?

- Gy weet het, vriend David, ik heb moed in de ziel, een moed die zich door het noodlot niet heeft laten onderbrengen en zich in de wederwarigheden verstaeld heeft. Er zyn echter dagen, ik wil het u geern bekennen, dat ik ongelukkig ben; dat de kalme onverschilligheid, welke ik my door de beredenering heb aengewonnen, my hare leegte laet zien, en my doet voelen dat ik wel leef; doch dat myn leven gelyk is aen dit der planten...En, neen, die vergelyking is nog niet juist; want planten brengen bloemen voort, die eenen geurigen balsem met mildheid vond zich strooijen; planten verjongen jaerlyks en hebben, na den kouden winter, weêr een lachend jaergetyde, waerin zy door de zon gekoesterd worden en tot liefde aengespoord. - Zal ik myn leven vergelyken aen het leven der mynstoffen? Maer, neen, daer ook nog is eene ontwikkeling die de jeugd en rypheid aenduidt: mynstoffen vervormen zich tot kristallen, waerin de zon zich kan spiegelen en die in der menschen oogen behagelyk kunnen voorkomen. - En ik, ik ontvang de stralen der zon op het hart zonder dat de glansende blik mag terug kaetsen. Het is immer koud en donker in myne ziel: eene koude die niet verwarmd, eene duisternis die niet verlicht kan worden!...Maer, nog eens: is het myne schuld!...Gy weet het, vriend; ik was jong; wy waren gespelen. Gy

hebt my zien opgroeijen; ik had eenen vader dien ik met ontzag beminde, eene moeder die ik met drift lief had, twee zusters, die als twee blonde engelen naast myne zyde zweefden en wier harten zoo eenstemming met myn hart klopten. Twee hemelsche wezens, by wie ik, in myne kindersmartten, troost vond en voor wie ik later een steun was...o Het leven was my eenezaligheid! - Welnu, ik was de kindschheid nog niet uitgetreden, toen ik myn vader door eene plotselyke ziekte uit ons midden zag rukken. Het was het sein van de rampen die op myn hoofd moesten nederstorten - rampen die de wereld niet zag, niet begreep, en die myne ziel tot eene bestendige marteling gedoemd hadden. Myne moeder werd krank; jaren lang zag ik haer lyden; ieder smartkreet die haren mond ontvloog, botste op myn hart terug. Myne jongere zusters leden niet minder, by het zigt onzer rampzalige moeder; de tranen ontsierden hare blozende wangen, verschroelden hare zachtglinsterende oogen, en ik, ik voelde al haer lyden by het myne gevoegd, en wat ik in myne ziel onderstond, weet ik alleen; want nooit kwam een traen in myn oog myne wanhopige droefheid verraden. - En zoo moest het wezen; want ik moest moed voor de anderen hebben en de zwakke vrouwen in het lyden ondersteunen. - Myne moeder stierf, en het ongeluk was nog niet verzaed. Myne zusters, die twee frische bloemen, werden door het noodlot geknakt; zy verwelkten zigbaer en alras hadden de geneesheeren haer beider vonnis gestreken. De tering, de afschuwelyke tering had haer aengegrepen en moest haer tot den laetsten vezel vleesch van het lyf knagen en dan nog haren laetsten snik opvangen.

Wat ik, by het zien van dit lyden, heb doorgestaen, kan niet beschreven worden Ik vloekte het bestaen, ik

wenschte nooit te zyn geboren geweest of, zoo ik dan ook het leven niet had kunnen ontvlugten, had ik ten minsten gewild als een vreemdeling op de wereld te zyn geworpen geweest. o Ik had willen een bastaerd zyn, iets dat aen niemand geene erkentenis verschuldigd is, een vindeling die geene verkleefdheid voor niemand moet gevoelen, die het regt heeft de menschen zoo zeer te haten als dezen hem verachten, en die minder dan iemand anders moet lyden. - De familiebetrekkingen, de bloedbanden zyn zeker in sommige gevallen eene bron van genoeg; doch meer nog van rampen en smarten. - Hoe inniger men aen elkaer verkleefd is, hoe meer het lyden verdubbeld wordt. - Een huisgezin, door zachte liefdebanden aen elkaer gehecht, wordt als een enkel lichaem waer de smarten van alle deelen zich in een enkel punt immer doen gevoelen; en ieder lid van het huisgezin maekt een zulkdanig middelpunt uit en het lyden kan slechts, door het getal der leden, vergrooten. Ging het nu ook zoo met de vreugde, dan zou men een evenwigt waernemen; doch de vreugden zyn in zulk een klein getal en de rampen en smarten zyn ontelbaer. - Natuer en maetschappelyk stelsel schynen als te wedyveren om de eene ramp door de andere te doen opvolgen en zelfs tot de ligtste vreugde nog te doen vergallen...

Myn akelige wensch werd verhoord: myne zusters gaven beide, de een na de andere, in myne armen, den geest, en sedert bleef ik op de wereld als een vindeling, als een bastaerd, die aen niemand iets te danken heeft en het lot mag uittarten. Sedert dien heb ik het regt verkregen onverschillig op alles neder te zien, myn hart voor alles gesloten te houden en gevoelloos te blyven by het zigt van rampen en smarten die

om my heen waren. - o Wanneer my myn laetste huiselyke schat ontroofd werd, wanneer ik myne jongste zuster, die het laetst stierf, op haer doodsbed uitgestrekt zag liggen, dan bekwam een satansche grimlach mynen mond en, myne armen uitreikende, vloekte ik de wereld en daegde het noodlot uit om my nog meer doen te lyden dan ik tot heden gedaen had. Zoo als vroeger de kristenen martelaren, hoonde ik den dwingeland die, niet myn vleesch, maer myn hart en gevoel door de beulenheden van de wereldsche rampen had doen pynigen! Ik daegde hem uit om nog nieuwe folteringen te vinden; ik hitste hem op om zyne woede te verdubbelen en wierp hem eindelyk het schandelyke woord: onmagt, toe!...

Van dien tyd veranderde myn inwendig leven. De gansche natuer was als ontooverd; het menschelyk gevoel werd eene stoffelyke daedzaak waer het dierlyk langs alle kanten uitstraelde, en wat de wereld dichterlykheid noemt, heette ik dwaesheid, ylhoofdigheid, zelfsbedrog, krankzinnigheid...En nu, dat men my nu kome bewyzen dat het anders mag genoemd worden...

Ben ik er gelukkiger om geworden? - Ik geloof, ja; want de ongevoeligheid die ik gewonnen heb, heeft my eene kalmte verschaft welke my toelaet de dingen te beoordeelen zoo als ze zyn en, moet ik het ingebeelde genot derven, ik ben ook vry van de ingebeelde rampen; en daer de rampen, daer de smarten in grooter getal zyn dan de genietingen, ben ik gelukkiger dan anderen die immer in de begoocheling blyven verdwalen.

En toch, myn goede David, ik moet het u herhalen, het mag u al of niet logisch voorkomen, ik voel dat er my iets ontbreekt en, zoo als ik u reeds zegde, dat er iets ledig in

myn hart is, dat myn gemoed naer iets haekt, naer iets verlangt. - Is het misschien liefde waer myn hart naer zoekt? - Maer is er nog iets in den liefdebeker dat ik niet gesmaekt heb? Heb ik hem niet tot op den bodem geledigd en zyn de vrouwenharten, die ik ontleed en ontmaskerd heb, dan nog niet talryk genoeg? - Is de liefde, dit grootste deel der menschelyke dwaesheid, wanneer men er het stoffelyke, dat slechts dierlyk is, van afzondert, dan nog niet genoeg voor myne oogen ontsluijerd geworden? - Ken ik wel iets dat meer den naem van armzalige spotterny verdient? -

En waerom dan aen Amelie willen denken? zult gy my welligt vragen, myn ernstige David.

- Waerom? - Ja! dat heb ik my zelven reeds honderdmael gevraagd en ik kan er slechts een antwoord op vinden, dat u voorzeker zoo min als my zelven voldoen zal.

- Ik ben een mensch, David, en hoe verre ik het ook in de onverschilligheid en in het positivisme gebragt heb, ben ik er echter niet kunnen toe komen om den laetsten droesem der dwaesheid, der menschelyke krankzinnigheid uit mynen geest te roeijen.

- Welnu, dat is myn zwak, dat is myn speelpop; ik wil de studie van het vrouwenhart niet verlaten en, wanneer er zich eene gelegenheid aenbiedt, kan ik niet anders dan er gebruik van maken. Het noodlot duwt Amelie naer my toe en, glimlachend, laet ik het noodlot geworden. - Men moet hetgeen de menschen geluk heeten, hoonen en bespotten, het verachten, om er door vervolgd en geliefdkoord te worden. Het is juist daer mede gelegen zoo als met de fortuin, die zich alleen schynt vasttekleven aen diegenen welke zich het minst aen haer gelegen laten en haer als eene ligte vrouw behandelen. - Ik vraag om geen geld en men dringt het

my op. Myn patroon heeft my gedwongen een aendeel in zyne suikerrafinadery te nemen. Ik heb my laten geweld doen, en de winst schynt, als het ware, ons fabriek te hebben uitgekozen om er zynen zetel te vestigen. Ik zal nog schatryk worden, vriend David, en in staet zyn de menschen zoo veel laegheden en zottigheden te doen bedryven, als het my zal lusten. - Ik wil u dit geheim wel toevertrouwen; want ik weet genoeg dat dit op u geen het minste uitwerksel zal maken; doch voor de anderen houd ik het verborgen: ik heb reeds vleijers genoeg.

Ik staek hier myn schryven; want myn vuer is byna uitgedoofd en de octobernachten zyn koud. Te meer het is laet en myn bed wenkt my.

12 October, 1845.

Ik mogt het u nog wel zeggen dat het domme noodlot my Amelie toewerpt. - Wat ware een verliefde in myne plaets gelukkig geweest! - Denk eens, David: ik heb met haer gesproken; ik ben in haren woon geweest; men heeft my verzocht myn bezoek te hernieuwen. - De vader van Amelie heeft vele tafereelen, een klein kunstkabinet: ik moet dat komen zien...

Hoe is dat alles gekomen? welke toovernimf heeft hier haren wonderstaf moeten gebruiken? - Het spyt my dat ik aen de zaak geenen dichterlyken draei kan geven; maer het prosaïsmus alleen is van alles de schuld. - Zie hier. Een nieuwe handelaer, die met ons in betrekking wil komen, had ons den heer C...aengewezen om inlichtingen over zyne *solvabiliteit*, zoo als men in den handel zegt, te nemen. Myn patroon verzocht my die zaak op my te nemen, en ik ben gegaen; ik heb kennis gemaekt met vader, moeder, dochter

en tot zelfs met den kleinen schoothond van moeder toe, en nu hangt het slechts van my af eene innige kennis van het huisgezin te worden. - Wat er zal van komen, weet ik niet; doch, in alle geval, heb ik beloofd het kabinet van schilderyen te gaen, zoo niet bewonderen - ik vrees voor de *croûtes* - ten minste te gaen bezigtigen.

Zeg nu nog dat de ouders voorzigtig zyn, met zoo den vyand in het kamp te laten binnen dringen. - Doch, neen, voor my hebben zy niet te vreezen. Ik kan slechts nog een liefhebber in de liefde wezen, anders niet. - Ik zal u later rekenschap van myn bezoek doen, indien het my der moeite waerd schynt. In alle geval bied ik u mynen trouwen, vriendelyken handdruk en blyf uw verkleefde

LAURENS.

VI. David aen Laurens.

Brussel, 15 October 1843.

Ik wil het u niet ontveinzen: uw laetste brief heeft my geene aengename gewaerwordingen toegevoerd. Ten eerste, gy hebt my in het geheugen geroepen de smarten waarmede gy, in ruime mate, tydens uwe eerste jongheid, zyt bedeed geweest en die ik wel begrepen heb - welke moeite gy ook deed om uw lyden voor ieders oogen verborgen te houden. Ik heb immer uwe ingetogenheid geëerbiedigd, ziende dat gy kracht genoeg bezat om uw lot te dragen, en overtuigd, dat al de troostende woorden, die ik zou hebben kunnen zeggen, toch onbestand tegen uwe smart zouden geweest zyn. Had ik echter kunnen voorzien, dat het ongeluk een zoo nadeelig uitwewksel op

uwen geest, op uw hart zou gemaekt hebben, ik had middelen beproefd om eene andere wending aen uwe droefheid te geven en ze meer alledaegsch te maken. Want, weet het wel, Laurens, wat gy magt van karakter zult noemen, dat staet, in dees geval, by my op eenen zeer lagen prys en die koude onverschilligheid, welke gy u hebt aengeschaft, aenzie ik als een voortdurend ongeluk. - Ik sta het u toe dat de menschen dwaes zyn; doch ik zal er byvoegen, dat gy geene uitzondering aen den regel maekt en dat gy slechts gewonnen heb de eene dwaesheid voor de andere te verwisselen. - En nu zal ik u vragen, of gy er wel voordeel by vindt? - Ik geloof neen. - Gy zyt een positive geest, ik ook; maer ik ben het op eene andere wyze. Ik, voor my, zie slechts de gevolgen en, vaststellende dat wie zich gelukkig gelooft, gelukkig is, vind ik dat gy, met uwe verbeelding te dooden, ook uw leven ontlusterd en gedood hebt. - Kind zynde, verheugen wy ons in het spel; man geworden, verheugen wy er ons nog in, en niets is veranderd dan de voorwerpen waermede wy spelen. Maer wat geeft het er aen, indien wy het hart maer van vreugde voelen poppelen, indien onze verbeelding ons maer dingen voorbrengt, die, hoe droomachtig zy ook mogten wezen, ons toch een zacht genot in de ziel storten! Het geluk kan eene begoocheling zyn, een zinbedrog, het geeft er niets aen: genoeg dat het ons aengename gewaerwordingen toevoert en ons doet gevoelen dat wy leven.

En dan, die tint van koude stoffelykheid, welke gy over alles werpt. Ik ook, ik ben stoffelyk, en ik geloof dat een geneeskundige, indien hy geen domkop is, moeijelyk andere gevoelens kan aenkleven; doch myne stoffelykheid, myn materialismus verschilt hemelsbreed van het uwe. - Myn

stelsel kan in twee woorden gezegd worden - twee woorden die elkaer schynen uit te sluiten, die tegen een schynen te vloeken en nogtans een juist gedacht van de zaak geven. Myn stelsel is een *spiritualistisch materialismus*. Ik geloof slechts aen wat ik zie en voel; doch ik zie en voel op twee verschillende wyzen. Ik geloof dus, ten eerste, aen eene stoffelyke, werkelyke natuer die onder myne zintuigen valt en er door gewaerdeerd wordt, en ten tweede aen eene voor onze grove zintuigen onvatbare natuer, waervan wy slechts een voorgevoel kunnen hebben; doch die zoo werkelyk als de eerste bestaet en er slechts hierin van verschilt, dat zy boven ons gewoon bereik klimt. Het is juist dit laetste deel dat men metafysiek of spiritualistisch kan noemen, dat voor anderen van het stoffelyk wezen afgescheiden is; doch voor my slechts eene meer volmaekte stof is; iets dat wy kunnen gevoelen, gewaerworden; maer niet ontleden, niet verklaren.

Met dit stelsel, gy zult het ligt begrypen, moet ik geen zielengenot derven; de vreugden van het geestelyke zyn voor my toegangbaer en ik blyf voor alle dwaze droomery bevryd. Ik begryp niet wie toch de menschen dien algemeenen haet voor het stoffelyke heeft willen inblazen; waerom men immer de Godheid van het stoffelyk gedacht heeft willen afzonderen en in het onbegrypbare heeft willen dompelen? - Myn geest heeft er niets tegen om zich eene Godheid voor te stellen die slechts de volmaking van het stof zou wezen....

Doch ik wil my niet dieper in die beschouwingen storten. Het is een gansch stelsel, dat, om klaer en voor allen verstaenbaer te zyn, in alle zyne deelen zou moeten uitgewerkt worden. Indien my de tyd niet ontbreekt, indien myne praktyk wat vermindert, in stede van dagelyks aen te groeijen, wil ik het wel eens openbaer maken en de zaak *ex professo*

behandelen; want ik heb er lang genoeg op nagedacht, en indien ik er hier zoo ter loops van spreek, is het enkel om u te doen voelen, myn goede vriend Laurens, hoe oneindig ver twee materialisten, zoo als men ons beide mag noemen, van gevoelen kunnen verschillen, en hoe de een honig uit de bloem kan zuigen, waer de andere slechts vergift zal uit trekken.

Wat nu uwe liefde betreft, die nog geene liefde is, daerover zou ik u bekyven, vriend Laurens, indien ik aen al dit *scepticismus* geloofde welke gy blootlegt en indien ik niet wist, dat gy eene regtschappen inborst bezit, die u immer zal beletten eene daed te verrigten welke niet grootsch en edel zou wezen. Ik weet wel dat gy den spot nooit te verre zult dryven en een edel hart niet zoudt willen pynigen. - In alle geval moet ik u eene waerschuwing geven.

- Zoo gy uw eigen hart vry en onafhankelyk wilt houden, mistrouw u dan van die zekere ledigheid, welke gy in hetzelfde gewaer wordt, en tracht, op de eene of andere wyze, die leemte aen te vullen. Zoo niet, sluipt er de liefde nog eens in en zie dan om ze er uit te krygen. Ik zou hier wel willen zeggen, dat gy nog nooit de liefde gekend of gesmaekt hebt; doch ik herinner my dat gy zegt aen de echte liefde niet te gelooven en ze als de grootste van al de menschelyke dwaesheden aenziet. Ik wilde u wel eens door die zotheid overvallen zien, vriend Laurens; ik zou daerby een dubbel genoeg smaken; ten eerste met uw wysgeerig stelsel daer door aen duigen te zien vallen, en ten tweede, omdat ik my verzekerd houde dat gy daerby gelukkig zoudt worden, en de wereld, die u thans zoo zwart schynt tegen te grimmen, nog eens, met een rozenkleur omhangen, u zoudt zien toelachen, en hare frische armen naer u uitreiken om u op haren jeugdigen boezem te drukken.

En nu, myn brave Laurens, neem het uwen vriend niet kwalyk af, indien hy u zoo wat ruw over den hekel gehaeld heeft en u, zoo maer bot weg en zonder omwegen, zyn gedacht zegt en zyn oordeel durft stryken. Gy weet genoeg dat zulks aen het hart niets verandert en dat hy u als een broeder lief heeft. En aen onze vriendschap gelooft gy toch nog, niet waer?...

DAVID.

VII. Laurens aen David.

Antwerpen, 16 October, 1843.

Het u kwalyk afnemen, omdat gy my open uwe meening zegt? En of ik aen uwe vriendschap nog geloof? - Hoe zyn die twee denkbeelden in uwen geest toch kunnen opkomen! - Ik heb geenen tyd willen verliezen en ik schryf u die eenige woorden om u te zeggen, dat al wat my van uwentwege komt, welgekomen is en dat gy nooit open genoeg met my kunt spreken - Onze vriendschap is eene ernstige zaak, David, die tegen alles bestand is en door geene woorden, door geen verschil van wysgerige of dwaze overtuiging, kan gekrenkt worden. Dat ik er zoo over denk, zal ik u bewyzen, door voorttegaen met u open in myn gemoed te laten lezen - dit

gemoed mag u dan ook zwart of roozekeurig toeschynen. Doch ik hoef het u door niets te bewyzen. Gy gelooft my op myn woord, zoo als ik u geloof. - Meerder kan ik u thans niet schryven...Amelie wacht my...

LAURENS.

VIII. Amelie aen Clotilde.

Antwerpen, 5 November, 1843.

Vergeef my, myne goede Clotilde, indien ik u sedert zoo lang niet meer geschreven heb. Het geluk maekt ikzuchtig, zegt men, en zulks heeft hier eenen grooten schyn van waerheid. En echter is het de waerheid niet; want ik voel myne verkleefdheid jegens u, myne innige vriendschap nog dagelyks aengroeijen. Het is alsof die vriendschap aen myne liefde verbonden ware.

Ik heb u gezegd, myne lieve, welken indruk het verschynen van Laurens - heb ik u wel gezegd dat hy Laurens heette? Ik ben er niet zeker van. - Welnu, ik heb u gezegd welk een uitwerksel zyn verschynen in onze wooning op my gedaen heeft. Hoe ik door zyne zachte manieren en spraek

ben getroffen geweest en wat al gewaerwordingen ik in myne ziel heb gevoeld. Gy weet dat hy gezegd had een tweede bezoek te komen afleggen. - Myn vader scheen er aen te twyfelen of hy zyn woord wel zou gehouden hebben en het had hem spyt gedaen; want hy voelt zich tot hem genegen. Gy ziet dat het lot my gunstig is, Clotilde. - Dan, ik twyfelde er geen stond aen; ik voelde wel dat onze zielen elkaer verstaen hadden, en dat, zoo ik my tot hem getrokken voelde, ik hem ook niet onverschillig was. Eenige dagen later kwam hy en sedert dit oogenblik is de kennis voor goed aengeknoopt geworden. Hy heeft eenige woorden over zyne familie gezegd. Myn vader heeft den zynen goed gekend. Hy is eene weeze, Clotilde; zyne ouders en zusters zyn gestorven en hy is alleen, gansch alleen in de wereld. - o Hy is thans niet meer alleen: myn hart, ik voel het, kan hem eene gansche familie doen terugvinden; want ik bemin hem, Clotilde, ik bemin hem als eene moeder, als eene zuster, en boven dit alles nog als eene minnares, als iemand die zyne slavinne zou willen zyn, zyne dienstmaegd, en voor hem alles zou kunnen opofferen en door hem, buiten zyne onverschilligheid, alles zou willen lyden.

o Ik kan het u alles niet zeggen, zoo als ik zou willen, Clotilde; myne gedachten zyn verward, en ik gevoel te veel, te diep; ik ben te gelukkig om u myne vreugden te kunnen afschilderen. - Ik ken my zelven byna niet meer, ik leef van een gansch ander leven, en op het uitwendig echter schynt er niets verandert. Integendeel, myne levenswyze is nog stiller en meer geregeld dan vroeger. Ik bevind my nergens beter dan in huis. - Wy zyn in het saizoen der concerten en avondvermaken, en ik moet my geweld aendoen om ergens myne moeder te begeleiden. Hy bemint de luidruchtige ver-

maken niet en hy heeft het my gezegd, dat hy er zyne grootste vreugde in vindt om zoo stil des avonds, aen den haerd, in een kalm gezelschap, den tyd te slyten. - En, o ik ben van zyn gedacht en zou niet weten welke vreugde zou kunnen opwegen tegen het genot dat ik smaek, wanneer hy des avonds in onzen huiselyken kring twee uren komt doorbrengen. Hy komt byna alle avonden en immer heeft hy zorg, op de eene of andere wyze, my te doen begrypen welken dag het hem onmogelyk zou zyn te komen. o Hy begrypt myn hart; hy weet wat ik zou lyden met hem vruchteloos te verwachten. Zyn hart is zoo gevoelig als zyn geest verstandig is! - Ik wilde wel, Clotilde, dat gy hem zien kondet, dat gy hem kondet hooren spreken en de diepste gewaerwordingen en fynste gevoelens des harten hooren ontleden...

- Gy zoudt dit vurig leven moeten zien dat uit zyne oogen straelt, die zachte en verrukkende toon zyner spraek moeten hooren en die kalme maer natuerlyke en indrukwekkende gebaren die zyne spraek begeleiden! o In dit alles straelt iets door dat boven het natuerlyke wezen gaet, dat aen de godheid grenst, indien ik my zoo mag uitdrukken; iets dat maekt dat al wie hem hooren, aen de woorden hangen die van zyne lippen rollen en zich door zyn gevoel, door zynen geest beheerscht voelen.

Soms is hy nêerslagtig en dan deelt hy zyne treurigheid aen allen mede; doch die treurigheid zelve heeft haer genot by: het is eene soort van dichterlyke droomery, die zoo diep in het hart dringt dat er het gansche gemoed door overweldigd wordt, en dat men tranen over de wangen voelt stroomen; doch tranen die niet bitter zyn en welke schynen aftesfammen van die welke de zielenvreugden alleen kunnen doen opwellen. - Gisteren heeft hy my zoo iets doen gevoelen, en tot

heden toe ben ik nog onder den indruk der gewaerwordingen die hy in myn hart heeft doen ontstaen. Ik wil er u zoo kort mogelyk een gedacht van geven, ofschoon ik overtuigd ben, dat ik zelfs geenen weêrschyn, geene schaduw kan voorbrengen van wat er in zyne woorden besloten lag. Daervoor hadt gy hem zelve moeten zien, Clotilde, hem zelve hooren spreken. Daervoor hadt gy ongemerkt tusschen ons beide, aen de koesterende kachel, moeten kunnen zitten.

Wy bevonden ons toevallig alleen in de kamer en ik weet niet meer wat ik juist zegde of hoe de samenspraek er ons toe geleid had; doch het woord liefde was uitgesproken geworden:

- Verleidend woord, zegde hy, dat ons meestal eenen hemel voorspiegelt en waervan de wezenlykheid nooit aen de inbeelding beantwoordt. En echter is er niets schooner in de wereld. Beminnen, bemind worden; wat besluiten toch die woorden in zich niet! En, begoocheling! juffer Amelie, bechoocheling! ziedaer wat wy op het einde van dit alles byna immer ontdekken.

Myne stem was niet zonder ontsteltenis; maer toch verstoutte ik my te antwoorden.

- Waerom begoocheling, mynheer Laurens? Gy schynt de liefde, zoo als de inbeelding ze ons zou voorscheppen, als eene onmogelykheid te beschouwen?

- Ik betwyfel er ten minste de wezenlykheid van.

- Welhoe! gy vindt dat het onmogelyk zou zyn die verkleefdheid in werking te stellen, welke wy in ons zouden kunnen gevoelen; dat die opofferingen, welke men zich bekwaem denkt te doen, slechts eene ydele ongegronde verzuchting zouden zyn?

- Ik geloof dat, wanneer men zich dit alles voorstelt, men

te goeder trouw handelt; doch laet de gelegenheid zich eens voordoen en oordeel dan. Verbeeld u eens twee gelieven, die eenen geruimen tyd gehaekt hebben om elkaer te zien, te kunnen spreken, elkanders gevoelen te leeren kennen. - Ieder, langs zynen kant, heeft zich de schoonste droomen voorgesteld, droomen die volmaekt zouden wezen, indien er niet door alles een angstig gedacht heen slibberde...Wie weet of het harte dat men zou verkiezen, dat men reeds in stilte verkozen heeft, nog wel vry is, of het door geene andere liefde beheerscht wordt? - Doch, men wil aen die veronderstelling niet gelooven en men blyft hopen verlangend. Een voorgevoel zegt, dat het hart waerna men verlangt, door dit zelfde verlangen reeds is aengedaen en slechts eene gelegenheid zoekt om zyn gevoel te doen kennen. De gelegenheid biedt zich eindelyk aen. De twee harten kunnen elkaer naderen en er heeft eene gemoedsuitstorting plaats, welke de twee wezens voor eeuwig aen elkaer schynt te verbinden. - Op die eerste schokking volgt allengs eene kalmere gewaerwording. Men leert elkaer van dag tot dag beter kennen en van dag tot dag ook wordt er eene plooi te meer van het dekkleed opgeheven waeronder het aengebeden wezen verscholen was. Hoe verder men voortdert, hoe meer de aanbidding vermindert, en eindelyk voelt men eenen dag dat al dat vuer, dat men vroeger in het hart voelde blaken, is uitgedoofd en dat de liefde een gansch ander opzigt heeft gekregen. - Dan is het oogenblik der ontgoocheling gekomen. - Insteede van nog aen opofferingen te denken, mag er zich geene ligtste tegenkating voordoen, of gansch het ingebeelde gebouw stort neder en de koudste onverschilligheid, zoo niet erger, volgt op den eersten

vurigen, hemelschen geestdrift. - Blyft nu alles kalm voortgaen, dan, wordt datgene wat men liefde noemt en wat men zoo heilig gedroomd had, slechts een dagelyksche berekening. Men denkt er aen om, zoo als men zegt, *positie* in de wereld te nemen, en het ondichterlykst huwelyk volgt op de ideale liefde...

- o Dat is eene zwarte, moedelooze beschouwing, onderbrak ik, en laet my toe van een ander gevoelen te zyn.

- Gy gelooft dan aen het tegenstrydige, Amelie?

Het was de eerste mael dat hy my kortaf Amelie noemde. Die omstandigheid ontstelde my; het scheen my dat zulks den band die tusschen ons bestaet, in eens toesloot. Ik durfde echter zyn voorbeeld niet volgen en antwoordde:

- Ja, mynheer, ik geloof aen het tegenstrydige, en het schynt my dat geene opoffering voor de liefde te groot kan wezen; dat een hart welk ons verkleefd is, ons duerbaerder wordt dan ons zelve en dat voor den geliefde lyden, een der grootste genietingen is waer naer men zou kunnen verlangen.

- *Voor* den geliefde, lyden zegt gy; maer indien ik eens zegde: *door* den geliefde lyden?

- Welnu! indien zulk een lyden hem geluk zou kunnen verschaffen?...

- Gy zoudt het doen, Amelie? onderbrak hy met drift.

- Ik zou het doen...antwoordde ik.

- Amelie, zegde hy, myne hand aenrakende, ik benyd hem die uwe liefde zal bezitten!...

- Gy hebt ongelyk, mynheer...stamelde ik. - Doch meer kon ik niet zeggen; myn geest scheen als te verdwalen en ik dankte den Hemel, die wilde dat myne moeder juist op dit oogenblik het vertrek terug binnen trad en my uit die onverklaerbare omstandigheid kwam verlossen.

Wanneer myn geest een weinig bedaerd was, had ik spyt over het gebeurde, myne goede Clotilde. o Ik had die woorden niet mogen uitspreken, dacht ik by my zelve, die woorden welke myn gevoel kunnen verraden hebben. Wat moet hy denken? - ô het voegt immers aen een meisje niet van zoo het geheim haers harten zich te laten ontvallen?

Ik hergreep moed, toen ik meende gewaer te worden, dat sedert dit kleine voorval de moedeloosheid, die tot dan toe op hem scheen gewogen te hebben, verdwenen was. Eene stille, kalme vreugde scheen van dien stond op zyn gelaet uit. Zyne verdere samenspraak werd gul en gevoelvol en het dacht my dat er vreugde in zyne ziel gedaeld was. o Dit zigt maekte my gelukkig, Clotilde, en het geluk is voortdurend; het blyft my nog by, en ik twyfel aen zyne liefde niet meer...o Gy ziet het, men mag zich nooit van een natuerlyk gevoel mistrouwen, en eenvoudig zyn gedacht over de lippen laten komen, is het best wat men doen kan....

Binnen eene uer verwacht ik hem, Clotilde, en dan wordt weêr myn leven verdubbeld.

AMELIE.

IX. Amelie aen Clotilde.

Antwerpen, 13 November, 1843.

Gisteren las ik de volgende dichtregels:

Meische nachten, frisch en koel,
Met uw versche lentegeuren,
Met uw zefirs zacht en zoel,
Die in 't jong gebladert treuren,
Suizend zingen 't zoete lied
Van den zomer in 't verschiet?

Nachten vol van droomery,
Wen een frischer, nieuwer leven
Gansch der schepping harmony
Onder Godes aêm doet beven,
Beven door de zaligheid,
Die zich overal verspreidt!

Lentenachten, weest gegroet!
 Die den boezem op doet zwellen,
 Bruisen doet van reiner bloed,
 Dat weêr koestrend op mag wellen;
 Wen op alles liefde vloeit,
 Die de harten samen boeit!..

o Het zyn de nachten der maend mei alleen niet die schoon en dichterlyk zyn, myne goede Clotilde. Wy zyn thans in den winter. Geene bloem wademt hare balsemgeuren door den omtrek; geen zefir streelt ons het aengezigt; geen gevogelt juicht in het loover. De grond ligt met een wit sneeuwkleed overtrokken; de boomen staen ontbladerd: - en echter had ik den nacht van gisteren voor den schoonsten zomerafsond niet willen ruilen; want meer dichterlyk genot heb ik nooit gesmaekt..

Wy hadden te huis een klein *soirée*, voor een weinig getal innige vrienden gegeven. Laurens was er tegenwoordig. Na eenige uren in gullen kout te hebben doorgebracht, na eenige arias te hebben hooren opzingen, - ik wist het nog niet; maer Laurens is toonkundige - heeft men hem gepraemd om op zyne beurt te zingen: hy voldeed zonder veel tegenzeggen aen het verzoek, op voorwaerde dat ik hem op het piano zou begeleiden. Nooit heb ik slechter gespeeld, Clotilde, eensdeels omdat ik my door zyne nabyheid onthutst voelde en, ten tweede, omdat hy my, door zyne heldere en gevoelvolle stem, dermate ontroerd had, dat het my scheen dat alles voor myn gezigt draeide en ik my door de hemelsche melody voelde wegslepen. Wanneer hy ophield, voelde ik de tranen over myne wangen rollen en ik had alle moeite om myne ontsteltenis voor de aenwezigen te verbergen. Men

verzocht anderen om, na Laurens, te zingen; doch niemand durfde het op zich nemen. Allen waren te diep door zyne kunst getroffen geweest, allen voelden te zeer welk een oneindige afstand er tusschen de hemelsche toonen, die, zonder eenig schynbaer geweld, uit den mond van Laurens stroomden, en tusschen ons armzalig gorgelgeluid bestaet, om nog eenen toon te durven voortbrengen. Ziende dat niemand zich meer aanbod, plaetste zich Laurens voor het piano en, zich zelven begeleidend, zong hy eene vlaemsche fantazy op, welke aen de zinrykste voortbrengsels der duitsche school deed denken en ons allen in eene zalige droomery deed verdwalen.

Thans had men nog minder lust dan vroeger om de muziek voort te zetten en het gezelschap, beheerscht door het fantastische gevoel dat de laetste zang verspreid had, ware denkelyk, zoo niet tot eene soort van kwyning, ten minste tot eene afgetrokkene en ikzuchtige droomery overgeslagen, indien niet iemand van het gezelschap het voorstel hadde opgeworpen om eene wandeling in de opene lucht te gaen doen. - Alsof allen naer dit inval gewenscht en gewacht hadden, haestte men zich de bonte pelsen en donsige mantels op te zoeken en op min dan vyf minuten bevond het kleine gezelschap zich in de vlakke lucht. Men verdeelde zich in kleine troepen, en het geval wilde - neen, het geval niet, Clotilde: ons beider hart had het geval gedwongen - en wy bevonden ons te samen. Laurens had my zynen arm aangeboden, en, voor de eerste mael, mogt ik myne leden tegen de zyne voelen, mogt ik op hem rusten; op hem, myn schat, myn afgod, het voorwerp myner eerste, myner eenige aanbidding!...

Men rigtte zich naer den boord der schelde. Wy lieten de driftigste voorstappen, en volgden op eenen afstand die niettoeliet dat onze woorden konden gevat worden.

- De lucht was helder en starrenvol; geen wind verhief zich en de maen stond in dien onbewolkten hemel te pralen. Zy spiegelde zich met majesteit in den zachtbruisenden stroom en deed het besneeuwde voetpad voor onze oogen glinsteren.

Eenige stonden stapten wy beide voort, door het grootsche natuetafereel getroffen. Eindelyk herinnerde ik my de dichtregels die ik u in het begin myns briefs overschreef en zegde tot Laurens:

- De dichters mogen, zoo veel het hun lust, de lente en zomernacht bezingen - vindt gy niet, Laurens, dat de winter ook hare dichterlykheid bezit en dat die dichterlykheid niet min grootsch is?

- Ik vind ze honderdmael grootscher, zegde Laurens; de winternatuer schynt my boven de zomerpoëzy verheven, zoo zeer als de smart de vreugde in kracht kan overtreffen.

- Het is waer, zegde ik, de smart is sterker dan de vreugd, en gevolgenlyk moet de uitdrukking ook krachtiger wezen.

- Het is zoo, Amelie, wat treft ons meer: het zien van een jongeboren kind, dat blozend in zyn wiegje ligt te dartelen, of het beschouwen van een afgestorven, die, koud en bleek, op het lykstrooi ligt uitgestrekt?

- Gy doet het al te treurig voorkomen, Laurens; die indruk, waervan gy spreekt, is immers niet te vergelyken met wat op dit oogenblik, by het zien dier grootsche natuer, onze ziel kan treffen.

- Grootsche natuer; maer eene doode natuer, Amelie, en daerdoor juist grootsch. Het is zoo in de wereld: de verdelging schynt daer het hoogste punt en wat het pynelykste is, schokt ons het meeste. Gy denkt op dit oogenblik door een vreugdegevoel geroerd te worden. Gy misgrypt u,

Amelie. - Wat gy thans voelt, is de vreugd der smarte. - Dit gezegde kan u wonder voorkomen, vreemd uwe ooren, treffen, en echter is het juist en waer. Het zou my misschien moeijelyk zyn u dat klaer te bewyzen, het u als met den vinger te doen tasten; doch, zoo gy in uw binnenste wilt neêrdalen, zult gy er de juistheid van begrypen. - Niets is gewooner dan zich over den grond, over den oorsprong onzer aendoeningen te bedriegen. Wat men genoegens noemt, is meestal niets anders dan een smartgevoel, en het schynt my dat de mensch slechts bestemd is en bestand om aen de smart gevoelig te wezen, om er in te leven...Hooft gy niet alle dagen over het genot der liefde spreken, over die zalige gewaerwordingen welke zy in ons hart kan doen ontstaan. Welnu, het zal u misschien verwonderen; doch liefde is slechts smart, niets anders; het is eene bestendige ontrusting van den geest, eene onophoudende ontsteltenis van het hart, een betwyfelen, een angstig verlangen, een zucht tot het voldoen van een wensch, van eene noodwendigheid der ziel of des harten. Welnu, al wat angst, wat twyfel, wat verlangen, noodwendigheid mag genoemd worden, is eene smart in vergelyking met de eischen van het lichaem, dat de ziel beheerscht, dan zelfs wanneer het er schynbaer door beheerscht wordt en er schynt onder te zuchten. Beminnen, met een woord, is niets anders dan lyden.

- Een zalig lyden! Laurens.

- Zalig alleen omdat het smartelyk is.

- Eene smart die ons leven uitmaekt, Laurens! o Zeg, zyt gy er dan ongevoelig aen, dat gy er zoo wanhopig over spreekt?...

- Ongevoelig, Amelie? o Neen! Doch ik ben misschien te veel eischend. In myne liefde zou ik misschien meer vragen

dan de mensch geven kan! De liefde voor my - gy zult het ligt begrypen door wat ik reeds gezegd heb - de liefde voor my is iets dat boven de rede gaet, boven het gezonde menschelyk verstand. Wie bemint, dat is te zeggen, wie zich tot een schepsel geneigd, onweërstaenbaer getrokken voelt, kent niets meer dan dit enkel schepsel, dat zyn bestaen, zyn eigen wezen wordt en waervoor hy alles zou lyden...slechts in dit lyden alleen zyne vreugde en leven vindende...Zoudt gy u de magt gevoelen, Amelie, om zoo te kunnen beminnen?...

Die woorden schenen my zoo vreemd, myne goede Clotilde, dat ik my gansch ontsteld voelde en nauwelyks wist wat ik zou antwoorden. Ik riep echter myn natuerlyk gevoel te baet en zegde:

- Ik weet niet of ik zoo zou beminnen...Ik begryp die onderscheidingen niet goed; doch wat ik weet, is dat al het gevoel waer mede myne ziel begaefd is, dat al de krachten van opoffering welke ik in myn hart ontdek, op hem zouden overgedragen worden...dat ik slechts voor hem zou wenschen te leven.

- Ik herhael het u, Amelie, zegde hy met geestdrift, hy is te benyden wien gy uwer liefde zult weerdig achten.

En zyne hand drukte de myne, terwyl hy zynen blik in myne oogen spiegelde en ik, als het ware, myn gemoed van hemelsche genietingen voelde overstroomen. Ik was op het punt van uitteroepen: - Laurens! begrypt gy dan niet, voelt gy dan niet, dat ik niemand dan u beminnen kan!...dat myn leven beslist is en in uwe handen berust. - Doch ik kwam die verdwaling te boven en ik wederhield my. Een zucht alleen kon uit mynen boezem opwellen.

Laurens bleef sprakeloos en wy stapten een eind wegs

voort, zonder dat er een enkel woord tusschen beide werd gewisseld. Die stilzwygendheid echter liet ons toe, als het ware, eene geheime zielspraak te houden, welke voor onze harten, voor het myne althans, verstaenbaerder was dan de schoonste woorden welke onze mond zou hebben kunnen uitspreken.

Na eenige stonden hervatte Laurens de samenspraak:

- En nogtans, zegde hy, waerom voelt zich de mensch niet gelukkiger by het zien van een kalmer schouwspel, by de aendoening van zachtere gevoelens? Waerom zyn wy niet dieper ontroerd by het beschouwen van een natuurfereel dat vrede en rust ademt? Waerom is ons een lachend landschap, door eene koesterende zon opgehelderd, niet meer indrukwekkend dan eene onafzienbare woesteny, door eene zengende zon uitgedroogd? Waerom is ons het zigt van een roerloos spiegelend meir niet zoo treffend als eene verwoede zee, die hare schuimende baren huilend tot den hooge doet opklotsen om ze, by haren val, in eenen vervaerlyken afgrond weêr terug intezwelgen?... Waerom - en hy wees op de Schelde - waerom schynt ons die stroom, by eenen frischen lentemorgen, min grootsch dan thans, dat hy die ysschotsen krakend voortzweept? Waerom is de mensch meer aen het geheimzinnige schoon dan aen de lieve werkelykheid gevoelig? Waerom moeten de diepste gewaerwordingen immer met onrust en ontsteltenis gepaerd gaen? Waerom, met een woord, is de hoogste uitdrukking der vreugde min krachtig dan de dagelyksche uitdrukking der smart?...

o Verbeeld u eens, Amelie, verbeeld u eens twee zielen die zich door eene wederzydsche neiging tot elkaer getrokken voelen, die, kalm en zonder nadenken, op elkaer zouden berusten, die slechts een enkel verlangen by beide tegelyk

zouden voelen opkomen en, als twee hemelgeesten, arm aen arm gestrengeld, door het ruim eener eeuwig zoele lucht zouden vloten, en wier grootste verlangen, wier eenigste en hoogste wensch zou voldaan wezen, wanneer slechts de eene zyne leden door die des anderen zou voelen aenraken, wanneer zy ongescheiden zouden zyn?

- En is zulks dan niet mogelyk, Laurens? My dunkt dat de echte liefde zoo zou moeten zyn...dat zy zoo is?...

- Aerdsche liefde is zoo niet, Amelie! aerdsche liefde is aen al de menschelyke driften onderworpen en wordt er gedurig door ontsteld: aerdsche liefde is onverzaedbaer! Immer wensch zy naer eene nieuwe genuchte, die genuchte de hoogste zaligheid geloovende, en nauwelyks heeft zy dezelve bekomen of een nieuw verlangen ontwaekt, een meer verwyderd doel doet zich op en men spoort weêr met de zelfde gedachte naer de volgende zaligheid, welke, wanneer men ze bereikt heeft, of eene nieuwe aen den gezigteinder doet opdagen, of...

- Maer, onderbrak ik, dat zou de liefde vereeuwigen, Laurens?

- Ja, indien er geen einde aen gesteld was; doch eens houdt de gezigteinder op, en dan valt men verzadigd neêr, of men wendt zich van het eerste voorwerp af, om, met een minder gekend, de zelfde vermoeijende baen weêr binnen te treden en..En zoo, zoo blyft men in eenen doolhof rondzwerven en het geluk, het echte geluk vruchteloos najagen. - Dat alles, Amelie, zal u misschien ontmoedigend toeschynen; gy zult het niet kunnen begrypen; uw rein gevoel heeft nog niet met de wereld te kampen gehad; gy hebt het blanke gazen kleed uws gemoeds nog niet op de werldsche baen door de doornen, die

den weg zoomen, verhakkeld en verscheurd gezien! o Mogt gy het immer ongeschonden blyven dragen! Mogt gy eene der weinig uitgezonderde zielen zyn die door hare onschuld boven de wereld verheven blyven!..

- En alleen in de wereld...Laurens!

- o Beter alleen, beter in het geheim voor zich zelven treurzaam voortleven, dan in het openbaer der wereld te moeten worden dood gemarteld!..

- Maer zou er dan geene enkele ziel zyn die onze ziel zou kunnen verstaen? Denkt gy, Laurens, dat gy alleen de liefde op zulk eene wyze begrypt, dat er voor uwe ziel in de wereld geenen weêrklank zou te vinden zyn?

- Het is mogelyk, Amelie; ik geloof niet dat ik juist eene enkele uitzondering make. Doch waer is de toon die met den toon myns harten juist in de zelfde stemming klinkt! Waer is de ziel die een echo myner ziel zou kunnen wezen en die niet alleen myn gevoel; maer ook myne verdwalingen zou deelen?...

- En zoo er eene ziel bestond, Laurens, die zich en den wil en de magt zou voelen om slechts voor en door uwe ziel te leven?...Indien er een hart ware bekwaem om slechts zyne kloppingen op de kloppingen uws harten te regelen, en zich met u, als het ware, te vereenzelvigen?

- Amelie!..zuchtte hy met ontroering, myne hand vattende.

Dan, juist op dit oogenblik werden wy door een koppel vervoegd, dat voor ons heenstapte, en beide waren wy verplicht ons brandend gevoel als op eens uittedooven, de ontsteltenis onzer zielen te bedaren, en ons gedwongen aen eene alledaegsche samenspraek overtegeven.

Men kan het ligt hebben opgemerkt, Clotilde; myn

geest was dermate geschokt dat ik werktuigelyk op de vragen, welke men my toestuerde, antwoordde, zonder na te denken of ik al of niet eene dwaesheid uitbragt. Gelukkig dat Laurens meer magt op zich zelve wist uitte oefenen en aen de samenspraek eensklaps eene wending gaf, die hem toeliet eenen langen tyd alleen het woord te voeren. Ik maekte van die stonden gebruik om myne aendoening allens meester te worden en bleef vervolgens op het harmonisch geluid zyner stem luisteren, en leefde zoo stil in de hemelsche aendoeningen voort welke hy my had doen smaken.

Wy vonden verder geene gelegenheid meer om alleen te wezen.

Van de wandeling terug gekeerd, spoedde ik my om myne ruststede te bereiken en daer, in de kalme stilte des nachts, my zyne gezegden te herinneren, er te blyven op droomen en, met het hart vol van hem, my eindelyk, als tegen dank, door den slaep te voelen overwinnen.

Myne eerste gedachte, by het ontwaken, is geweest om u myne vreugde medetedeelen, myne goede Clotilde, en u van myn geluk deelachtig te maken.

AMELIE.

X. Laurens aen David.

Antwerpen, 1 December, 1843.

Over eenigen tyd kuijerde ik, in mynen warmen mantel gewikkeld, by het vallen des avonds, langzaam door onze antwerpsche straten. Ik had aen Amelie doen gevoelen dat zy my dien avond niet mogt verwachten, daer ik zaken van aenbelang te verrigten had. - Die belangryke zaken waren myne avondwandelingen, die ik sedert eenen geruimen tyd had verwaerloosd en gy weet dat ik aen myne gewoonten, en inzonderheid aen myne oude gewoonten, een weinig verslaefd ben. - De avondschemering is myimmer welkom geweest. Ik heb liever de menschen by de schaduw te zien: by den helderen dag lees ik te klaer op hun wezen wat er in hun binnenste omgaet en dat doet my meestal treurig worden. Des avonds

heeft alles een ander opzigt. De gelaetstrekken schynen schooner, vriendelyker en de oogen, die spiegels der ziel, zyn meer glinsterend, meer sprekend.

Ik bevond my in de Gratiekapel straet en stapte, zoo als ik u reeds gezegd heb, stil voort, myne oogen rond en voor my latende weiden. Myn blik vestigde zich met onverschil- op een vrouwenwezen dat in de verte afgestapt kwam.

In het midden der straet bevindt zich een dier huizen welke men *bergen van barmhartigheid* heet; gy weet, waer men, terwyl de woeker door de wet verboden is, slechts *dertig ten honderd*⁽¹⁾ aen de arme menschen afperst. En dat noemt men dan *barmhartigheid!* Het is nog niet genoeg dat de armoede u onder hare wreede klauwen den laetsten druppel bloeds uitzuigt, de brave menschen die geld hebben, moeten u nog den hoon en den spot toewerpen en u dwingen de moordery barmhartigheid te heeten. Zoo men in die huizen den rampzaligen op eens dood sloeg, dan zou er nog iets waer in den naem kunnen liggen; thans moest men er den naem van berg van marteling aen geven.

Ik bleef eenige stonden voor het woekerhol stil staen en overdacht hoe treffelyk het menschelyk schepsel, dat daer tusschen zuchten en tranen zit te troonen, zyne zaken verrigt en zich stilaen eenen rykdom verschaft, waervan ieder penning eene menschelyke smart vertegenwoordigt. - Ik ben, by eene andere gelegenheid, eens een zulkdanig nest van wettelyke afpersery binnengetreden en heb er, om de zaak te ondervinden, myn zakuerwerk in pand gesteld. Men gaf er my eenen goeden prys voor, omdat ik beloofde het spoedig

(1) Er is sedert den brief van Laurens eene nieuwe wet over de *bergen van barmhartigheid* gemaakt. Men neemt heden maer 15% meer. De woeker is dus verminderd. (*Nota van den uitgever.*)

terug te halen, en wanneer ik later mynen pand kwam lossen, heb ik de *dertig* per honderd kunnen bereken, waervan ik u zoo even sprak. Ik herinner my nog altyd het schouwspel dat, by dit bezoek, myne oogen trof. Van voor het kleine venster, waer ik over den te leenen prys met den bergdrager stond te twisten, kon ik de voorwerpen onderzoeken welke binnen de wanden en tafels bedekten. - Hier hing een van die breede jassen, welke de werkman slechts eens in zyn leven kan bekostigen, dan wanneer hy, na gedurende zynen jongen leeftyd als een lastdier geslaefd te hebben en zyne krachten te hebben ondermynd, een meisje verkiest waeraen hy zyn lot verbindt en zynen last mede verdubbelt. Die jas heeft eenen schoonen dag bygewoond - de huwelyks dag - wanneer de begoocheling en de zinbetoovering nog volkomen waren. Later heeft de werkman zich in nood zien vervallen en, na vooreerst andere voorwerpen verkocht of beleend te hebben, is eindelyk de beurt van den jas gekomen, en om eten voor het gezin te hebben, heeft de rampzalige zich door eene rente van *dertig ten honderd* moeten laten belasten. - Verder zag ik eenen laken vrouwenmantel, die aen eene reeds volwassene vrouw, aen eene moeder des huisgezins moest toebehoord hebben. - De mantel is gewoonlyk het laetste wat eene vrouw verpanden zal. Hy is een zoo goed middel om de armoede, die zich in de andere kleederen kan voordoen voor het oog van het publiek te bedekken...Eindelyk heeft hy toch den zelfden weg als de vroegere beste kleedingstukken moeten inslaen. - Naest den mantel ontwaerde ik eenen schall van een jong meisje, het beste stuk dat zy denkelyk bezat; waer zy zoo wel mede gekleed was en dat hare natuerlyke bevalligheid zoo goed deed uitschynen. Men leed te huis honger en zy heeft dit kostbaer stuk moeten opofferen.

Thans durft zy, by helderen dag, byna niet meer op straet komen; want zy beeldt zich in dat ieder zou zien dat zy haren schall heeft moeten in den berg zetten.

Op eene morsige tafel lagen kleinooden verspreidt, - van die kleinooden waer voor eene vrouw of meisje nachten lang zou zitten slaven, om de eenige franken te kunnen uitsparen die haer gouden bellen in de ooren, eenen ring aen den vinger of een juweelen kruis op het hart kunnen schenken. De honger had dit zuergewonnen kleinood doen te pand zetten, dit kleinood dat de vreugde der vrouw, den schuldeloozen trots van het jonge meisje uitmaekte. Of misschien was het kleinood niet aengekocht geworden; misschien was het eene familie ervenis, of een geschenk van den geliefde, waeraen duizende zoete herinneringen, duizende droomeryen verbonden waren? Het is het zelfde. De honger heeft het doen opofferen en het meisje heeft liever gehad die opoffering te doen dan zich aen de ondeugd over te leveren...

Doch ik verdwael in die herinnering, vriend David, en vergeet dat ik op het oogenblik waervan ik spreek, my slechts in de straet en voor het huis bevond, terwyl ik in de verte eene vrouw zag naderen. Hare bedeesde houding en de blik dien zy steelsgewyze op my wierp, deden my oordeelen dat zy voornemens was het huis binnen te treden en, om hare schaemte te sparen, maekte ik my bereid my een weinig te verwyderen om haer den toegang tot den woekerkuil vry te laten. Dan, ik wist niet waerom; maer de jonge vrouw merkte my op en scheen eensklaps van voornemen te veranderen. Zulks maekte myne aendacht gaende en, by haer genaderd, onderzocht ik haer wezen, voor zoo veel het my de schemering toeliet:

- Zyt gy het, Lies? vroeg ik.

Het was Lies! - Gy weet, Lies, myne eerste zoo gezegde liefde, Lies met wie ik en gy, David, zoo dikwils de *Chaine anglaise* gedanst hebben.

Zy stond getroffen en scheen geen woord te kunnen uitbrengen.

- Herkent gy my dan niet, hernam ik, en waerom die verwondering?

- Ik herken u wel, mynheer, zegde zy, en ik zag den weemoed in hare oogen blinken. Ik herken u zeer wel, herhaelde zy; doch ik verwonder my dat gy myn wezen nog niet vergeten hebt.

- Gy doet my onregt, Lies; ik vergeet myne oude vrienden nooit.

- o Waer is die tyd!..zuchtte zy.

Ik bemerkte dat zy een pakje onder haren mantel verborgen hield.

- Gy zyt zoo zwaer geladen, Lies: wat hebt gy daer onder uwen mantel? vroeg ik.

- Een pakje dat ik moet bestellen...stamerde zy, een afgewerkt kleed...

- Uw echtgenoot is dus een kleermaker?

- Ja, mynheer...

- Lies, zegde ik met nadruk en haer scherp in de oogen ziende, gy spreekt niet regt uit. Het pakje dat gy daer hebt, was bestemd om daer, in dit huis, gedragen te worden, om het te doen beleenen.

De jonge vrouw werd rood van schaemte en een traen parelde in hare oogen:

- o Ik wil het niet miskennen, mynheer, zegde zy, gy raedt het wel; ik bevind my in nood. Myn man is sedert eene maend ziek; het weinige dat wy, door slaeflyk werken

verzameld hadden, is verteerd en nu hebben wy niets meer, en er moet toch middel gezocht worden...De ziekte is beter; myn man is genezen, zegt de doktor, en er behoeven hem slechts versterkende middels. Zyne gezondheid gaet toch boven alles, en ik ook, ik kan toch geen honger lyden...

- Lies, zegde ik, hare hand vattende, wist gy dan niet waer ik woonde?

- o Mynheer, kon ik dan bedelen?...

- Wat, bedelen! en onze oude kennis, onze oude vriendschap, zal ik zeggen...

- o Mynheer...die kennis onzer dwaze jongheid...

- Onzer gelukkige jongheid, Lies! Die kennis geeft u regt op myne voortdurende vriendschap. En vrienden moeten elkaer helpen, en ik wil niet dat wie ooit met my is bevriend geweest, by myne weet, ongelukkig zy, wanneer het in myne magt is dit ongeluk te verhoeden. Ik vergeef het u, Lies, dat gy vroeger, toen gy ongetwyfeld gelukkig waert, geene kennis meer droegt. Dat was niet noodig toen...

- o, Mynheer Laurens!...

- Verschoon u niet, Lies; ge wildet my geen en enkelen oogslag meer geven; doch dat is niets. Maer thans is het eene andere zaek. Luister: in den naem onzer oude, dwaze kennis, indien gy het zoo noemen wilt, gaet gy my thans gehoorzamen. Zie hier geld...Ik reikte haer al wat ik in het zak had.

- Te veel! te veel! Mynheer Laurens....

- Zwyg, zeg ik u!...Ga daer mede het noodige koopen en zorg dat uwen echtgenoot spoedig genezen en sterk zy... - En nu, antwoord my opregt: bemint gy uwen man? en is hy een braef echtgenoot voor u?

- Mynheer...wat wilt gy?...

- Geene slechte gedachten, Lies! hernam ik: antwoord my.
 - Ik kan onder dit opzigt niet gelukkiger wezen, mynheer.
 - Welnu, ik wil dat gy gelukkig blyft en daerom is het noodig dat er een geheim tusschen ons besta. Binnen eenige dagen koom ik u in uwen woon opzoeken, dat is te zeggen, uwen man opzoeken. Gy doet of gy my nooit gezien hadt. Dat zal u niet lastig vallen, ik heb er de proef van. - Ik zal hetzelfde doen. Ik wil uwen man werk verschaffen.
 - o Mynheer, ik heb my in u niet bedrogen; ik heb u altyd voor een braef mensch gehouden.
 - Lies, ik ben myne oude kennissen getrouw, anders niet, en reken voortaan beter op my.
 - o Ik dank u mynheer; en gy ziet wel dat ik uwe hulp niet weiger.
 - Duivels! ik geloof wel...
 - Maer...zegde Lies, en zy bleef eenige stonden nadenkend.
 - Waer denkt gy aen? vroeg ik.
 - Hoe ga ik heb hem bezit van dit geld verklaren?..en zoo veel!
 - Gy moet het niet al op eens laten zien, en doe hem gelooven dat gy het pakje verzet hebt.
 - Het is waer, zegde zy, en, myne hand drukkend, vlood zy weg, na dat ik nog eerst haren woon gevraagd had.
- Twee dagen later begaf ik my naer heur verblyf en, getrouw aen de rol welke ik haer had opgelegd, scheen Lies my voor de eerste mael te zien. Ik deed my een kleed meten en heb my kunnen overtuigen, dat de echtgenoot, een braef eenvoudig mensch, zynen stiel in den grond verstaet. Ik

heb hem doen begrypen, dat ik my aen zyn lot gelegen laet en hem klanten zou bezorgd hebben. Ik heb zuks gedaen, en zorg gehad hem goede betaelders aentebrenge. Sedert eenige dagen woont hy in een lief huisje, voor welks huerprys ik borg ben gebleven, en ik heb my in het hoofd gestoken om van dien tot hier toe armen dompelaer eenen der beste ingezetenen meestersnyders onzer stad te maken. Ik heb een byzonder genoeg om het wezen van Lies, by dit alles, met aendacht gade te slaen. Ik zie in hare oogen dat zy telkens lust heeft om my uit dankbaerheid om den hals te vliegen. Zy schynt op nieuw hare eerste jongheid en gullen lach hernomen te hebben en waent zich in den hoogsten hemel verplaeft. - Binnen twee jaren draegt zy eenen hoed met pluimen, en binnen tien jaren zal haer hoogmoed misschien zoo zeer gegroeid zyn dat zy my niet meer zal willen herkennen. - Het is om het even, ik vind er myn vermaek in ondankbaren te maken, en zal my daerom niettemin verheugen de rol der Voorzienigheid te hebben kunnen spelen. - Dan, wie weet, misschien blyft Lies dankbaer. Zy is van de soort waer men de regtschappen natuer het meeste aentreft. In dit geval zal het my toch ook niet onaengenaem zyn twee gelukkigen gemaekt te hebben en zulks enkel met eenig geld te hebben rondgesmeten...Geld! vriend David, geld! Dat is de stoom die het wereldsch werktuig doet voortrollen en het bestaan van den hemel verzekert of ten minste deszelfs administratie in gang houdt. - Wanneer men geld heeft, is men deugdzaam, welke schelmstukken men ook begaen hebbe, aen welke lafheden men zich ook hebbe pligtig gemaekt. Wanneer men geld heeft, is men boven de wet verheven; dan moet men voor niets beducht wezen. Voor geld koopt men het geweten eens regters

de ontlasting van alle misdaden, zoo wel op aerde als in den hemel; voor geld koopt men de eer van een arm meisje, van een deugdzame burgersdochter van eene edele echtgenoot, van mannen van koninglyken bloede, en degrootste misdaed welke men op aerde kan plegen, het grootste schelmstuk dat men kan begaen, is van geen geld te bezitten. Alles kan op aerde en in den hemel verkocht, afgekocht en vergeven worden, uitgenomen de misdaed van geen geld te hebben. - Wie geen geld heeft, wordt door bestuer en godsdienst verloochend en ik voorzie dat de tyd welhaest zal komen, dat de misdaed van arm en zonder verzekerd bestaen te wezen - thans slechts met gevangzetting gestraft - door de guiljotien zal moeten geboet worden. Zoo ver zal de beschaving wel geraken.

En nu van wat anders, vriend David.

Amelie is een hemelsch meisje. Ik leer ze dagelyks meer waerden, naermate zy zich aen my verkleeft. Ik doe by haer een leerzame cursus van geestbegoocheling en liefdedroomery. Ik ben hare eerste liefde. Zy gevoelt zich de magt om voor my zich *alle* opofferingen te getroosten...als ik maer gedurig wil by haer wezen. - Dat is reeds eene der honderdduizend uitzonderingen welke de liefde aen hare opofferingen stelt...Ik geloof dat het tyd wordt een weinig water op het vuer te gieten; want als de drift zoo immer aengeblazen wordt, moet er eene uitbarsting volgen, en ik wil geene uitberstingen. Ik heb reeds, ik weet niet hoe veel verklaringen gehoord; doch nog geene enkele willen verstaen. Ik geloof dat ik myne bezoeken zal verminderen. Ik had het reeds moeten doen; doch, ik zal het u maer regt uit bekennen, vriend David, er is toch iets dat my naer Amelie lokt....Ik heb al getracht de oorzaak daarvan optesporen, en ik

geloof dat er met dit alles een weinig mannelyke *coquetterie* gemoeid is: want die kunst is der vrouwen alleen niet eigen. - Nu, dat is juist geene schoone eigenschap en als dat de rede is, breek ik af.... - Afbreken?...zeg ik; het is wonder, doch die gedachte lacht my niet toe. Ik weet niet; maer my dunkt dat de gewoonte van Amelie te zien voor my eene soort van noodwendigheid geworden is. - Dat ligt in mynen aert, David; ik maek niet spoedig met iemand kennis; doch eens de kennis gemaekt, houd ik er aen om ze niet te verbreken, en ik herinner my niet ooit de eerste reden gegeven te hebben om verwydering tusschen my en een myner vrienden te veroorzaken. - Ik heb wel wat onbezonnen te werk gegaen in het aenknoopen der vriendschap met den vader van Amelie; doch dat is nu toch zoo, en wy zullen het schuitje maer laten voort dobberen en later wel zien waer wy zullen aenlanden. Ik ga haer vinden....

Ik bied u intusschen myn vriendelyken handdruk.

LAURENS.

XI. Amelie aen Clotilde.

Antwerpen, 2 October, 1843.

Ik weet niet welk een leven ik tot hier toe geleefd heb; doch dat mag geen leven heeten. - Geboren worden, opgroeijen, stoffelyk voortleven en by zich eenen schat dragen dien men niet kent, mag dat leven genoemd worden? - o het is slechts van het oogenblik dat ik de liefde in myne ziel heb voelen ontvonken, dat ik de goedheid Gods begrepen heb en heb kunnen verstaen, waerom hy den mensch geschapen en op aerde geplaetst heeft. Hy heeft hem door de gift der liefde, door dit gevoel in zyn hart te doen ontwaken, zyne echte bestemming willen doen kennen en hem, ter zelfder tyd, eenen voorsmaek willen geven van wat hy in eeuwigheid, in zyne goddelyke en onuitsprekelyke liefde versmolten, moet

gewaer worden. - Wie de liefde op aerde niet gesmaekt heeft, kan niet zeggen geleefd te hebben en kan, na dit leven, van geen hemelsch geluk deelachtig worden. Voor hem zal geen eeuwig licht opdagen; hy kan de Godheid niet kennen, daer hy ze op aerde niet heeft voorgevoeld, en voor hem blyft slechts eene eeuwig ondoordringbare duisternis, waer zyne ziel zal in neêrzinken en, buiten het treurige bewustzyn van haer bestaen, al andere gewaerwording zal moeten derven. Die toestand is wat ons door de eeuwig onzaligheid afgebeeld wordt.

o Clotilde! myn boezem wordt voortdurend door een onuitlegbaer genot overstroomd! Myn gansch wezen bezwykt onder de zoetste zaligheid! Ik voel my door eene koesterende balsemlucht omgeven die myne zinnen meerder kracht en aendoening byzet. Myn gemoed is zoo vol, dat het slechts gelegenheid zoekt om te kunnen uitstroomen. Ik voel my geneigd om iedereen in de armen te klemmen, om ieder in myne vreugde te doen deelen, om ieder gelukkig te maken, zoo als ik ben, om de gansche wereld toe te roepen: - Bemint! smeekt God om liefde en gy zult gelukzalig zyn! gy zult u boven alle wereldsche smarten verheven voelen!...

o Wees gezegend! myn goede Laurens! gy die myne ziel uit hare koude onverschilligheid hebt doen opryzen; gy, die in mynen boezem het koesterende vuer ontwaekt hebt, dat my tot een nieuw leven heeft ingewyd! o Wees gezegend, myn beminde! myn afgod! gy die voor my al wat schoon en grootsch is in uwe ziel en in uw lichaam besluit! gy die voor my de gansche schepping uitmaekt!...Een oogslag van u, doet myne borst in zalig verlangen opzwellen; een handdruk van uwe ranke vingers doet my het bloed zachtgloeijend

door de aders bruisen; een druk uwer zachte lippen op myn brandend voorhoofd doet het vuer verkoelen, waerin ik myne hersens voel branden, en wanneer gy my zacht op uwen boezem en in uwe armen drukt, o dan voel ik my sterven! sterven van genot en weelde! een sterven waerby datgene wat men het leven noemt, niet vergeleken kan worden!...

Men heeft my soms van menschen gesproken die de wereldsche wysheid doorgrond hebben, die in hun brein al de kennissen opgesloten houden, waernaer eeuwen lang is moeten gezocht worden; menschen die, door de kracht hunner geestvermogens, ontdekkingen weten te doen die het verstandelyk gebied als byna tot de grenzeloosheid uitstrekken...o Wat zyn die zoo genoemde groote geesten in vergelyk met myn Laurens! Kan hunne wetenschap, hunne diepe geleerdheid opwegen tegen eene enkele zyner beschouwingen over het gevoel der ziel? - En indien niemand met hem in vergelyk kan komen, daer waer het de beseffingskracht van de innerlyke gewaerwordingen betreft, wie dan kan sterker de liefde gevoelen dan hy?...

Laurens! en gy hemint my? Tusschen al die schepsels, aen wie God schoonheid en gevoel geschonken heeft, en die alle schynen eenen blik van genegenheid van u te vragen, onder al die hebt gy my uitverkoren? my, die duizend andere voorzeker in schoonheid niet kan evenaren; doch wier hart voor het hart van geen enkele sterveling moet onderdoen...Want, ziet gy, Laurens! ik bemin u zoo als niemand op aerde u kan lief hebben; ik bemin u, zoo als eene moeder haer kind lief heeft, zoo als de zuster aen haren broeder met de ziel verkleefd is, en dan nog, boven dit alles, ik aenbid u zoo als geene minnares op de wereld u kan aenbidden. Ik bemin u met een drift die de verhevenheid uwer ziel waerd is, en

dus, zoo min als uwe ziel, kan overtroffen worden!...En gy?...o Gy gevoelt het, niet waer? Gy leest in myne oogen dat uwe Amelie slechts een deel van u zelve geworden is, dat zy door u leeft, door u bestaet, zoo als de zielen van al wat door God geschapen is, door en in God leven....o Laet my u alles wezen, Laurens! uwe dienstmaegd, uwe vriendin, uwe zuster, uwe heilige! uwe minnares! uwe gade!.....

Doch, ik verdwael, myne goede Clotilde; ik schryf aen u en ik spreek aen Laurens...Het is, ziet gy, dat myn geest my niet meer toehoort, dat ik slechts door eene enkele gedachte leef, en die gedachte is: Laurens! het is dat ik slechts naer een enkel voorwerp verlang, en dat is Laurens; het is dat slechts nog eene enkele verzuchting uit mynen boezem kan opstygen, en die verzuchting is een roep op Laurens; het is dat alle myne geestvermogens, al myne zintuigen slechts op een enkel schepsel gevestigd zyn, en dit schepsel is Laurens!..o Nog eens! vergeef my, Clotilde, vergeef my, myne goede, myne toegevende vriendin! Het is, ziet gy, dat onze warme vriendschap zelve in dien kamp moet onderdoen en zich met al het overig in myne liefde voor Laurens moet versmelten!...

Myn hoofd brandt! het harte klopt my, alsof het myn boezem wilde doen breken...Ik heb lucht noodig. - Ik ga in den tuin. - Straks zal ik mynen brief voortschryven. - Mag ik het wel eenen brief noemen?...

Ik koom uit den tuin weder. - De grond ligt met eene dikke yskorst bedekt; de koude is hevig; een scherpe noorderwind zweept door de naekte kruinen der boomen. - Ik

heb de koude niet gewaer geworden; ik heb de wind, die my door het aengezigt sneed, niet gevoeld. - Myn boezem echter klopt kalmer; myn hart is meer bedaerd geworden en de gloed myner hersens is verkoeld.

Ik wil thans poogen om met meerder kalmte te spreken.

- Gy hebt my weleer gezegd, Clotilde, dat gy uit al de krachten uwer ziel bemind hebt. Indien het zoo is, en ik geloof u, dan zult gy my ligt myne opgetogenheid vergeven en wat anderen dwaes zou toeschynen, zult gy, uw vroeger gevoel in uwen geest terug roepende, als zeer natuerlyk beschouwen. - Gy moet het weten, Clotilde, dat de toestand waerin onze ziel door liefde gevoerd wordt, met de werkelykheid niet kan vergeleken worden. Gy moet het weten, Clotilde, dat de liefde ons van een leven deelachtig maekt, dat met het gewoone lichamelyke leven niet kan vergeleken worden, dat er niet mede in verband schynt te staen, en dat zy ons eene zaligheid doet smaken, welke door de onverschilligen niet kan begrepen worden...

o Ik beroep my op dit besef uwer ziel; ik beroep my op uwe vroegere gewaerwordingen en daerin zal ik myne verschooning vinden, indien het wel noodig is verschooning te zoeken voor iets dat myn geluk, myn heil, het voedsel van myn bestaen uitmaekt. -

Ik vind er myne vreugden in, met zoo openhartig myn gemoed in uwe ziel uittestorten. U durf ik alles zeggen; u kan ik alles zeggen. - By Laurens zelve kan ik dat niet; want zyn byzyn alleen doet my, als het ware, de spraek verliezen. Ik kan in zyne tegenwoordigheid geene rekenschap van myne gewaerwording geven. Ik voel my als te zeer door genot overstroomd; myne ziel schynt rond hem te vlotten en de magt van het innige gevoel overmeestert de kracht

welke het lichaem zou behoeven om rekenschap van het zielsgenot te geven....

Die toestand echter kan zoo niet blyven duren, myne goede Clotilde. Zulke bestendige, onafgebroke zielschokking moet het lichaem ondermynen, en reeds heeft men my doen opmerken dat ik zichtbaer vermager en dat er in myne oogen een koortsig vuer gloeit dat van geene gezondheid getuigt. - o Zy kunnen zulks niet begrypen! - Geen wonder! Zy kennen den brand niet die my inwendig verteert en die myne zaligheid uitmaekt! - o Wat geeft my gezondheid, indien de vreugd, die ik smaek, door haer behoud, zou moeten verminderd worden?...Ook zou ik op die aenmerking geene aendacht geslagen hebben, indien Laurens zelve my met belangstelling gisteren niet gevraegd hadde of my iets lette. - Overmaet van zaligheid! heb ik hem geantwoord, en de zachte glimlach welke hy my toestuerde, scheen als een frische zefir over myn gloeiend harte te glyden....

Ik wil aen geene gezondheid denken, myne lieve Clotilde, en voort leven in de zaligheid, waerin ik my voel versmelten.

AMELIE.

XII. Laurens aen David.

Antwerpen, 5 December 1843.

Wanneer men het water niet met volle eemers over het vuer giet, dan dooft men den brand niet uit; integendeel! - Ik ondervind het met Amelie. - Het verminderen myner avondbezoeken heeft slechts voor uitwerksel de eerstvolgende samenkomst, na de afwezigheid, nog tienmael meer hartstogtelyk dan de vorigen te maken...

Amelie is zich zelve niet meer meester, en hoe zy zich niet reeds honderdmael verraden heeft, kan ik moeijelyk begrypen. - Men moet onschuldige en eenvoudige lieden rond zich hebben, zoo als hare ouders, om in die comedie, welke niet zelden in hun byzyn gespeeld wordt, niet klaer te zien. By mynen intrede kleurt zich telkens het wezen van Amelie

met een hoog rooden blos, en zoo lang ik verblyf, wenden zich hare oogen naer de myne, zoo als de zeilsteen naer het noorden draeit...Naer het noorden! is goed gezegd, wanneer het myn hart geldt; want koud is het, en het blyft onverschillig alsof er geen genster vuer meer in lag te vonken.

Dat men nu nog zegge, dat het dwaze noodlot de grootste rol in de menschelyke zaken niet heeft verkregen, en dat het met de zuiverste gevoelens niet slechts weet te spotten...Amelie is er een voorbeeld te meer van. - Ik heb het u reeds doen gevoelen, David; schooner meisje dan zy is, heb ik nooit gekend; eene zachtere ziel dan de hare heb ik nooit ontmoet, een reiner gevoel dan dat welk in haer hart brandt, kan op de wereld niet gevonden worden. Zy is eene heilige naer ziel en lichaem, een uitverkoren schepsel dat alleen in het geschapene zou bekwaem zyn, om u aen een later leven te doen gelooven. Welnu, die ziel is aen my, in myne handen; die reine maegd bemint my, zoo als ik nooit ben bemind geweest en zoo als voorzeker niemand my zou kunnen liefhebben....En ik, ik blyf onverschillig, ik blyf koud; koud vooral die lichamelyke schoonheid, koud voor al die schatten harer ziel....Ben ik een dwazerik? ben ik een wanschepsel? Welken naem zult gy my, welken naem zal ik zelve my geven?.. - Neen! dat is iets noodlottigs, dat is die satansche spotterny welke, als een vloek, over al wat aersch is, verspreid ligt, en ik heb er geene schuld in! - Geene schuld! hoor ik u uitroepen en gy vraegt my, of ik niet pligtig zou wezen, daer ik het toch ben die in hare ziel dien woedenden storm ontwaekt heb, die haer de vroeger genoten kalmte heb ontnomen!.. - Ik moet my verdedigen, ik voel het.

Het is waer, niets verpligtte my die ziel te ontrusten, om aen het zot gedacht van wederom eenige geheimen der vrouwenziel te ontdekken, te voldoen. Doch, ik vraeg het u, wie zou hebben kunnen voorzien dat er van zulk een klein iets, zoo een groot gevolg zou zyn gekomen? - Weet de vogel, die van den top der bergen een brokje saem-gevrozen sneeuw, met zynen vleugel, in de vlugt, aenraekt en doet nederrollen, dat dit brokje, eer het beneden is, zich tot eenen ontzaglyken sneeuwval zal gevorm hebben, en gansche valleijen, met vee en menschen, onder zich zal gaen begraven? Die vogel is de speelbal van het noodlot, zoo als ik het thans geweest ben en zoo als wy allen het in honderde gevallen des levens zyn.

- Dan, wie gelooft er in onze eeuw nog aen een rein, zuiver liefdegevoel en wanneer men vyftien of twintig jaren lang dat vrouwen poppengoed voor zyne oogen heeft zien staen dansen, wanneer men in alle de harten, welke men ontleed heeft, slechts stof en dierlykheid heeft gevonden, wie zal dan nog durven veronderstellen dat men eenen engel als Amelie op aerde kan ontmoeten?...

Neen, vriend David, neen; het is myne schuld niet. - Wat ik gedaen heb, doen dagelyks duizend anderen en het noodlot alleen heeft hier pligt. - Het hing slechts van de Voorzienigheid af, die weten moet, beter dan ik, met welk een hart zy Amelie begaefd of gestraft had, de zaken anders te schikken. - Waerom haer geenen jongeling laten ontmoeten bekwaem om, niet alleen haer hart te begrypen; maer om haer gevoel weerdig te beantwoorden? Dan hadden er zeker twee gelukkigen op de wereld geweest, waer thans slechts twee rampzaligen kunnen komen...

Doch dat alles toch is hier de echte vraeg niet. - Pligtig

of onvoorzigtig, of al wat gy wilt, het geeft er hier thans niets aen, en de vraeg zou zyn, hoe men best de dingen zou kunnen herstellen? - Ik heb daer al lang op nagedacht, en ben byna op het punt geweest eenen brief aen Amelie te schryven, waerin ik alles zou bekend hebben en haer eenen eeuwig en vaerwel zou hebben gezegd. Doch ik heb alras gevoeld dat zulks een allerslechtste middel is en heb er derhalve van afgezien, in de overtuiging dat men nooit verliest met wat te wachten en met het geval voor ons de zaken, zoo veel mogelyk, te laten afhaspelen.

Ik zie echter intusschen naer middels uit; doch alle wyken terug voor de redenering en ik zie er tot hier toe geenen dag door. - Zoo gy, op uwe beurt, lust voelende om te zoeken, iets zoudt vinden, schryf het my dan. - Ik ben er niet tegen om raed te ontvangen, dat weet gy, ofschoon ik hem niet altyd volge.

Ik geloof echter niet dat de zaak zoo erg zal vergaen en van liefde toch, onze voorouders hebben het immers gezegd, sterft men niet. En dan, wie weet of er met dit alles, van mynentwege, niet veel verwaendheid gemengd is en of ik wel zoo gelukkig ben als het op het uitwendig schynt en als ik het my zelve zou willen doen gelooven?

LAURENS.

Naschrift. - Met Lies en haren man blyft het voorspoedig. Zy zullen fortuin maken en ryk worden. - De voorzienigheid heeft dat zoo besloten, omdat Lies vroeger met ons heeft leeren dansen!...

XIII. Laurens aen David.

Antwerpen, 8 December, 1843.

In mynen vorigen brief sprak ik u van de eenvoudige onnoozelheid der ouders van Amelie. - Ik begin die eenvoudigheid een weinig te betwyfelen en te gelooven, dat de brave lui met meer klaerzigtheid begaefd zyn dan ik hun wel heb willen toekennen, en dat ze my niet ongaerne voor hunnen schoonzoon zouden willen aennemen. - Ziehier waerom ik zulks veronderstel.

Amelie heeft een zekeren neef, met wien ik ten harent kennis gemaekt heb en die my, sedert dien, nu en dan, als een goede jongen, te huis een bezoek heeft komen geven en eenige havannah cigaren heeft komen rooken. Gisteren meldde hy zich, onder een alledaegsch voorwendsel, aen -

iets dat my reeds wonder scheen; want hy behoeft geen voorwendsel om by my te komen, daer ik hem sedert lang den vryen intrede heb toegestaen - en terwyl wy stil voortkoutten, deed hy my eensklaps verstaen dat hem myn toestand niet gelukkig scheen, daer ik zoo gansch alleen in de wereld was, en hy vroeg my: waerom ik er niet aen dacht my een huisgezin aen te schaffen.

- Gy wilt vragen, sprak ik, waerom ik niet trouw?

- Welnu, ja, waerom zoudt gy het niet doen?

Ik borst in eenen schaterlach los....My doen trouwen, David! Ik vraeg het u eens!

- Hoor eens, kameraed, zegde ik, van al de dwaesheden die de dwaze mensch op de dwaze aerde begaen kan, is, volgens my, trouwen de grootste dwaesheid. De Staet, die het huwelyk als grondslag van zyn bestaen heeft daergesteld, handelt juist alsof hy diegenen wilde straffen welke aen dien grondpligt gehoorzamen. De zwaerste lasten doet hy op de hoofden der getrouwden drukken; want deze kunnen aen den staet niet ontsnappen: zy zyn aen den grond van het vaderland vastgeketend en kunnen denzelve niet meer verlaten. Voordeelen geeft men geen enkel aen den vader des huisgezins. Dat is een eerste verlies. - In het gezellige leven is het genoeg dat men getrouwd zy, om door allen als een versleten voorwerp aenzien te worden. Wie, meisje, zal by eenen getrouwde nog eene gevoelige ziel durven veronderstellen? wie zal in hem nog het geheimzinnige durven opzoeken, dat men by een ongehuwd mensch waent te kunnen vinden? Dus, langs dien kant, verwydering en misachting: tweede verlies! - Nu voor wat het inwendig van het huishouden zelve betreft. - Van de duizend verliefde paren schuift, by het huwelyk, den blinddoek van het gezigt

en men gevoelt dat er wel menschen kunnen zyn, geschapen om immer, om altyd by elkaer te wezen; doch dat men persoonelyk van het getal niet is...Dan wordt het huwelyk eene marteling, eene gedurige botsing, en men verwyrt zich levenslang dat men zich bedrogen, dat men elkaer bedrogen heeft...Doch, veronderstellen wy dat het huwelyk ten gelukkigste uitvalt, dat men met elkaer in de beste overeenstemming leeft, dat de liefde aen het ondichterlyke van het huwelyk wederstaet en dat men elkaer blyft beminnen. Welnu, daer de rampen en ongelukken in de wereld in ruimer maet zyn dan wel de vreugden, heeft men, ten eerste, zyne eigene smarten te verduren en dan lydt men, bovendien, door de smarten welke men rond zich in den huiselyken kring ontwaert. Iedere smart, welke vrouw of kinderen overvalt, bonst op het hart des mans terug, en hy is al wederom aen eene bestendige marteling onderworpen.

- Als gy het zoo inziet! zegde vriend neef.

- En hoe zoudt gy het anders inzien?

- Zoo dat gy nooit zult trouwen? hernam hy, zonder op myne vraeg eigentlyk te antwoorden.

- Het is alsof gy my zoudt vragen, zegde ik, of ik my ooit zal ophangen of verdrinken. Met gezonden geest trouw ik niet, kameraed.

- Maer het is niet ernstig gemeend? deed hy, regtstaende.

- Het is gemeend, zoo als het gezegd is, sprak ik, hem eene versche cigaer aanbiedende.

De goede jongen stak zyne tweede cigaer aen, en vertrok eenige stonden later.

Wanneer ik my alleen bevond, begon ik dit bezoek met kalm gemoed te beschouwen, en ik twyfelde er niet meer aen, of vriend neef was een uitzending die myne gevoe-

lens was komen polsen. Ik ben nieuwsgierig om te zien welk een uitwerksel de bekentenis myner gevoelens zal hebben en of de gezigten der oude lui even vriendelyk zullen blyven. - Ik ga er my heden nog van verzekeren.

LAURENS.

Naschrift. - Ik koom van Amelie terug. Ik heb geene minste verandering op haer engelenwezen kunnen ontdekken en zy heeft my nog meer minnend en verkleefd toegeschenen. - Zy is tusschen de samenzwering niet, ik ben er zeker van; want huichelen zou zy niet kunnen. - Wat de oude lui betreft: vriendelyk als vroeger; maer de ligte waes van ontevredenheid, welke over hun wezen verspreid lag, heeft mynen blik niet kunnen ontsnappen. - De zaken gaen in de war loopen, vriend David, schrikkelyk in de war loopen, en ik heb nog geen middel gevonden. - Vindt gy niets?...

XIV. Amelie aen Clotilde.

Antwerpen, 4 December, 1843.

Indien ik thans een wensch mogt uiten, indien ik iets van God mogt verzoeken, dan zou het wezen van my te laten sterven...Sterven met den boezem door de zaligste vreugden overgoten! Sterven na eene uer op de stem van Laurens geluisterd te hebben, na eene uer zyne blikken met liefde op de myne te hebben gevestigd gevoeld, na eene uer, naest zyne zyde gezeten, myn hoofd op zynen schouder te hebben laten rusten en zynen adem door myne lokken en over myn brandend voorhoofd te hebben voelen zweven; na eene uer myne hand in zyne hand te hebben geklemd gevoeld en my, als dronken van liefdegenot, in de schoonste gedroomde wereld te hebben voelen verdwalen!...o Indien

men op zulke oogenblikken mogt sterven, dan zou men slechts van de eene zaligheid tot de andere overgaen of liever men zou in de zelfde zaligheid blyven voortleven en de liefde, op aerde begonnen, zou eeuwig blyven duren!...

o Waerom is hy zoo niet altyd aen myne zyde, Clotilde! Waerom moeten wy eenen enkelen stond gescheiden zyn? Waerom moet de koude wereld immer de zielenvreugden komen onderbreken? Waerom moet men op de wereldsche vooroordeelen acht slaen?... Waerom moeten die menschelyke overeenkomsten zich immer tusschen het verlangen der ziel komen plaetsen? Waerom moet men in de wereld verplicht zyn voor iedereen te leven? - Waerom moet de mensch altyd aen bezigheden gebonden blyven, die men pligten noemt en die het hart beletten van aen zyne wenschen den vollen toom te geven?... Waerom is Laurens genoodzaekt zich met handelszaken bezig te houden, zich het hoofd te vermoeijen om eene nyverheid te doen aenwinnen, om schatten te vergaderen? - Wat heeft hy geld noodig? Ik heb immers geld! en toch zou het ons ooit aen iets kunnen ontbreken, wanneer wy slechts te samen waren? Zou zulks den grootsten rykdom niet uitmaken!..

Thans kunnen wy enkel des avonds eenige stonden aen onze liefde toewyden, en dikwils nog vindt Laurens zich verplicht tot laet in den nacht zyne werkzaemheden voortzetten. Die dagen gaen voor my levenloos voorby, Clotilde; dan wordt het alles eenzaam rond my heen, en er blyft my slechts over inwendig door myne herinneringen te leven en in ongeruste verwachting gedompeld te blyven. - Wen hy komt, voel ik, als het ware, het licht myns levens opgaen, en wen hy my verlaet, wordt het nacht rondom my. Dan voel ik in my eenen zekeren angst die my pynigt, die my den geest

ontstelt en my aen eene zwerfende ziel gelyk maekt...

Ik herinner my een zinnebeeldig verhael dat men my over eenige jaren gedaen heeft. Zinnebeeldig was de naem welken ik er toen aen gaf; doch thans schynt het my dat ik er de verwezenlyking van in myne eigene ziel gevoel en aen deszelfs echtheid niet meer mag twyfelen. Het was de geschiedenis van de ziel van een jong meisje.- Zy beminde, zoo als ik thans bemin, en wanneer zy uit den mond haers geliefden de bekentenis hoorde dat haer gevoel, gedeeld en begrepen werd en juist op den stond dat zy hare gansche ziel in de zyne ging overstorten, voelde zy zich, door het gevoel overweldigd, in zwym vallen, en zy blies den laetsten adem uit, tusschen de armen van haren geliefden geprangd en op zyne borst rustend... - Dit woord, het hooge woord der liefde, dat over hare lippen niet had kunnen komen, dit gevoel dat niet had kunnen uitstroomen, belette de ziel zich van de aerde te verwyderen en zy bleef onzichtbaer rond het aengebeden voorwerp zweven. - De wanhopige jongeling werd sedert dien stond sprakeloos. Hy wist niet wat er in zyn binnenste omging; doch hy voelde dat, ofschoon het lichaem zyner geliefde in den schoot der aerde rustte, haer geest hem echter niet verlaten had en hem onverpoosd bleef vergezellen. Wanneer hy, des nachts, in de rust des zachten slaeps lag gedompeld, zag hy de beeldtenis zyner minnares verschynen en dan verkeerden zy te samen zoo als vroeger; doch telkens dat zyn gevoel tot de hoogste mate geklommen was en zich in gloënde woorden wilde uiten, zag hy eensklaps een treurige glimlach om den mond zyner liefste verschynen en dan verdween de schim telkens uit zyne oogen...De jongeling verkwynde allengs en een jaer later lag by zieltogend op zyn doodsbed uitgestrekt. Eenige

stonden voor hy den laetsten snik zou geven, werd hem eensklaps de spraek terug geschonken en hy sprak met zyne geliefde, die hy zegde aen zyne bedsponde te zien. Toen hoorde hy de vroeger door de dood afgebrokene bekentenis zacht in zyne ooren ruischen en tot in het binnenste zyns wezens doordringen. De ziel vond zig daerby ontbonden en scheidde zich op dit oogenblik van het lichaem, en, hare zuster omarmende, vlogen beide van de aerde weg om in den schoot Gods, in de oneindige liefde, gaen voortteleven.

Zoo als die ziel zweef ik, by het afzyn van Laurens, rond hem, myne goede Clotilde; en, zeker, indien my het leven moest begeven, voor dat de hoogste uitstorting onzer zielen zich had voorgedaen, vóór dat Laurens de gansche uitgestrektheid van myn gevoel had leeren kennen en vóór hy my, in woorden, had doen hooren wat my thans zyn blik, zyn handdruk, zyne nabyheid zoo klaer zeggen, - o! voorzeker zou myne ziel de zyne niet kunnen verlaten: de liefde zou krachtiger dan de dood wezen en wy zouden slechts te samen naer de eeuwigheid kunnen opvaren...

o Gy moet het begrypen, Clotilde! sterven zou in zulk een geval geenen ramp mogen genoemd worden...Het ware integendeel een heil, een geluk waervoor ik de Godheid niet genoeg zou kunnen danken. De hemel zou my, als het ware, de wereldsche smarten daer door gespaerd hebben en my, van op aerde reeds, aen het hemelsche geluk hebben doen deelachtig wezen.

Dan, het heil dat ik thans smaek, is my ook groot genoeg, Clotilde, en ik moet er God dankbaer over zyn...Ik ben hem den lofzang verschuldigd welke de liefde my uit den vollen boezem doet opzingen!...

AMELIE.

XV. Clotilde aen Amelie.

Brussel, 6 December 1843.

Indien gy niet zoo zeer, door den hartstogt die u beheerscht, van de wereld als afgezonderd leefdet, zoudt gy ligt opgemerkt hebben, dat sedert eenigen tyd, terwyl gy uw schryven verdubbelde, myne brieven integendeel zeldzamer geworden zyn. Het is, myne goede vriendin, dat myn toestand jegens u niet nalaet zeer lastig te wezen. - Ik kon u wel schryven wat er my te Brussel overkomt en met welke bezigheden ik myne uren overbreng; doch dat is alles zoo alledaegsch, zoo weinig beduidend, dat ik het waerlyk aen het papier niet durf toevertrouwen. - U in de driftvolle wereld van uw gevoel volgen, is my even moeiljelyk en ik ben, onder dit opzigt, byna verpligt geweest een sprakelooze aenschouwer van

hetgeen gy uw geluk noemt te wezen. - Gy weet het, myne goede Amelie, myne liefde is my noodlottig geweest en myn hart is daerby verbryzeld geworden. Ik kan nu nog wel met genoeg, met innerlyke voldoening, een ander van liefde hooren spreken, maer om, zoo als in de eerste jongheid, nog met eene vriendin, in het ryk der schoone droomen, van de liefde te dweepen, daer voor is myne ziel te zeer onttooverd, myn hart te koud geworden.

Dan, ik beklaeg my over dien toestand zoo zeer niet; want hy heeft my een voordeel op u verschaft, waarvan ik denk te moeten gebruik maken. - Hoe diep ook uwe vreugden in myn hart eenen weêrklank vonden; hoe zeer ik met belangstelling de ontwikkeling van uwe ziel heb nagegaen; zulks heeft my nogtans niet belet het alles, ter zelfder tyd, met een kalm gemoed op te volgen en koud te berekenen, van den eersten stap, dien gy op de baen der liefde gezet hebt, waertoe het gevoel u zou leiden en tot welk een einde gy zoudt zyn gekomen...

Indien uw geluk my niet zoo zeer aen het hart lag - indien ik u niet als eene zuster lief had - indien onze vriendschap niet eene heilige vriendschap ware, welke met de hedendaegsche wereldsche aengekleefdheid niet kan vergeleken worden, dan voorzeker zou ik u dezen brief niet schryven. - Thans zelfs, met al het gevoel dat my beheerscht, heb ik lang inwendig moeten kampen, voor aleer ik er toe besluiten kon u open en klaer myn gedacht te zeggen, zoo als ik voornemens ben te doen. - Ik heb de overtuiging gekregen, dat de vriendschap het my tot eenen geheiligden pligt maekt u te zeggen, wat ik waerheid denk en wat slechts uw geluk kan ten doel hebben of ten minste, myne goede Amelie, met dit opzigt zal gezegd worden.

Ik heb uwe liefdegeschiedenis van stap tot stap gevolgd. Ik ben by het ontwaken van uw rein gevoel, als het ware, door het lezen uwer brieven, tegenwoordig geweest, en heb God gedankt dat hy u dit zuiver en onuitsprekelyk heil heeft laten smaken. Allengs heb ik uw zacht gevoel tot eenen warmen hartstogt zien overgaen en eindelyk tot eenen gloênden drift zien klimmen. Ik heb my verheugd in al de zaligheid die gy daerby gesmaekt hebt. Doch zie hier, myne goede vriendin, wat ik, langs eenen anderen kant, heb waergenomen. -

Ik weet wel dat er in de min immer een der geliefden is welke den drift in eene hoogere maet gevoelt en eigenlyk bemint, terwyl de andere zich laet beminnen. Dat ligt zoo in de menschelyke natuer, en het mag zoo wezen; want beide toch kunnen zich daer door even zalig gevoelen. Maer, zoo die ongelykheid bestaen mag, is het langs eenen anderen kant zeker, dat het gevoel, ofschoon niet in den zelfden graed, toch met openhartigheid moet gedeeld worden, en dat daer waer slechts een enkel bemint, de liefde noodzakelyk eens in ramp moet verkeeren. - Welnu, Amelie, vergeef my den twyfel dien ik in uw gemoed koom storten...vergeef my den vriendschaps pligt dien ik volbreng, terwyl tranen in myne oogen blinken...Amelie, ik geloof dat gy alleen bemint, dat alleen uwe ziel brandt en blakert en dat die van Laurens tot hier toe koel en onverschillig is gebleven...

Dat u die woorden niet te zeer ontstellen en heb de kracht om met my, in kalmen gemoede, te onderzoeken of myn twyfel niet gegrond is. - Kunt gy u overtuigen dat ik my misgis, dan zal myne vreugde voorzeker niet minder groot wezen dan de uwe.

Wat ik u zeg, kan ik u zeker niet rekenkundig bewyzen; doch het is een gevoel dat zich allengs, by het lezen uwer brieven, in my heeft opgedaen en zich versterkt heeft en waeraen een soort van voorgevoel my belet van nog langer te twyfelen.

Ik heb Laurens nooit gezien en ken hem enkel door hetgeen gy my van hem gezegd hebt; doch dat is my genoeg geweest om my een volkomen gedacht over hem te maken. - Ik geloof dat hy schoon is: uwe ziel, die zoo zeer aen de kunst, aen het ideael gevoelig is, kan zich daerin niet bedrogen hebben. - Ik geloof te meer dat hy eene ziel heeft, bekwaem om diep te gevoelen en een geest bestand om de zaken diep te doorgronden. Doch, by die hoedanigheden, en uit kracht zelfs van die hoedanigheden, komt hy my voor als een dier noodlottige jongelingen, welke, met den blik des geestes, in alles diep gepeild hebben; welke met den vinger des gevoels, als ik my zoo mag uitdrukken, in het gemoed der menschen kunnen tasten en de vezels tellen welke, by iedere schokking van het hart, in werking gebragt worden. - Gy hebt my gezegd dat hy veel zielensmart in de wereld onderstaen heeft; zulks is noodig geweest om hem zyne noodlottige kennis te doen verkrygen en dat wel tot eenen graed die hem ongevoelig zal gemaekt hebben. - Die jongeling verkeert in eenen toestand die niet gelukkig mag genoemd worden. Zyne ziel is niet alleen ziekelijk; maer ongeneesbaer, omdat zy haer genoeg, haer voedsel in haren zieken toestand zoekt, omdat zy door die ziekte wil levert. Er is eene schokking noodig, die byna boven menschelyk moet zyn, om een nieuw leven in dit verkilde hart te storten, om die versteven en ingekrompen vezels op nieuw veêr-

kracht te schenken, om het zachte, reine gevoel te doen herboren worden. - Hebt gy zulks kunnen te weeg brengen, Amelie, dan is uwe liefde met wederliefde beantwoord? - Doch ziedaer wat ik betwyfel...

Menschen zoo als die waervan ik u hier een gedacht wil geven, zullen eerder door eenen vleeschelyken drift geschokt worden; zy zullen eerder door het dierlyk worden geraekt, dan wel zich door een rein en zuiver gevoel te laten wegslepen. Het gevoel des hemels heeft hunne ziel begeben en zy zweven door de wereld, op alles eenen blik van hoogmoedig medelyden werpend, en wat wy, vrouwen, heil en geluk zouden noemen, is voor hen slechts droomery, inbeelding, geestbegoocheling, zielenziekelykheid...o Zy voelen niet, dat juist zy de zieken zyn en daerdoor de anderen van een valsch standpunt beoordeelen.

Dan, spreken wy nog meer bepaeldelyk over hem.

Ik vraeg het u, Amelie, en onderzoek u zelve alear die vraeg te beantwoorden. - Heeft Laurens wel ooit iets gezegd, iets gedaen, dat zonneklaer zou bewyzen dat hy u bemint, dat hy u liefheeft, - liefheeft met dit gevoel welk van stonden aen eene gelykheid tusschen de twee harten daer stelt en ons doet begrypen, dat beider ziel op eens is vermaegschapt geworden?...Herinnert gy u dat gy eenen stond, gedurende den omgang met hem, beleefd hebt, waerop gy in eens gevoeld hebt dat gy ophoudet aen elkaer vreemd te zyn, dat er voor u beide geen verleden meer bestond, of liever, dat het u toescheen, dat gy elkander immer, altyd gekend hadt? - Ik antwoord voor u en zeg: Neen! dit oogenblik hebt gy nog niet beleefd...

Tot hier toe heeft Laurens nog geen enkel woord gezegd, dat gy hem als een woord van verbinding zoudt kunnen

opwerpen; tot hier toe is er nog geen woord zynen mond ontvallen, dat hy zou noodig hebben te moeten loochenen, indien hy zich van u wilde afscheiden, en al wat er gebeurd is als eene zekere soort van vriendschappelyke geneigheit zou willen doen voorkomen, welke hy voor de wereld het regt zou hebben als dusdanig te doen aenzien en die gy zelve niet zoudt kunnen anders voorbrengen. Tot hier toe heeft hy zyne overmagt nog niet afgelegd, met u zyne liefde te bekennen, met u te doen verstaen dat *zyn* geluk van *u* afhangt, dat *zyn* heil in *uwe* handen ligt. Tot hier toe, Amelie, zyt gy zyne gehoorzame en eerbiedige slavinne geweest. Hy, hy is uw heer en meester; hy reikt u, los en onaendachtig, zyne hand en gy, gy bedekt die hand met warme, driftige zoenen. - Hy laet u op zyne borst rusten en koestert zich aen uwen warmen boezem. Hy drukt u in zyne armen, omdat hem die donsige drukking zacht is. Hy spiegelt zich in uwe blikken, omdat hy voelt dat de gloed, dien hy daerdoor in uwe ziel doet overgaen, hem meer en meer over uwe ziel doet heerschen en zyne magt telkens doet vergrooten. Hy laet zynen adem door uwe lokken ruischen; hy drukt zyne lippen op uw voorhoofd, omdat die lokken fyn zyn en omdat uw voorhoofd een zacht, maegdelyk voorhoofd is; - met een woord, Amelie, wat hy in u bemint, zyt gy niet; maer de liefde zelve, welke gy voor hem gevoelt en toont; het is zyn eigen zelve dat hy in u lief heeft, het is zyne magt, waarvan hy het uitwerksel op u ontdekt, welke hy in u aenbidt!...

Met dit alles echter geloof ik dat hy u goed wil, dat hy zich niet voorstelt u te bedriegen of u te verleiden. Doch is zulks genoeg voor uwe ziel, Amelie? is zulks de liefde weerdig waarvan gy uwen reinen boezem voelt overstroomen?

de opoffering welke gy u bekwaem voelt voor hem te doen? Mag dat eene beantwoording aen uw gevoel genoemd worden! en ziet gy niet dat de grond van al wat gy in zyne woorden, in zyne gevoelens moogt ontdekken, slechts eene soort van ligtveerdigheid is, waarmede men ons, vrouwen, zoo dikwils en zoo gemakkelyk beschuldigt en die, meer dan men het zou willen gelooven, aen de mans eigen zyn...

o Myne goede Amelie! mogt ik nu in myne veronderstellingen, in myne beredenering mistasten! mogt ik my gansch en geheel over de ziel van Laurens bedrogen hebben! mogt ik in uwe brieven, in het beschouwen van de ontwikkeling uws gevoels, misgegrepen hebben! o! Hoe gelukkig zou ik my niet achten!...

Doch ik kan myne overtuiging niet bewimpelen, niet onderdrukken en in myn hart roept eene stem, die my verzekert, dat ik de waerheid geraden heb. - Sprak die stem minder luid, Amelie, dan had ik voorzeker er niet kunnen toe besluiten om u die onttoovering voor oogen te komen spellen. Ik had het my kunnen getroosten om den loop der zaken af te wachten en my met de hoop te voeden, dat uw geluk geen einde meer zou nemen. Doch de pligt roept te luid in myn hart. Ik zou denken te kort te blyven aen wat de vriendschap my oplegt: de vriendschap, Amelie, die ons gebiedt, niet alleen het geluk onzer vrienden te vergrooten; maer ook hen voor onheilen in de toekomst te verwittigen; die ons oplegt zelfs, in sommige gevallen, het hart te wonden, om daer door eene ramp te sparen, welke ongeneesbaer zou worden en de dood, het verbreken van alles, na zich zou kunnen slepen.

Het is in dien zin, myne goede, dat gy dus myn schryven

moet opnemen. Ik gelyk op dit oogenblik aen een heelmeester die, om het leven te sparen, niet aertzelt het stael in de wonde te brengen, eer het te laet wordt. - En, ik hoop het, ik heb er de verzekering van, te laet zal ik niet gesproken hebben, en gy kunt nog, indien uw drift ongelukkig is, van dien drift genezen...

Onderzoek thans uwe ziel met kalmte; ga myne woorden na en zie of ze waerheid bevatten. Onderzoek myne verdenkingen en zie of ze gegrond zyn. Tracht uw hart te ontleden, tracht de ziel van Laurens te doordringen, en schryf my dan wat gy gezien, waeraen gy geloofd zult hebben. - Dan zyn wy beide daer, om ons in het geluk te verheugen of te samen middelen te zoeken om tot de volkomene genezing te geraten...

Mogten wy slechts aen de verheuging te denken hebben!...

Schryf my, Amelie! schryf my zoo spoedig mogelyk; want myne verwachting is angst, is smart, is ongeluk!...

CLOTILDE.

XVI. Amelie aen Clotilde.

Antwerpen 11 December 1843.

Clotilde! uwe vriendschap heeft my gedood!...Myn geloof in Laurens was myn leven; gy hebt dit geloof gekraekt, verbroken - en het leven is my daer mede ontgaen...

Dry dagen heb ik in eene heete koorts doorgebracht; dry dagen nog van hemelsch geluk; want zy zyn droomend voorbygevlogen. - Zyn naem rolde gestaeg van myne lippen en ik verbeelde my met hem in het bovenaerdsch te verkeeren en, arm in arm gestrengeld, door het oneindige te vliegen...Zyn mond mompelde van die brandende liefdewoorden, waarvan ik den indruk nog denk gewaer te worden; doch welke ik niet kan herhalen. Wy zweefden tusschen de ongeschapene geesten en, in de oneindige liefde van het

opperwezen deelen, voelden wy onze aerdsche liefde gezuiverd en vereeuwigd, terwyl ons beider gevoel in een enkel onscheidbaer gevoel was versmolten. Wy dronken, by volle teugen, aen de gulden schael der onbeseftbare gelukzaligheid!...

ô Waerom heeft men tegen myne ziekte gekampt? Waerom heeft men myn lichaem aen de dood willen ontrukken? Waerom heeft men my van dien toestand tot de eeuwige vergetelheid niet laten overgaen?...ô dan had ik myn ongeluk niet meer leeren kennen!...Doch, de menschelyke geneesmiddels hebben gezegepraeld en de kunst heeft het onmogelyke gedaen om een schepsel voor de ramp te besparen.

Maer, laet my een weinig orde in myne denkbeelden stellen; want ik wil u alles verhalen, Clotilde.

Ik heb slechts sedert eenen dag myn krankbed verlaten, en ik wil myne eerste krachten gebruiken om u te schryven.

Gy hebt myn geluk verbroken, Clotilde, ik herhael het u; doch ik vergeef het u; want gy heb gedacht goed te handelen en uwe inzigten waren zuiver. - Het is echter in de wereld te bejammeren, dat zulke slagen ons moeten worden toegebracht door diegenen welke ons het dichtste aen het hart liggen, en ik heb reden het noodlot te beschuldigen, dat juist de zielen, waerop ik myn geluk gebouwd had, heeft uitgekozen om dit geluk te verbryzelen. Ik leefde slechts voor liefde en vriendschap, en die gevoelens juist zullen my den dood toebrengen....

Wanneer ik voor de eerste mael uwen brief las, voelde ik eensklaps als een alles verdoovenden nevel voor myne oogen schuiven. De grond scheen onder my weg te dryven en ik voelde my als in zwym vallen. Ik riep echter al

mynen moed ter hulp en begon op nieuw uw schrift te doorloopen. - Wanneer ik het voor de tweede maal geëindigd had; begon ik op alles na te denken; ik herriep in myn geheugen tot de kleinste omstandigheden welke ik, by den omgang met Laurens, had waargenomen; ik herhaelde in mynen geest de woorden welke ik hem, tydens de vurigste liefdestonden, had hooren uitspreken en, eer myn geest tot een besluit gekomen was, voelde ik my door eene soort van ongevoeligheid aengrypen. Het gehoor en het gezigt vergingen my en wat verder gebeurde, weet ik niet meer. - Alleenlyk herinner ik my dat ik, uren later, op myne legerstede uitgestrekt, tot het bewustzyn terugkeerende, my door myne ouders en door de dienstboden omringd zag, die met de tederste belangstelling op myne minste beweging waekten. Ik vroeg wat er gebeurd was en men berigtte my dat men my bezwymd te bed gelegd en alle moeite had moeten aenwenden om my tot het leven terug te roepen.

Op een teeken myner moeder, verlieten allen het vertrek en zy bleef alleen aen myne bedsponde in den zetel zitten. Eene diepe treurigheit stond op haer gelaet uitgedrukt. Zy sprak.

- Voelt gy dat uwe krachten terugkomen?
- Ik voel my niet zwak, moeder; waerom vraegt gy zulks?
- Omdat wy te samen ernstig moeten spreken, Amelie...Uwe bezwyming is door het lezen van eenen brief veroorzaekt. Ziehier dien brief...
- Het is waer! riep ik.
- Ik heb hem gelezen, Amelie; doch ontstel u niet; wees bedaerd en moedig, en spreek opregt...Ik weet alles, myn kind, en eer my die brief in handen kwam, had ik de zaak reeds geraden.

- o Moeder, lieve moeder! zuchtte ik....

- Gy hebt ongelyk gehad, Amelie, ging zy voort, van my uw hart niet te openen. De zaken waren alsdan niet zoo verre gekomen; gy hadt vroeger gelukkig geweest, of, zoo niet, hadden wy ten minste de smart gespaerd. Doch, dat is nu te laet en denken wy enkel aen den tegenwoordigen toestand. Zeg, Amelie, bemint gy Laurens, zoo als de brief uwer vriendin het my zou doen gelooven?...

- Meer dan die brief het u zou kunnen zeggen, moeder! zuchtte ik; meer dan myn eigen mond het u zou kunnen doen kennen!

- En...Laurens...bemint hy u?...

- Gisteren nog dacht ik er my verzekerd van, moeder...thans twyfel ik.

- En waerom?

- Ik weet niet; doch ik twyfel...

- Ik ook twyfel, Amelie, en denk er reden toe te hebben...

- o Moeder! spreek en doe, zoo gy kunt, myne marteling eindigen; want, o ik zeg het u! liever de dood dan die byblyvende twyfel!

- Wees bedaerd, myn kind, en luister. En met kalmte sprak zy:

- Sedert eenigen tyd de overtuiging denkende te hebben, dat gy door eenen hartstogt beheerscht wierd, die niet zonder invloed op uw leven kan blyven, heb ik meer dan eens, my met Laurens bevindende, hem de gelegenheid gegeven, om, indien hy inzigten jegens u koesterde, my zulks te kunnen verklaren. Hy heeft van geene enkele gelegenheid willen gebruik maken, en het werd my zelfs onbetwyfelbaer dat hy dergelyke gelegenheden begon te vlugten...Het heeft my ten minste zoo toegeschenen.

- Zulks deed op myn

hart eenen droevigen indruk. Dan, ik wilde my nog meer van de zaak overtuigen. Ik sprak met uwen neef Karel en verzocht hem, in zyne hoedanigheid van kennis en vriend van Laurens, dezen eens over zyne inzigten, en inzonderheid nopens de gedachte van het huwelyk, te polsen. - Laurens heeft zyne gevoelens niet bewimpeld en zynen afkeer voor allen huwelyksband, in de klaerste bewoording, doen kennen.

- Maer, moeder! riep ik, terwyl bittere tranen van onuitspreekbare schaemte over myne wangen rolden, maer, moeder! er moet immers geen spraek van huwelyk wezen!..

- Amelie, zegde de goede vrouw, met verwondering op my starende, Amelie! verdwaelt gy, en wat bedoelt gy? Een eerlyk man bemint niet, doet zich door geen meisje beminnen, zoo hy niet voornemens is die liefde door den echteband te wettigen...Dan, luister verder. - Ik heb my by die proef niet gehouden en,...Amelie!...eene moeder, die het geluk van haer kind betracht, is listig!...ik heb met omzigtigheid, langs andere kanten, inlichtingen genomen en alles is my komen bewyzen, dat Laurens voor ons allen eene echte, diepgevoelde vriendschap koestert; maer voor u datgene niet gevoelt, welk alleen aen den toestand uws harten zou kunnen beantwoorden....met een woord, Amelie, ik heb my meer en meer kunnen overtuigen dat hy u niet bemint!...

Verder heb ik van den uitleg myner moeder niets verstaen. By die laetste woorden, voelde ik eensklaps my het bloed naer het hoofd snellen en eene tweede bezwyming overviel my. De wanhoopskreet myner moeder was het laetste wat myn oor trof.

Toen begonnen voor my die dry dagen, waervan ik u in het begin myns briefs gesproken heb, gedurende dewelke ik in

eene heete koorts verdwaelde, en waerby ik uit het leven had willen gerukt worden. Doch, God heeft het niet gewild: het noodlot wil dat ik lyde en boete voor de zalige stonden welke ik heb doorgebracht, toen ik aen Laurens liefde geloofde, toen gy nog den twyfel in myne ziel niet geworpen hadt en myne moeder my gansch den blinddoek niet had afgerukt.

Ik heb het nog niet durven bestaen om aen iemand uit het huis te vragen of sedert die vyf dagen, welke tusschen myne ziekte verloopende zyn, Laurens zich niet te huis heeft aengeboden. - o Die gedachte laet my geene rust...Is hy gekomen? En wat heeft hy gezegd?...Heeft hy moeite gedaen om tot my te mogen doordringen?...Wat heeft men hem gezegd?...Wat heeft hy in zyne ziel gewaer geworden?...Ben ik hem onverschillig, en zoo ja, is hy dan onpligtig of heeft hy gehuicheld?...

Ziedaer vragen, Clotilde, welke mynen geest doen verdwalen, telkens dat ik er op nadenk, die bekwaem zyn om my terug in de ziekte te storten waeruit men my verlost heeft!...

Moet ik u thans zeggen welkdanig myn toestand is?...o Ik ben zulks zelve niet bewust. - Weet ik wel of ik nog leef en mag het wel leven heeten, als men daer zit, zonder nog aen iets verbonden te zyn, zonder op iets acht te geven en zich slechts met een enkel gedacht bezig houdende: een gedacht van vertwyfeling en wanhoop!...

Een enkele wensch slechts is nog levend in myn hart gebleven, een enkel verlangen nog overtuigt my van het bestaen! En die wensch is van dit bestaen zelve te zien vernietigen, dit verlangen is van door de dood een einde aen myne rampen te zien stellen!...

En nu, Clotilde, zoo gy my thans waerlyk liefhebt, zoo de naem van hartsvriendin, welke ik u immer toegekend heb,

ook al geen ydele naem is, zoo ik ook tusschen ons beide diegene niet ben welke alleen de vriendschap gevoelt, kom dan naer Antwerpen! Kom dan en overtuig u dat, ofschoon onze vriendschap my noodlottig geworden is en al myn geluk heeft verbryzeld, ik toch nog de armen naer u uitsteek en en verlang op uwen boezem te mogen weenen!...

AMELIE.

XVII. Laurens aen David.

Antwerpen, 10 December 1843.

Zoo gy ooit den franschen *Cuisinier parfait* in handen krygt, zult gy daer, onder andere ontegensprekelyke waerheden, den naïeven regel vinden: '*Pour faire un civet de lièvre, ayez un lièvre.*' Wie zal dat betwyfelen? - En nu zeg ik: 'om ryk te worden moet men eerst zorgen veel geld te hebben.' En 'om bemind te worden, moet men eerst en vooral trachten bemind te zyn.'...

Ik heb aen dien laetsten stelregel immer geloofd en nu meer dan ooit ben ik van deszelfs waerheid overtuigd. Alvorens my de liefde van Amelie was op het lyf gevallen, liep ik eenen tyd lang als een schurft schaep door de menschelyke kudde, en ik voelde my alleen. - Geen enkel bruin of blauw

vrouwen oog dat zich geweerdigde nog naer my om te kyken. Geene enkele ontsteltenis die, by myne nadering, het hart van de zwakste helligt des menschelyken geslachts nog scheen te kunnen aengrypen...En zie!. Amelie laet eene vriendelyken, eenen verliefden blik op my vallen, en, alsof het gansche vrouwenleger dien blik onderschept had, alsof alle het arme meisje wilden onderkruipen, haer heuren schat - zeg eens, David! heuren schat? - afnemen, wordt ik door brandende, smachtende blikken vervolgd. - De katoenen meisjes, welke ik in de straet ontmoet, lachen my, met hunnen open volkslach, vriendelyk en uitlokkend toe. De merinossen burgersdochters slaen blozend den blik neder en lonken ter zyde en de zyden en fluweelen dames staren my aen, alsof zy tot het binnenste myner ziel wilden doordringen. De ryke dames zyn de onbeschaemdste; doch alle schynen te verlangen dat ik haer van liefde zou komen spreken. - Welke verwaendheid! Welke zotte verwaendheid! hoor ik u uitroepen, vriend David. - Geloof er van wat gy wilt; doch het is zoo als ik u zeg..

‘Kent gy het land waer de citroenen bloeijen?...’ Welnu!..Ik heb slechts een woord te spreken en ik ga er naertoe, nâer dit gezegend land!...Ik heb slechts ja te zeggen en Lady Moor doet hare *Chaise de poste* op eenen vroegen morgen aen myne deur ophouden en schaekt my... - Wie is Lady Moor? vraegt gy. - Ja! wie is Lady Moor? - Lady Moor is de hoogst aristocratische Lady die het fiere Albion ooit heeft zien geboren worden, en de schoonste bloem die ooit in de dry koningryken gebloeid heeft. - Blauwe oogen als opaelsteen; blonde lokken als zomerdraden zoo fyn en met den zelfden zilverblauwen glans bedeed; leden zoo rank en tener als die eener silfide; eene huid zachter dan het donsige satyn en een gelaet waer

ongetwyfeld Phidias naer gestudeerd heeft. - Dat is Lady Moor naer het inwendig, en onder die verbazende schoonheid ontdekt men eene ziel die slechts vuer en vlam is, een hoofd dat van *romantismus* overstroomt, en een hart dat voor alle opofferingen vatbaer is, en dat bereid is al die opofferingen voor uwen onderdanigen en nederigen vriend te doen. - Voeg daer nu by dat Lady Moor de laetste afstammeling eener familie is, die haer meer dorpen heeft achter gelaten dan een onzer arme belgische ryken gemeten gronds bezit, en dat zy de uitgestrektheid harer fortuin niet kent.

‘Kent gy dat land waer de citroenen bloeijen?’ zong ik, over eenige dagen, in haer prachtig salet, dat zy ingerigt heeft, als moest zy Antwerpen nooit meer verlaten... ‘Kent gy dat land?...’ zong ik en...

- Laten wy dat land gaen zien! riep zy, hare poezelige armen om mynen hals slaende en my in geestdrift op haren boezem drukkend... Laten wy het gaen zien, myn lieve Laurens!...

- Wees niet zoo driftig, mevrouw, zegde ik, myn hoofd zachtjes losrukkend, en laet my het couplet eindigen.

Die romance vriend David, is eene gebrekkige navolging van het ‘*kenst du das land*’ enz.’ van Goethe. - Ik zong:

‘Kent gy het land waer de citroenen bloeijen
En waer de roos haer geurgen adem spreidt,
Waer liefde en weelde 't teder harte boeijen
En waer ons slechts genot verbeidt? -
Meer dan dit land, meer dan dit land
Bemin ik 't lieve vaderland!...’

- Loop naer den duivel, met uw lieve vaderland! onderbrak zy, uw vaderland waer men, zoo als in het myn

de helft van het jaer in sneeuw, regen of mist ligt te dabberen! Waer men harten vindt zoo koud als de winter, geesten zoo loom als de lucht en zielen zoo waterachtig als de geschilderde zon, die doet als of zy de natuer wilde beschynen!...Neen, Laurens! naer Italiën! Italia! Italia!...

En nu werd my het voorstel in *forma* gedaen om my den volgenden dag, by het kriecken des morgens, te laten opligten, in post te vertrekken en, zoo niet op het stadhuis of in de kerk, dan toch metterdaed mynen naem in dien van Sir Laurens-Moor te veranderen, en later, indien ik anglicaens wil worden, eenen zetel in het engelsche *parlement* te gaen bekleeden. - En ziedaer nu! vriend David! -

Nu zult gy ongetwyfeld nieuwsgierig zyn om te weten hoe ik de kennis van Lady Moor opgedaen heb? - Zie hier.

Over eenige dagen was het bal by den heer G. het eerste gemaskerd bal dat dezen winter gegeven wierd. Ik had eene uitnoodiging ontvangen en ging er naer toe. Het puik van den hoogen handel was er vergaderd en wy waren allen om het meest belachelyk; die niet gemaskerd waren echter het minste, en van dit getal was ik. - Ik zie nog wel geern een gemaskerd bal; maer niet in de groote wereld. Ik begryp dat men, jong zynde en vol vuer, en geloovende dat dit vuer nooit kan geblust worden, er behagen in vindt om eenen nacht in gewoel en halve dronkenschap door te brengen en, onder de mom, een middel zoekt om een weinig den toom aen dierlyke driften te kunnen geven. Zulks is de dryfveer welke het volk naer de gemaskerde ballen doet snellen. Maer waerom men in de groote wereld daer naer toe loopt, weet ik niet. Het blyft daer styf en gedwongen, zoo als by alle deftige byeenkomsten.

Na my ruim eene uer lang verdrotten te hebben, was ik er

op bedacht eenen stond waer te nemen dat men my niet kon opmerken om het bal vaerwel te zeggen, en juist was ik op het punt te ontsnappen, toen ik my door eene gemaskerde vrouw by den arm voelde vatten:

- Ik heb uw voornemen geraden, mynheer; gy wilt vlugten?
- Ik beken het.
- Gy verdriet u denkelyk zoo zeer als ik?
- Honderdmael meer, mevrouw.
- Welnu vertrekken wy dan beide! zegde zy, en zy dwong my haer te volgen.

In de voorzael gekomen, deed zy teeken aen eene bediende in livrei en eer wy beneden waren, stond er een kostbaer rytuig gereed en ik stapte er met myne onbekende binnen.

Beken het, vriend David, dat ieder jongeling, in myne plaets, zich zou ingebeeld hebben, eene verovering gedaen te hebben, en den geest door die vreemde handelwyze zou hebben verward gevoeld. Het deed by my een zulkdanig uitwerksel niet. Ik liet my, rustig en als of er iets dagelyks gebeurde, in eenen hoek van het rytuig neêrzakken, terwyl myne onbekende zich in eenen anderen hoek neêrvleidde, en, myne arme op de borst kruisende, bleef ik sprakeloos zitten en liet myne oogschelen, als door den slaep bezwymd, half toevallen.

Tien minuten later hield het rytuig stil, eene breede poort ontsloot zich en een lakei opende het rytuig. Ik sprong er uit, reikte de hand aen myne geheimzinnige en, haer vervolgens den arm biedende, traden wy beide binnnen, zonder een enkel woord te spreken. Eenige stonden daarna bevonden wy ons in een prachtig vertrek, waer een krakend houtvuur eene zachte warmte verspreidde. Daer liet ik den arm der gemaskerde los, legde mynen hoed af, ontdeed my

van myn winterjas en ging my vervolgens in eenen zetel naest het vuer plaetsen, juist alsof ik my op myne eigene kamer zou bevonden hebben. Dan, mynen cigaerkoker te voorschyn brengende, vroeg ik:

- Is het my geoorloofd, mevrouw?

- Maer bravo! bravissimo! riep zy, zacht in de handen klappend, doe maer voort!

Gy zyt hier te huis, en de tabak hindert my niet.

Ik deed eene ligte buiging en ontstak myne cigaer met de grootste kalmte der wereld.

Intusschen was zy het vertrek uitgestapt en ik bleef ongeveer vyf minuten alleen. Toen ontsloot zich weder de deur van het vertrek en thans trad zy ongemaskerd terug binnen. Ik voelde wy door hare schoonheid getroffen en bleef haer eenige stonden sprakeloos aenstaren.

- Waer denkt gy aen? vroeg zy met eenen hemelschen grimlach.

- Ik twyfel, zegde ik, of gy wel dezelfde zyt die my daer even verlaten hebt. Doch er is een middel om er my van te overtuigen: geef my uwe hand.

Zy reikte my die lachend toe.

- Het is dezelfde hand die ik by het uittreden des rytuigs gedrukt heb, sprak ik, er is zoo slechts eene in de wereld.

- Vleijer! sprak zy

- Waerom vleijer?...Ik zeg immers niet dat het de schoonste der wereld is.

- *Impertinent!*

- Dat ook niet, hernam ik, ik heb u immers niet gezegd dat ik er eene ken die schooner zy.

- Het is wel, sprak zy, eenen zetel nemende en zich naest my nêertzettende, zeg nu eens: hoe vindt gy de avontuer?

- Welke avontuer, mevrouw?
- Welhoe! Eene vrouw, eene jonge...
- Gy hebt het niet noodig te zeggen, mevrouw! onderbrak ik.
- Eene vrouw die eenen jongeling opligt! gy vindt dat geene?...
- Ik vind het zeer natuerlyk.
- Welke verwaendheid!
- Geen de minste.
- Maer zyt gy dan aen zulke dingen gewoon?
- Het is de eerste mael dat my zulk iets overkomt, mevrouw. Het bal verveelde my - u insgelyks; - wy hebben het elkaer gezegd, en, aen de zelfde ziekte lydend, hebben wy het zelfde geneesmiddel willen beproeven. Ziedaer alles.
- Gy misgrypt u, mynheer.
- Het is mogelyk; doch zeg my dan om welke rede gy over my beschikt hebt?
- Waerom gy my hier hebt gebragt?
- Het is om u te hooren zingen...
- De hemel vergeve my het goede gedacht dat ik over u gehad heb, mevrouw.
- Wat wilt gy zeggen?
- Ik dacht dat gy zonder eigen belang had gehandeld.
- Gy moogt er over denken wat gy wilt: het eigen belang is in alles, en ik wil hebben dat gy zingt...
- Het is onbetaelbaer! riep ik, in eenen schaterlach losberstende...en wat wilt gy dat ik zinge?
- Eene romance die daer op het piano ligt, zegde zy.
- Mevrouw, ik verveel my nog altyd, en gy verveelt my...zegde ik met eenen spottenden grimlach...
- Zy greep myne handen minzaam vast en, hare groote blauwe blikken in myne oogen sturende, zegde zy:

- Luister, myn goede Laurens...

- Gy kent mynen naem? onderbrak ik.

- Ja, ik ken dien en meer dan uw naem; denkt gy dat ik u zonder dat hier zou gebragt hebben?...luister! ik ben verliefd op uwe stem.

- Op myne stem alleen, mevrouw?

- Misschien een weinig op uw hart ook, zegde zy, zich op het tapyt voor myne voeten latende neêrglyden en met hare armen op myne knien leunende...Voldoe myne vraeg, Laurens, ik wil uwe stem hooren...Kom! zing my de romance?..

- Sirene! sprak ik, eenen kus op hare zyden blonde lokken drukkende. Kom! waer is de romance?

- Goed zoo, riep zy, met geestdrift regtstaende en my in de armen drukkend: dank! dank! Ik geloof dat ik reeds meer dan uwe stem bemin.

Ik naderde het piano en vond er eene romance die van over dertig jaren dagteekent; doch die ik sedert eenigen tyd nog al veel gezongen heb, en wier hartscheurende melody zoo zeer boven de hedendaegsche springende muziek verheven is als het echte gevoel boven het gemaekte.

Na een kort voorspel op het piano, zong ik en liet my door het gevoel medeslepen.

Toen ik eindigde, stond myne onbekende naest my, met de armen naer my uitgereikt en overvloedige tranen stroomden haer over de wangen. Ik bragt ze terug naer haren zetel en bleef sprakeloos tot hare aendoening bedaerd scheen. Dan vroeg ik op eenen ernstigen toon:

- Mag ik thans weten, mevrouw, aen welk toeval het te danken is, dat dit eenvoudige lied zulke aendoening kan ontwaken? Want ik zie wel dat gy daerin iets meer dan myne stem wilt hooren?

- Luister, sprak zy thans, ook ernstig geworden: Gy zult my begrypen; want ik zie en ik weet dat gy gevoelig zyt...Ik heb tot hier toe slechts een enkel wezen op aerde bemind; dit wezen was myne moeder. Het lied dat gy daer even hebt opgezongen, was hare geliefkoosde romance en derzelver toonen schynen my, voor eenen stond, in myne kinderjaren terug te tooveren, toen ik nog geene weeze was, Laurens, toen ik my nog niet alleen in de wereld voelde. En laet er my nu byvoegen - het kan eene inbeelding wezen - doch het schynt my dat ik in uwe stem hare stem terugvinde en te meer dat gy juist met hetzelfde gevoel als zy de woorden opzingt! ô Gy weet niet welk een geluk gy my verschaft hebt!...

- Ik verheug er my in, mevrouw; doch mag ik u nog meer vragen?

- Ik zal u meer zeggen, Laurens, gy moogt my gansch kennen. Myn vader noemde zich lord Moor. By een tydelyk verblyf in België, werd zyn hart geraekt en hy huwde eene vlaemsche vrouw. Ziedaer waerom ik die romance onder Britanjes hemel heb hooren weêrgalmen, ziedaer waerom ik uwe tael spreek.

- En hoe wist gy dat ik die romance kende, mevrouw?

- Over eenige weken trad ik, by het vallen van den avonds, voorby uwe wooning. Ik hoorde het lied myner moeder weêrgalmen en heb u willen kennen. - Gy ziet dat ik er in geslaegd ben?

- Waer zou eene vrouw niet in gelukken? zegde ik, en inzonderheid eene vrouw zoo als gy!

- Het is wel, sprak zy regstaende, kom!..

En wy traden in een zyvertrek waer een kostelyk avonddisch gereed stond. Wanneer wy aen tafel gezeten waren,

verlieten de bedienden de kamer en nu werd onze samenspraek allengs meer opgeruimd.

Ik mogt niet vertrekken zonder haer te beloven van haer alle dagen, van haer zoo dikwils mogelyk, te komen bezoeken. Ik beloofde het, en gy ziet, vriend David, dat het gevoel sedert de kennismaking niet verminderd is; vermits zy reeds op eene tweede opligting is bedacht geweest. - Wat er zal van komen, weet ik niet. Het zal denkelyk, zoo als alle wereldsche zaken, op eenen niet uitloopen en den eenen of den anderen dag zal ik myne schoone lady vertrokken vinden om hare europische reis voortzetten en alleen het land 'waer de citroenen bloeijen' te gaen bewonderen.

Ik heb deze laetste dagen byna iederen avond by haer doorgebracht, en zal u zeggen waerom. Amelie is onpasselyk, en ofschoon, volgens men my gezegd heeft, er geen gevaer met hare ziekte gemengd is, is het gansche huisgezin er door als ten gronde geslagen, en het schynt my toe alsof allen in de krankheid deelden. - Ik weet niet, ik had wel willen by haer toegelaten worden; doch ik heb er niet durven van spreken; want de wereldsche overeenkomsten verzetten zich daer immers tegen....Het is toch wonder, David; maer het dunkt my dat ik een weinig in de ongerustheid van het huisgezin deel, en ik wilde wel dat Amelie reeds hersteld ware. Ik vind my toch zoo goed in hare tegenwoordigheid en ben in haren woon zoo regt te huis. Beter in alle geval dan by lady Moor, eene echte *sensitive*, die my of door treurig gevoel overweldigt of door haren schitterenden geest verblindt; die my het harte wondt of ontstelt, en my, in de beide gevallen, aen die gewoone kalmte ontrukkt, welke ik in de tegenwoordigheid van Amelie zoo goed kan genieten.

LAURENS.

XVIII. David aen Laurens.

Antwerpen, 13 December, 1843.

Ik weet niet of ik u nog den naem van vriend mag geven. - Lees zonder verwyl de schriften die ik u hiernevens overzend en zie dan wat u, als eerlyk man, te doen staet. - Doch voleind eerst dezen brief, opdat gy van alles een des te klaerder gedacht moogt hebben. - Een woord zal u byna de gansche zaek doen begrypen: myne zuster Clotilde is de boezemvriendin van Amelie, de Amelie die in uwe schryven voorkomt en die gy slechts zult kennen met hare brieven te lezen, welke ik op dagorde gerangschikt heb - Amelie had geene geheimen voor Clotilde. - Van dezen morgen slechts weet ik dat zy elkaer kennen. Myne zuster had eenen brief uit Antwerpen ontvangen

en kwam er huilend myne kamer mede binnen gestormd. - Wat moet ik doen? riep zy, Daer! lees spoedig! lees! en zeg? - Naer Antwerpen gaen, was myn antwoord, het leven uwer vriendin hangt misschien grootendeels van u af, en ik, ik weet wat my te doen staet...waerom hebt gy niet eerder gesproken?...Laurens is myn vriend, doch gy ook wist dat niet...Het is om het even; hy zal naer myne stem, de stem der eer, luisteren. - Vertrek, zuster, en ik, die hier aen de sponde myner ziekenen gekluisterd ben, ik zal schryven...ga!...

En zy is vertrokken en ik zend u de brieven van Amelie. - Lees nu, Laurens, en zie wat de eer u gebiedt. - Ik verwacht slechts twee woorden van u ten antwoord. Zeg my of ik u nog mynen vriend kan noemen! Zeg my niets meerder; want dan weet ik dat gy uwen plicht zult doen, en zult begrypen dat een eerlyk man voor ligtveerdigheid boet en er, in alle geval, geene zielen aen opoffert...

Ik blyf in angstige verwachting.

DAVID.

XIX. Laurens aen David.

Antwerpen, 14 December, 1843.

Ik was en blyf uwer vriendschap weerdig!

- Ik staek de lezing der brieven van Amelie; ik heb genoeg gezien! - Er gaet iets verschrikkelyks in my om...Ik voel my, als het ware, zinneloos worden. - Ik vlieg naer Amelie!...

Uw vriend

LAURENS.

XX. Clotilde aen David.

Antwerpen, 17 December, 1843.

Ziedaer vier dagen dat ik u verlaten heb. - Ik maek van eenen stond gebruik waerop Amelie myne afwezendheid niet zal gewaer worden, om u mede te deelen wat hier is voorgevallen.

Wanneer Amelie my den brief schreef die my besluiten deed naer Antwerpen te vertrekken, was een eerste *crisis* voorby; doch eer ik by haer was, had een nieuwe toeval haer den dood naby gebragt. Men had de stappen van Laurens bespied en ondervonden dat hy in de stad kennis had aengeknoopt met eene vreemde jonge dame, eene engelsche, by wie hy byna dagelyks den avond doorbragt. - Denk eens! terwyl Amelie, door zyne schuld, tegen den dood lag te

worstelen, vermaekte hy zich, zegde men, met eene nieuwe liefde na te jagen....

- Onvoorzigtig genoeg had iemand zulks aen myne vriendin gezegd en toen kon zy aen haer ongeluk niet meer twyfelen. By het vernemen van die ongevoeligheid jegens haer, deed eensklaps eene stuiptrekking haer lichaem trillen; hare leden rekten zich uit en zy bleef spraek- en bewegenloos en schyndood zitten. Hare oogen stonden wyd open; doch bleven roerloos en hare lidmaten schenen als versteven. Had men haren pols niet voelen kloppen, men had zich overtuigd gehouden dat haer het leven ontgaen was. Terwyl men om den geneesheer snelde, droeg men haer te bed; doch wat men ook mogt aenwenden, niets was bekwaem om het rampzalige meisje uit dien akeligen schynslaep optewekken.

Met eenen wanhopigen angst wachtte men op de komst des geneesheers. Deze verscheen eindelyk en, na eenige stonden den toestand der zieke onderzocht te hebben, verklaerde hy dat er eigentlyk geen gevaer bestond en er slechts te wachten bleef tot dat de crisis van zelve mogt ophouden, crisis, zegde hy, die uit eene sterke zielschokking moest zyn voortgesproten.

Het is in dien toestand dat ik myne rampzalige vriendin, by myne aenkomst, moest vinden. Ik verstond alras uit wat gy my over de zenuwziekten verhaeld hebt, dat Amelie door die kwael welke men de *coma* noemt, beheerscht was, en myne woorden bragten veel toe om het harte harer ouders eenige gerustheid te verschaffen. - Ik stelde my als ziekedienster naest de bedsponde myner rampzalige vriendin, en bragt daer stonden door, welke my zoo wanhopig toeschenen als al wat ik ooit, by eigene persoonelyke rampen,

onderstaen had. - o Ik ben het immers die haer, zoo als ik het noemde, de oogen heb geopend, die haer klaer wilde doen zien! Eilaes!...klaer zien in de wereld, beduidt meestal niets anders dan de rampen leeren kennen, dan zich in de klauwen van wanhopig lyden werpen. Ik besloot voor wat ik myne onbezonnenheid noem, te boeten en, door eene opoffering zonder palen, myne schuld zoo mogelyk te herkoopen...

Ik had u, by myn vertrek, hooren zeggen dat gy aen uwen vriend zoudt geschreven hebben. Die gedachte hing my in den geest en het scheen my dat uw schryven niet zonder uitwerksel kon blyven. Ik was deswegens als in eene soort van onrustige afwachting. Die verwachting werd niet bedrogen. - Den tweeden avond na myne aankomst, terwyl ik my met de ouders van Amelie naest hare bedsponde bevond, en wy al wederom vruchteloos poogingen aenwendden om haer uit dien schynbaren doodslaep te wekken, deed eensklaps een geweldige klank der huisbel ons allen opspringen. Wy stonden als door eenen electricen schok getroffen. Slechts Amelie was onroerbaer gebleven. Haer vader ylde het vertrek uit om te gaen zien wat die late aenklop mogt beteekenen en, een oogenblik later, hoorden wy twee mannen luid tegen elkaer schreeuwen en als worstelend den trap opstormen.

Ik en de moeder van Amelie beefden, niet wetende wat zulks mogt beteekenen. Doch nu vloog de deur van het vertrek ylins open en Laurens stormde binnen. Zyne oogen schoten stralen vuers; zyn hoofd was ontbloot; zyne hairlokken hingen verward en gansch zyn opschik was, denkelyk door de worsteling met Amelie's vader, in wanorde.

- Ik wil haer zien! riep hy; ik wil haer zien! en zoo

het waer is dat ik ze gedood heb, dan kunt gy u wreken en my ook dooden!

En hy yldde naer het ledekant en stortte op de knien voor hetzelve neder.

Nimmer zal ik de uitdrukking vergeten, welke zich op zyn wezen schilderde, wanneer hy Amelie daer zag liggen, bleek als een lyk, met de blanke handen naest het lichaem, met onbeweegbare wezenstrekken en met die donkerbruine oogen geopend en de oogappels akelig onder de bovenste oogschelen gedraeid. - Eene zenuwtrilling doorliep zichtbaer het gansche lichaem van Laurens; zyne vuisten wrongen zich om de bedsponde en met hem deed hy het gansche ledekant beven:

- Maer, mynheer! riep de vader van Amelie, gy hebt dan geene genade voor uw slagtoffer?...

Hy scheen die woorden niet te hooren; zyne blikken bleven strak op Amelie gevestigd en eensklaps ontvloog een yselyke gil zynen mond, en twee beken tranen ontstroomden aen zyne oogen. Dan liet hy het hoofd op het bed neêrzakken, greep de koude hand van Amelie vast, bedekte die met wanhopige zoenen en besproeidde ze met zyne tranen. Nu kreet hy eensklaps:

- Amelie! Amelie! o ontwaek uit dien doodslaep! hoort gy de stem van uwen Laurens niet?

- De stem van uwen moordenaer...onderbrak de vader, door de wanhoop, als tot zinneloosheid vervoerd.

Laurens hief het hoofd op, bonsde regt als een leeuw, die zich gewond voelt, en sloeg eenen blik op ons, die als tot in het merg onzer beenderen scheen door te dringen, ons scheen als te doen verstyven.

- Moordenaer...zuchtte hy; - doch die stem was als het

gebrul van een wild dier. - Moordenaer!... - Welnu! kreet hy luid voort, welnu, ja! Amelie! uw moordenaer!..uw geliefde roept u! en hy boog zich over haer op eene wyze dat zyn mond byna haer wezen raekte!...Amelie! Laurens roept u en hy wil dat gy zyne stem hooret!...

Er geschiedde een wonderwerk...Als van aen de overzyde des grafs hoorde Amelie dien wanhopigen, maer gebiedenden kreet, en de tot daer toe styve blikken verloren hunne onbuigzaamheid. Zy staerde Laurens in het oog en hare handen schenen moeite te doen om zyne handen te zoeken... - Laurens!...kwam het byna onverstaenbaer uit haren mond.

- Gered! gered! riep eensklaps de jongeling...zy herleeft!...

En nu, van het bed wegstappend, begon hy het vertrek te doorloopen, terwyl tranen, die men niet wist of zy aen droefheid of vreugden moesten toegeschreven worden, over zyne wangen stroomden. Het was als stond hy op eens met zinneloosheid geslagen. Hy drukte den vader van Amelie in zyne armen, altyd voortroepende: - zy is gered! en liet dezen slechts los om aen den hals der moeder te vliegen en zyne uitroeping te herhalen.

Ik was intusschen het ledekant genaderd en Amelie herkende my;

- Clotilde! snikte zy, myne goede!...

Haer tweede woord was voor my geweest.

Ik liet my weenend op het bed neêrzakken en zoende haer blanke voorhoofd; doch geen woord kon ik meer uit mynen gorgel doen opkomen.

Laurens, die terug tot de kranke snelde, deed my uit myne aendoening ontwaken. Ik stapte achteruit, ging my by

Amelies moeder voegen en bleef op haren boezem van blydschap voort weenen.

Intusschen had zich Laurens weêr terug op de knien voor het ledekant laten neêrzakken en de handen van Amelie in de zyne vattende, ging hy thans met meer kalmte voort:

- Amelie! wend uwe oogen in de myne en overtuig u dat myn woord slechts waerheid kan spreken. Ik kom niet om my te verontschuldigen, ik kom om te boeten; doch waeraen ik zal zeggen dat gy gelooven moet, daeraen moet gy gelooven; want het is waerheid!...

De boezem van Amelie golfde. Zy wilde spreken, doch de magt ontbrak haer.

- o Doe my slechts een teeken met de hand dat gy my hooren wilt, zonder vooringenomenheid wilt hooren?...

Amelie drukte hem de hand. Het was al wat hare zwakheid haer toeliet te doen.

- Dank, Amelie! zuchtte hy, hare hand zoenende, dank! uwe goedheid is zoo groot als uwe liefde verheven is!...En nu, engel! luister nu!....Slechts van vandaeg heb ik uw hart goed leeren kennen; slechts van heden ken ik al de uitgestrektheid uwer liefde en daerom moet ik myne schuld bekennen. - Zy ligt hierin, die schuld, Amelie, dat ik uw gevoel niet geraden heb, het niet op zyne echte waerde heb geschat...Ik stelde u op den zelfden rang als de gewoone stervelingen en wist niet wat hemelsch gevoel in u we ziel woonde. Daerom speelde ik, zonder nagedacht, met dit gevoel: ik liet my door de zoete wiegeling op een kalme meir in slaep sussen en voorzag niet dat er een storm kon opryzen. - Daerin ben ik pligtig, Amelie! doch vergeef het my! vergeef het my, in aenzien der rampen die myne ziel op de wereld geteisterd hebben; vergeef het my in

aenzien van de wanhoop die de onttooveringen in myne ziel gestort hebben en die my zoo ver hebben vervoerd, dat ik zonder onderscheid met alles den spot heb gedreven, en aen geene echte deugd, aen geen verheven gevoel meer geloofd heb. - Dat is de oorzaak geweest waerom ik u heb doen lyden; doch onwillig doen lyden, Amelie! o Spreek nu! Een enkel woord slechts, Amelie! zeg, vergeeft gy my!...

- Ik vergeef u!...stamelde de kranke byna onverstaenbaer.

- o Dank! heb dank! gy blyft immer even grootsch!... - En nu, luister nu verder, Amelie, en verneem waeraen ik wil dat gy zoudt gelooven... - Heden heb ik het gevoeld, heden heb ik er de overtuiging van gekregen; van den eersten oogenblik dat ik u gezien heb, heb ik u lief gehad; doch ik heb er myn eigen in verblindt; want ik was zoo ver gekomen dat ik de liefde als eene zwakheid durfde beschouwen. Er was eene ramp noodig, zoo als die welke thans tusschen ons is neder gebliksemd, om my uit mynen bedriegelyken slaep te wekken en my van myn echt gevoel bewust te maken. Myne liefde bestond! - thans is zy ontwaekt en voel ik er al de uitgestrektheid van. - Dat alles maekt my echter niet onschuldig en er blyft my eene tweede mael vergeving af te smeeken...Doch zeg my eerst, Amelie! gelooft gy my?...

- Ik vergeef u! snikte Amelie..., ik vergeef u!

- En gy gelooft my niet! riep hy met wanhoop. Amelie bleef sprakeloos.

- Gy gelooft my niet! herhaelde hy, gy gelooft my niet!

- Lady Moor....stamelde zy.

Laurens bonsde regt, bragt de hand aen het voorhoofd en bleef eenige stonden sprakeloos...Eindelyk zegde hy:

- Ik begryp...de schyn is tegen my en de menschelyke kwaedaerdigheid heeft het overig gedaen. Doch, Amelie, die twyfel moet gedood worden. Lady Moor zal hier komen, en hier zal zy verklaren of er ooit liefde tusschen ons beide bestaen heeft!...

- Laurens! riep de moeder van Amelie.

- Hier zal zy komen, mevrouw, zeg ik: hier! nog dezen avond! aenstonds! De beslissing van myn lot kan niet tot morgen uitgesteld worden en die beslissing, heilzaam of noodlottig, moet met volle kennis van zaken kunnen geschieden.

En zonder verder iets te zeggen, snelde hy kamer uit.

Zyn vertrek scheen ons als tot het bewustzyn terug te roepen. Gedurende zyne tegenwoordigheid waren wy allen als onder de magt van eene tooverkracht geweest, die, ons belettende te handelen, aen Laurens alleen de werkdadigheid had overgelaten.

- Hy, de pligtige, hy, de schuldige, hy heerschte over ons als een God: zyne klagt scheurde ons den boezem en zyn wil dwong ons. o Het verwondert my thans niet meer dat Amelie eenen zoo uitgestrekten drift voor uwen vriend heeft kunnen opvatten!...

Dan, wat het meest op zyn geschokt gemoed werkte, waren de woorden welke ik haer toesprak; het was te zien dat ik aen de gezegde van Laurens geloof hechtte en van derzelve opregtheid overtuigd was. Dat beurde haer op, dat deed haer eenen zachten traen uit het oog wellen en bragt, als het ware, het leven in haer zwakke lichaem terug.

Geen kwart uers was verlopen of eene tweede mael klonk de huisbel, en Lady Moor verscheen, een stond later, met Laurens in het vertrek, waer wy allen vergaderd

waren. - Doch de tyd ontbreekt my, David, om u thans dit tooneel voortzetten. Ik durf niet langer myne lieve zieke alleen laten: hare zwakheid is nog groot. - Morgen schryf ik u verder, myn goede broeder; want gy moogt my nog binnen de eerste dagen niet terug verwachten.

CLOTILDE.

XXI. Clotilde aen David.

Antwerpen, 15 December, 1843.

Men moet met eenen onweêrstaenbaren wil begaefd zyn, zoo als Laurens, om eene vrouw te kunnen dwingen een bezoek afteleggen, zoo als dit was van Lady Moor, - en er is eene vrouw noodig zoo als deze, om zich uit eene zoo netelachtige toestand zoo meesterlyk te trekken.

Denk eens, David; eene vrouw jong en schoon, die aen een jongeling gehoorzaemt en, op zyn verzoek, by eene andere vrouw, jonger nog en zoo schoon als zy, komt om te zeggen: - ik bemin hem niet dien gy bemint; hy koestert voor my geen liefdegevoel, ik ben hem gansch onverschillig en ik koom het u zeggen, omdat hy het zoo wil, omdat hy het my gebiedt. - En dan, de andere die overtuigd wordt

en zaken begrypt die ik zelve gezien heb en nog niet begrypen kan. o Het is dat de opregtheid des gemoeds de overtuiging met zich voert en eene onweêrstaenbare magt in zich besluit... - En toch, men moet Lady Moor wezen om zoo iets tot stand te kunnen brengen.

Nooit, David, heb ik eene vrouw ontmoet die op my meer indruk heeft gemaekt en die, volgens my, meer jaloerschheid zou kunnen opwekken. En haer hooren spreken, de indruk van haren blauwen oogslag ontvangen, is genoeg om u te laten medeslepen en aen niets meer te kunnen twyfen.

U haren intrede beschryven en u herzeggen wat zy deed en hoe zy in alles grootsch, edel en toch gemeenzaem en goedhartig bleef, is onmogelyk. Zy trad in ons midden, niet als iemand die kennis komt maken, en dat wel in een der moeijelykste toestanden, geloof ik, die zich in het leven kunnen opdoen; maer als eene vorstin, die in eenen kring wordt verwacht, waer allen gereed staen om voor haer te buigen en haren wil te vernemen. De goedhartige woorden welke zy eerst de ouders van Amelie toesprak, schenen als zoo vele weldaden die zy hun bewees en waerdoor zy de brave lieden aen haer verkleefde.

Wanneer zy by de sponde myner rampzalige vriendin genaderd was, legde zy haren fluweelen hoed en bonten mantel af en ging in den zetel aen het hoofdeinde des ledekants plaets vatten. Dan greep zy de hand van Amelie in de hare en, dezelve zacht drukkend, en terwyl zy hare blauwe blikken in de verflauwde oogen van het meisje als deed binnendringen, sprak zy:

- Myne goede mejuffer, ik koom hier als eene liefderyke zuster by u om vergeving smeeken, niet voor wat ik eigentlyk misdaen heb; doch voor hetgeen de laffe wereld u, om

mynentwil, heeft doen lyden, en waeraen ik misschien door myn, volgens de wereld onvoorzigtig gedrag, schuld heb. Laurens heeft my verzocht, heeft my geboden, zal ik liever zeggen, hier te komen. Ik heb hem zonder overweging gehoorzaemd, omdat hy my een vriend is. Ware hy my een vyand geweest, dan ook had ik gehoorzaemd, omdat hy my zegde, dat het heil van zyn gansch leven van dien stap afhing...Doch ware hy my een minnaer geweest, liever dan die vernedering te ondergaen, had ik hem eenen dolk door het hart gejaegd...Is dat nu klaer genoeg gesproken?

- Mevrouw!...zuchtte Amelie.

- Gy begrypt het, niet waer, Amelie? niet waer, myne lieve zuster? laet my u dien naem geven; gy begrypt, niet waer, dat eene minnares den stap dien ik doe, niet doen kan?...gy begrypt dat eene vrouw, door ydelheid en werldsche vooroordeelen beheerscht, ook niet dien stap doen zou? voelt gy het niet, zeg?...

- Het medelyden misschien, mevrouw?...stamelde Amelie.

- De liefde kent geen medelyden; gy zelve die zoo diep bemint, gy hebt immers geen medelyden gehad met Laurens, toen hy zich verontschuldigde, toen hy u zyn woord van eer ter bekrachtiging van zyne liefde verpandde en gy hebt aen hem getwyfeld...

Amelie liet, als beschaemd, het hoofd neêrhangen en stamelde ten antwoord:

- o Ik zou gestorven zyn...en ik had hem reeds vergeven!...

- En nu zult gy niet meer sterven, niet waer, myne goede zuster?

- Ik geloof u, mevrouw!...

Op het hooren dier woorden snelde Laurens tot het lede kant en, zich voor hetzelfde op de knien latende neêrvallen, zoende hy de handen van Amelie, roepende:

- Dank, myne goede Amelie! engel! gy schenkt my het leven terug!...

Amelie reikte hem hare beide armen toe en trok het hoofd van haren beminde zachtjes tegen hare borst.

Beide stortten tranen van vreugde en liefde.

Lady Moor wischte insgelyks, by dit zigt, eenen traen uit het oog.

Wanneer aller ontsteltenis een weinig bedaerd was, nam Lady de eerste weêr het woord op:

- Laten wy de zaken niet half gedaen, myne goede vrienden, zegde zy. Alle misverstand is thans uit den weg geruimd. Wy hebben allen schuld gehad en niemand is waerlyk pligtig geweest....

Ik ontstelde onwillig by die woorden: ik immers had in dit alles eene groote rol gespeeld.

- Welnu, ging zy voort, stellen wy thans het geluk onzer vrienden vast. Vader, moeder, besluit thans het huwelyk!...

- o Ja, moeder! ja, vader! riep Laurens, regtstaende en tot de oude lui snellende - stelt van heden af ons heil onveranderlyk vast. Maekt dat ik my uw kind mag noemen! spreek, moeder?...

Weenend stamelde de goede vrouw:

- o Kan ik wel iets anders verlangen, Laurens? vergeef my dat ik aen u getwyfeld heb.

- Gy hebt er regt toe gehad, moeder; myne verdwaldheid heeft u reden gegeven my te mistrouwen...doch het is genoeg; spreken wy daer thans niet meer over; want, zoo

als Lady gezege heeft, wy zyn allen pligtig geweest; doch zonder onze schuld.

En dan, zich tot den vader van Amelie wendende, en hem de armen toereikende, riep hy:

- Vader! zeg: zal ik eene familie terug vinden?

- Myn zoon! snikte de ouderling, Laurens aen het hart drukkend,...maek Amelie gelukkig en gy zult ons aller zegeningen mededragen! Zy is de eenigste schat dien ik bezit, de eenige myner kinderen die God my gespaerd heeft, en zy is waerd gelukkig te zyn!...

Dit tooneel, zoo als gy ligt kunt denken, David, had myne arme vriendin, die reeds, door de uitgestane rampen en de zenuwaenvallen, zoo zeer verslapt was, onuitsprekelyk afgemat. Lady Moor was de eerste om zulks te doen opmerken.

- Amelie, zegde zy, gy hebt rust noodig; doch eer ik u verlaet, heb ik u nog eene bede te doen. - Laurens, ik heb het u gezege, is my een vriend; morgen zal ik u zeggen waeraen die vriendschap haer heilig bestaen verschuldigd is, of liever, Laurens zelf zal het u doen kennen en u zeggen waerom ik aen die vriendschap houde. Dan, zulks is my niet genoeg; ik wil ook uwe vriendschap winnen en ik vraeg er u om?

- Mevrouw! zuchtte Amelie.

- Myn naem is Jenny, onderbrak de Lady, noem my zoo!..

- Ik ben u het leven verschuldigd en myne erkentenis...

- Uwe vriendschap, Amelie! die vraeg ik.

- Voor eeuwig...zuchtte de kranke.

- Heb dank, zuster, zegde Lady Moor en, eenen zachten kus op het blanke voorhoofd van Amelie drukkend, voegde zy er by: - tot morgen!...en dan verwyderde zy zich van het bed.

- Mag ik mynheer verzoeken, sprak zy tot den vader van Amelie, om my naer mynen woon terug te leiden? Ik wil niet dat Laurens hier thans weg ga.

De oude heer, op wiens wezen de vreugde als uitstraelde, vertrok alras met Lady Moor en nu werd het tooneel rustiger.

Laurens ging zich naest de bedsponde van Amelie plaetsen en bleef daer eenen langen tyd sprakeloos zitten, met de hand zyner geliefde zacht in zyne hand geklemd.

Amelie, door de vermoeidheid en al de uitgestane schokkingen afgemat, viel allengs in eenen zachten slaep en toen verlieten ik en Laurens het vertrek, de bewaking intusschen aen de moeder overlatende.

Wanneer ik my met Laurens alleen bevond, bekende ik hem hoe ik my de schuld toewet van de ramp die wy thans waren doorgeworsted en vroeg hem my myne handelwyze te vergeven, die toch slechts uit de reinste vriendschap jegens Amelie was voortgesproten.

- Ik weet alles, Clotilde, zegde hy, uw broeder heeft my de brieven van Amelie overgestuerd, en aen u heb ik thans myn geluk te danken. Gy hebt myne verdwaeldheid doen eindigen en, verre van u iets te moeten vergeven, ben ik u myne herboring te danken. Ik zal het nimmer vergeten, Clotilde; doch spreken wy er niet meer over en doen wy beide ons best om Amelie zoo spoedig mogelyk te doen herstellen.

Er blyft my thans weinig meer te zeggen, myn goede David. - Laurens bleef in den woon van Amelie vernachten en des anderendags deed zich reeds eene volkomene beternis by myne vriendin op.

Lady Moor, aen hare belofte getrouw, hernieuwde haer

bezoek en heeft zich reeds van al de harten meester gemaekt. Wy zyn haer onscheidbaer verknocht en al meer en meer leeren wy het edele hart dier waerlyk buitengewoone vrouw waerden.

Binnen twee dagen moogt gy my verwachten, myn goede broeder; want dan hoop ik dat Amelie gansch zal hersteld wezen.

CLOTILDE.

XXII. Laurens aen David.

Antwerpen, 28 December, 1843.

Indien ik zoo lang gewacht heb om u te schryven, is het omdat ik uwe zuster belast had u te verbalen wat zy hier had gezien en gehoord, en ik dus verzekerd was, dat gy aen het hart van uwen vriend niet meer kondet twyfelen en u moest overtuigd houden, dat myne belofte niet ydel was gebleven.

Doch zulks is niet genoeg, en, heb ik u vroeger myne gevoelens blootgelegd, thans ook is het my eenen pligt u te doen kennen wat er in myn binnenste is omgegaen, en hoe uw vriend Laurens nog altyd uw zelfde vriend is; maer verder een gansch ander mensch is geworden...

Vergeet, vriend David, al wat ik u vroeger over myne

stellingen, waeraen ik, onbeschaemd genoeg, den naem van wysgeerig durfde geven, geschreven heb. Vergeet dien satanschen spotlach welken ik, in mynen hoogmoedigen ikzucht, over de gansche wereld deed zweven; vergeet die zwarte gedachten, voortbrengsels myner zieke ziel, voortbrengsels van myn krank hersenstel; vergeet die verwaende bewering van alles beproefd te hebben en van alles verzaadigd te wezen; vergeet die opgeblazene kracht welke ik in alles ten toon spreidde. - Het was ydelheid, kinderachtige ydelheid, waenzinnige pochery, echte dwaesheid!...

Ik heb thans geleerd, dat myn verstand my meesttyds bedrogen heeft, dat myne kracht zeer dikwils slechts zwakheid was en dat die zoo gezegde verzaedheid slechts uit ontbering voortsproot, en ik tot hier toe nog niet had begonnen te leven.

Ik herinner my dat gy my gewaerschuwd hebt, van my van dit zeker gevoel van ledigheid, welke ik in myn hart gewaer wierd, te mistrouwen. - Gy hadt het goed voor, David. - Thans voel ik wat die ledigheid was: het was slechts een verlangen om het echte geluk te smaken, om de liefde te leeren kennen, zoo als ik ze thans ken; en nu zie ik het gevaer dat gy alsdan bedoeldet. - Was thans myne liefde niet gedeeld, niet beantwoord, zoo als zy het is, door het heiligste schepsel dat ooit tusschen de stervelingen verschenen is, myn lot ware eene bestendige ramp, het ware de doemnis.

Doch, goddank! ik heb dit onheil ontweken en Amelie heeft my gered!

Thans zou ik u myn geluk kunnen mededeelen, ten minste het beschryven, en myne vreugd doen kennen, met

de zelfde kleuren ze schilderen waer mede ik vroeger u myne verwaende dwaesheid heb afgemaeld. - Doch die magt ontbreekt my. - Myn hart is te vol, David, myn gevoel is te sterk, dan dat ik u dit gevoel door woorden zou kunnen doen bevatten. Het ontbreekt my aen die eenvoudige uitdrukkingen welke ik in de brieven van Amelie ontmoet en die my al de uigestrektheid harer liefde hebben doen kennen. - o Nu eerst begryp ik wat het zeggen wil eene ziel te bezitten die met de onze op den zelfden toon gestemd is; nu begryp ik wat ik vroeger met den geest wilde ontleden en slechts kinderachtig of belachelyk vond en dat myn verstompt gevoel my belette te beseffen. Nu weet ik wat het gevoel is en wat het zeggen wil eene ziel te bezitten die de weêrklank onzer ziel is. Nu ken ik Amelie!...

En dan, welke verandering heeft zich niet in myn hart opgedaen! Hoe is dat hart niet gelauterd geworden! - Ik heb immer gepoogd het goede te doen, zoo veel het in myne magt was; doch ik voelde my daer toe aengespoord door een zeker gevoel van hoogmoed, van beheersching, en het was my aengenaem te kunnen denken dat ik goed deed; want ik werd gewaer dat ik daerby eene kracht myner geestvermogens in het werk stelde, dat ik werkte, en zulks dreef my voort. Ik lenigde, waer ik kon, de smart; doch zonder daerom juist een echt medelyden voor de rampzaligen te gevoelen. Thans is de ware menschenliefde in myn hart gekomen; myn gemoed is vertederd en nu wil ik het goede doen, uit liefde voor de ongelukkigen, en het zien der rampen is bekwaem tranen uit myne oogen te lokken. Ik heb zulks aen het gevoel der liefde te wyten.

By dit alles, vriend David, heb ik te meer een huisgezin terug gevonden, en inzonderheid eene moeder die my, door hare zachte inborst en door haer natuerlyk fyn gevoel, myne eerste moeder herinnert.

Ook myn toestand in de wereld is veranderd. Ik heb aen den koophandel vaerwel gezegd en wil voortaan slechts voor Amelie leven en voor al wat haer duerbaer kan zyn. Ons beider fortuin is daer toe meer dan voldoende.

Thans is Amelie ten vollen hersteld en binnen de maend zal onze echtvereeniging gevierd worden. Gy moet my, by die gelegenheid, tot vader verstreken, vriend David; want, buiten myne nieuwe aengeworven familie, heb ik niemand die my nader dan gy aen het harte ligt.

Gy zult alsdan Lady Moor leeren kennen, die thans met Clotilde de vriendschap van Amelie deelt, en, als de engel der zachte en gemoedelyke vrolykheid, in onzen huiselyken kring rondzweeft. - Zy is, als het ware, van de familie geworden, en het is besloten, vriend David, dat zy ons op de huwelyksreize zal vergezellen. - Zy wil er niet van afzien: wy moeten naer het 'land waer de citroenen bloeijen!' wy moeten te samen Spanje en Italiën zien. - En, wat meer is, indien ons Italiën bevalt, zullen wy er ons voor goed vestigen. Het is immer een droom van Amelie geweest en hare ouders zouden er ligt overstappen om Belgiëën vaerwel te zeggen. Zy kunnen slechts willen wat Amelie wil, en leven waer Amelie leeft. - Wy zullen zien wat wy later deswegens zullen beslissen.

Binnen eenigen tyd meld ik u den dag voor het huwelyk

bepaald en gedenk wel, dat er voor het bywoonen deszelfs geene verschooning
voor u noch voor uwe zuster zyn in te brengen.

Tot dan druk ik u de trouwe vriendenhand, en wees gelukkig, zoo als ik thans
gelukkig ben.

LAURENS.

Naschrift. - Hier nevens stuer ik u de brieven van Amelie terug, die de eigendom
uwer zuster zyn en die ik wel wilde dat aen my regtstreeks waren geschreven
geworden.

XXIII. Amelie aen Clotilde.

Firenze, (Italiën) 3 April, 1844.

Ziedaer dry maenden dat ik u en myne ouders vaerwel gekust heb; dry maenden sedert ik het vaderland heb verlaten. - Wy hebben intusschen Spanje doorreisd en bevinden ons thans te Florenze, in Italiën.

Verschrik niet, myne lieve Clotilde, ik moet u een geheim verklaren en ik vertrouw het u slechts op eed en op de belofte dat het nooit aen de weet myner ouders zal komen. - Ik zal in Italiën blyven, Clotilde, en er begraven worden.

- Ik ben krank: eene ligte onpasselykheid, zeggen de geneesheeren, en waeraen de lucht van Pisa goed zal doen. - Laurens en Lady Moor, of liever Jenny, zoo als wy haer gewoonelyk noemen, schynen er van overtuigd, en wy zullen

naer Pisa vertrekken. Het is my onverschillig waer myne assche zal rusten; want ik voel het, Clotilde, myne dagen zyn berekend...

Ik heb twee maenden lang de grootste zaligheid gesmaekt welke het op aerde aen een schepsel gegeven is te genieten. - En dit geluk ben ik aen Laurens verschuldigd. - Het vergoedt ruimschoots wat ik vroeger geleden heb en nog moet lyden; want het noodlot heeft my tot lyden bestemd, Clotilde, en hy dien ik bemin, is het werktuig welk het noodlot gebruikt. - Ik dank er God voor. - Het lyden, my door Laurens aengedaen, is my nog zaligheid; want ik bemin hem sterker dan ik hem ooit bemind heb en thans zonder eenig eigenbelang.

Laurens heeft my nooit bemind!....

- Wat hy als de ontwaking zyner liefde beschouwde, is slechts het medelyden geweest dat hy in zyn hart voor my gevoelde, de vriendschap welke hy voor my koesterde. Hy heeft zich zelve daerin bedrogen en verkeert nog in de begoocheling. - Dan, hy zal de liefde kennen, de echte liefde smaken, die ik hem niet heb kunnen doen gevoelen. - Voor Jenny, voor Lady Moor zal die in zyn hart vlammen! - Hun beider ziel is reeds overmeesterd; doch beide zien daer nog niet klaer in en zy zyn niet alleen onpligtig; maer opregt en onwetend...

Myn oog echter kan niet meer bedrogen worden, en ik heb eene te zware ondervinding gehad, om, in dit geval, niet klaerzigtiger dan andere te zyn geworden.

Sedert eene maend heb ik meer dan duizend bewyzen van het gevoel dat zich, onweêrstaenbaer, in beider zielen ontwikkelt en weleens tot eene verterende vlam zal overslaen. - Wanneer dit gebeuren zal, zal ik er niet meer

zyn, Clotilde; maer toch zal ik my in beider zaligheid verheugen. In myne smart, in myne opoffering is my zulks een krachtige troost...

En toch, Clotilde, ik wilde u thans by my hebben, om in uw hart myne gansche ziel uittestorten, om op uwen boezem te kunnen weenen, en myn gemoed lucht te geven...want het is toch zoo eene groote marteling, wanneer men, met een bly aengezigt, duizende smarten op eenen dag moet te gemoet gaen, - en de slagen, hoe onwillig ook toegebracht, zyn toch zoo smartevol!...o Ik zou soms tegen God willen opstaen; doch dan herdenk ik de twee maenden, welke my de hoogste zaligheid hebben doen genieten, en dan moet ik bekennen, Clotilde, dat ik toch ryk, schatryk in myne armoede ben, en dat het geluk, hoe kortstondig het ook moge geweest zyn, toch tegen een gansch leven van rampen kan opwegen!...

Wanneer ik er niet meer zyn zal, troost dan myne ouders, Clotilde; tracht dien doodenden slag hun zoo zacht mogelyk te maken. Het is de laetste dienst welke gy onzer heilige vriendschap zult bewyzen, en laet hun toch nooit vernemen dat eene tweede onttoovering myne laetste levensstonen vergald heeft...

Wyt ook mynen dood aen Laurens niet toe. - Ik sterf aen eene gewoone ziekte, Clotilde, - aen de tering, die my vroeger myne zuster en broeder ontnomen heeft.

En nu, vaerwel, Clotilde! en bid voor uwe vriendin, die u, ook nog in den hemel, zal blyven gedenken!...

AMELIE.

XXIV. Laurens aen David.

Pisa, 10 Mei, 1844

Ik weet niet of de toestand waerin ik my bevind nog leven mag heeten....

Zy is dood, David! van myne zyde weggerukt! zy, myne zuster! myne gade! myne liefste!...

U myne wanhoop beschryven, kan ik niet. - U iets met kalmte verhalen, is my onmogelyk, en echter zyn er reeds tien dagen verloop, dat ik haer ter aerde heb zien bestellen, en dat ik weet dat alle klagt ydel, alle wanhoop nutteloos is!...

Lady Moor heeft dagen lang, met my, hare hartsvriendin beweend; doch de eerste haren moed terug gevonden. Zy heeft een prachtig praelgraf besteld op het *Campo*

Santo van Pisa. Zoodra het voltrokken is, hervatten wy de reis. - Zy zegt dat my zulks verstroeiing zal aenbrengen en alleen in staet is om myne droefheid te overwinnen. Ik doe of ik haer geloofde; maer ik voel dat myn leven geknakt is. - Ik laet my geleiden: alles is my onverschillig...Doch ik zal met haer gaen; want met haer kan ik over Amelie spreken, en zy alleen is bekwaem om myne smart te begrypen.

Geef my een laetste bewys uwer vriendschap, David. Kondig gy, met alle mogelyke voorzorgen, de ramp die ons treft by de ouders van Amelie aen, en wanneer er eenige bedaerdheid in hunne ziel gekomen is, toon hun dan mynen brief en bestel hun de hier ingesloten volmagt, om bezit myner goederen in Belgiëën te nemen en ze, naer goeddunken, te bestieren.

Wat myne wanhoop betreft, zy zullen die best begrypen met ze naer de hunne aftemeten! Vaerwel!...

LAURENS.

XXV. Aen den heer David Eliaers, geneesheer, te Brussel.

Londen, 11 Oogst, 1845.

Sir Laurens

Heeft de eer u zyne echtvereeniging aen te kondigen met Lady Jenny Moor, gravinne van Ersfeard, Littleby, Kennery enz. enz. enz.

Lady Moor

Heeft de eer u hare echtvereeniging aen te kondigen met Sir Laurens, graef van Ersfeard, Littleby, Kennery, enz. enz.

MYN OUDE VRIEND DAVID,

Die inliggende huwelyks kaarten zeggen u genoeg. - Ik geloof dat ik thans het echte geluk gevonden heb...Ik bemin Lady Moor, zoo als Amelie my vroeger bemind heeft, en kalm beantwoordt zy die liefde.

Hier nevens maek ik u eenen akt over, waerby ik het volle bezit myner goederen in België aen de ouders van Amelie afsta. Dat zy er mede handelen zoo als zy het goedvinden, of het liefst als een klein geschenk van my aenvaerden, dat niet in vergelyk kan gebragt worden, met dat gene wat zy my vroeger geschonken hebben, door Amelie aen my te verbinden, dien engel die ik nog dagelyks met Jenny betreur...

Tracht myne bezittingen door de ouders van Amelie te doen aennemen, vriend David; want, onder ons gezegd, ik weet dat zy veel in de publieke fondsen verloren hebben, dat hun fortuin gekraekt is, en ik wil niet dat er hun, op hunne oude dagen, iets zou kunnen ontbreken.

Aenstaenden zomer koom ik denkelyk met myne vrouw naer België, om alle onze oude vrienden nog eens te zien. Hoe aengenaem het my zal zyn u nogmaels de hand te drukken, moet ik u niet zeggen.

Lach niet te veel met myne aengeworven titels, vriend David; want dat is in Engeland, zoo wel als in België, eene zeer ernstige zaak voor de dommerikken; en het zal toch aen myn hart geen kwaed doen.

Uw trouwe

LAURENS.

EINDE.